

Algemene
Rekenkamer
Curaçao

Rechtmatigheid

Rapport

Jaarrekening Land Curaçao 2023

December 2025

Inhoudsopgave

AFKORTINGENLIJST	4
BEGRIPPENLIJST	6
RAPPORT IN HET KORT	9
RAPÒRT RESUMÍ	17
1 INLEIDING	25
1.1 Aanleiding en doelstelling	25
1.2 Centrale onderzoeksvragen	25
1.3 Werkwijze	26
1.4 Leeswijzer	26
2 FINANCIËLE RECHTMATIGHEID	27
2.1 Inleiding	27
2.2 Het naleven van de bepalingen over de Landsbegroting	27
2.3 De naleving van de bepalingen van de andere wettelijke regelingen (Rechtmatigheidsfout)	31
2.4 Rechtmatigheidsonzekerheden	41
2.5 Staat van Opgelegde belastingaanslagen (Model J)	44
2.6 Rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden ten opzichte van voorgaand jaar	46
3 ORDELIJKHEID EN CONTROLEERBAARHEID VAN HET FINANCIËEL BEHEER	48
3.1 Inleiding	48
3.2 Tekortkomingen in het financieel beheer	48
3.3 Stand van zaken verbeteren van het financieel beheer	49
3.3.1 Stand van zaken van het Roadmap traject	49
3.3.2 Fouten en onzekerheden door tekortkomingen in het Fb	50
3.3.3 Stand van zaken wetwijziging ten aanzien van de Lv Fb	50
3.3.4 Stand van zaken verbeteren van het financieel beheer volgens het Landspakket	51
3.4 Haalbaarheid goedkeurende accountantsverklaring	52
4 DEUGDELIJK/ GETROUW BEELD VAN DE JAARREKENING	54
4.1 Inleiding	54
4.2 De mate waarin de inrichting en presentatie van de jaarrekening voldoet aan de Lv C-2010 en de Lv Fb	54
4.3 De mate waarin de inhoud van de jaarrekening voldoet aan de Lv C-2010	55
4.3.1 Getrouwheidsfouten	56
4.3.2 Onzekerheid over de getrouwheid	59
4.4 Gebeurtenissen na balansdatum	62
4.5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen	62
4.6 Getrouwheidsfouten en -onzekerheden ten opzichte van voorgaande jaar	63
4.7 Deugdelijkheid van de jaarrekening	63
5 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	65
5.1 Conclusie	65
5.2 Aanbevelingen	67
6 AMBTELIJKE, BESTUURLIJKE EN OVERIGE REACTIES	69
6.1 Ambtelijke en bestuurlijke reacties	69
6.2 Overige reacties	76
6.2.1 SBAB	76
6.2.2 SOAB	77
7 NAWOORD REKENKAMER	80
BIJLAGEN 81	
Bijlage 1 – Fouten en onzekerheden	81
Bijlage 2 – Begrotingsoverschrijding per economische categorie per functie per ministerie/SO	90
Bijlage 3 – Lijst Collectieve Sector 2023	101

Bijlage 4 – Reactie van de regering	103
Bijlage 5 – Reactie van SBAB.....	108
Bijlage 6 – Eerste reactie van SOAB	110
Bijlage 7 – Brief van Rekenkamer op eerste reactie van SOAB.....	113
Bijlage 8 – Tweede reactie van SOAB.....	116

AFKORTINGENLIJST

Afkorting	Omschrijving
AB	Afkondigingsblad
AO/IB	Administratieve Organisatie en Interne Beheersing
ASYCUDA	Automated System for Customs Data
AZ	Ministerie van Algemene Zaken
BPD	Ministerie van Bestuur, Planning en Dienstverlening
BW	Burgerlijk Wetboek van Curaçao
CBCS	Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten
CF	Criminaliteitsbestrijdingsfonds
Cft	College financieel toezicht van Curaçao en Sint Maarten
CMC	Curaçao Medical Center
EO	Ministerie van Economische Ontwikkeling
Fb	Financieel beheer
FIN	Ministerie van Financiën
FVA	Financiële Vaste Activa
GD	Gewone dienst
GIRO	Girobank N.V.
GMN	Ministerie van Gezondheid, Milieu en Natuur
GOS	Geautomatiseerd Ontvanger Systeem
GSH	GI-RO Settlement Holding N.V.
Hof	Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba
HNO	Hospital Nobo Otrobanda Vastgoed en Beheer N.V.
IAD	Interne Audit Dienst (teams van de SOAB)
IAF	Interne Audit Functie van het Land
IVA	Immateriële Vaste Activa
JUS	Ministerie van Justitie
KD	Kapitaaldienst
Lb	Landsbesluit
Lv ARC	Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao
Lv C-2010	Landsverordening Comptabiliteit 2010

Afkorting	Omschrijving
Lv CF	Landsverordening Criminaliteitsbestrijdingsfonds
Lv Fb	Landsverordening Financieel Beheer
Lv aanwijzing interne accountant	Landsverordening houdende de aanwijzing van de Stichting Overheidsaccountantsbureau als interne accountant van de regering van Curaçao
MB	Ministeriële beschikking
Minister	Minister van Financiën
Model J	Staat van Opgelegde Belastingaanslagen
MVA	Materiële Vaste Activa
OWCS	Ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport
PB	Publicatieblad
Rekenkamer	Algemene Rekenkamer Curaçao
Roadmap	Roadmap voor een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026
RvM	Raad van Ministers
SBAB	Stichting Belastingaccountantsbureau
SEHOS	Sint Elisabeth Hospitaal
SER	Sociaal Economische Raad
GCB	Stichting Gaming Control Board
SO	Staatsorganen en Overige Algemene Organen
SOAB	Stichting Overheidsaccountantsbureau
SOAW	Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn
Staatsregeling	Staatsregeling van Curaçao
UO G&GZ	Uitvoeringsorganisatie Geneeskundige en Gezondheidszaken
VVRP	Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning

BEGRIPPENLIJST

Begrip	Omschrijving
Autorisatieniveau	Het niveau waarop budgetten door de Staten geautoriseerd zijn in de begroting.
Begrotings-overschrijdingen	De uitgaven zijn hoger dan begroot of de inkomsten zijn lager dan begroot (artikel 45 lid 2 van de Lv C-2010).
Betalingsordonnateur	Degene die door de secretaris-generaal van een ministerie namens de minister die het aangaat alsmede door de (onder)voorzitter of secretaris van de SO, is aangewezen voor de betaalbaarstelling ten laste van de begroting van bedragen die dat ministerie respectievelijk de SO betreffen. De aanwijzing van de betalingsordonnateurs geldt vanaf het moment dat deze overheidsfunctionaris in het register van de betalingsordonnateurs is opgenomen. Dit register wordt beheerd door de secretaris-generaal van het betrokken ministerie (artikel 14 van de Lv Fb).
Collectieve sector	Het Land en overige rechtspersonen. Deze overige rechtspersonen vallen onder toezicht van de overheid, worden voornamelijk door de overheid gefinancierd en produceren niet voor de markt. Nederland en Curaçao stellen tweejaarlijks vast welke rechtspersonen tot de collectieve sector behoren. De rechtspersonen die in de periode van 2023 daaronder vielen zijn opgenomen in bijlage 4 (artikel 1g van de Lv C-2010).
CRIB-nummer	Een uniek persoonsgebonden nummer voor iedereen die geregistreerd staat bij de Belastingdienst. De afkorting CRIB staat voor Centraal Registratie Informatie Belastingplichtige.
Deugdelijk	Artikel 22 van de Lv ARC vermeldt dat ten aanzien van de financiële verantwoordingen de Rekenkamer onderzoekt of de jaarrekening het gevoerde financieel beheer deugdelijk weergeeft en overeenkomstig de daarvoor gegeven voorschriften is opgesteld. Deugdelijk = betrouwbaar en aan alle eisen voldoen.
Financieel beheer	Artikel 1 lid i van de Lv Fb definieert het financieel beheer als volgt “Het geheel van beslissingen, handelingen en regels ter sturing en beheersing van de financiële transacties en de saldi waarvoor een minister medeverantwoordelijkheid draagt, alsmede de verantwoording daarover gericht op: 1. de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten; 2. de ordelijke, doeltreffende en doelmatige aanwending van gemeenschapsgelden; en 3. het beheersen van de financiële en operationele risico's.”
Financiële rechtmatigheid	De rechtmatigheid van beheers handelingen waaruit financiële gevolgen voortkomen die als baten, lasten en/of balansmutaties in de jaarrekening dienen te worden verantwoord.
(Financiële) Rechtmatigheidsfout	Het niet overeenkomen van de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten met de wet- en regelgeving. In het rapport wordt gemakshalve het woord rechtmatigheidsfout gebruikt.
(Financiële) Rechtmatigheids-onzekerheid	Het niet voldoende of betrouwbaar zijn van de onderliggende documenten om een oordeel te vormen over de financiële rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten. In het rapport wordt gemakshalve het woord rechtmatigheidsonzekerheid gebruikt.
(Geld)lening	Een geldbedrag dat een partij aan een andere partij geeft, op voorwaarde dat die laatste op termijn het geld terugbetaalt.

Begrip	Omschrijving
Deugdelijk-/Getrouw beeld	Het beeld dat de informatie in de jaarrekening oproept klopt met de feiten en is geschikt voor het doel waarvoor deze informatie aan de gebruiker is gegeven. De Lv C-2010 hanteert de term getrouw beeld en de Lv ARC gebruikt hiervoor de term deugdelijk. Beide termen komen op hetzelfde neer.
Getrouwheidsfout	Een verschil tussen het bedrag, de rubricering, de presentatie of de toelichting van een gerapporteerd element in de jaarrekening of het jaarverslag en het bedrag, de rubricering, de presentatie of de toelichting dat/die is vereist opdat het element in overeenstemming is met de Lv C-2010.
Getrouwheids-onzekerheid	Indien er geen voldoende of geschikte onderliggende documenten beschikbaar zijn om een oordeel te vormen over de getrouwheid van de informatie.
Goedkeuring van de Staten	Een goedkeuring van de Staten geschiedt bij of krachtens een landsverordening. Een goedkeuring wordt door de meerderheid van de Statenleden genomen en dit wordt verwerkt in een landsverordening. Krachtens een landsverordening houdt in dat de informatie niet direct in de landsverordening staat vermeld, maar wel in verdere regelgeving op grond van deze landsverordening.
Interne accountant	De interne accountant van de overheid is de Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) zoals aangewezen bij de Landsverordening van de 15 ^{de} september 2015, PB 2015 no. 48. De stichting controleert de jaarrekening van het Land en geeft hierover een controleverklaring af.
Jaarrekening	Volgens artikel 18 van de Lv C-2010 bestaat de jaarrekening over een dienstjaar uit: a. de rekening van baten en lasten op de gewone dienst; b. de rekening van gerealiseerde investeringen en andere kapitaaluitgaven alsmede de gerealiseerde dekking op de kapitaaldienst; c. een recapitulatie van de totaalbedragen van de baten en lasten per hoofdstuk, alsmede het voordelige of nadelige saldo; d. een recapitulatie van de totaalbedragen van de baten en lasten per economische categorie, alsmede het voordelige of nadelige saldo; e. een balans; f. een kasstroomoverzicht als bedoeld in artikel 31 van de Lv C-2010; g. een opgave van de werkelijke sterkte van het personeel in 's Lands dienst in het afgelopen dienstjaar; h. een overzicht van de gerealiseerde personeelslasten; i. een overzicht van opgenomen (langlopende) geldleningen; j. een overzicht van uitgegeven (langlopende) geldleningen; k. een overzicht van gewaarborgde geldleningen en andere garantieverplichtingen; l. een overzicht van gerealiseerde deelnemingen in privaatrechtelijke rechtspersonen door het Land; m. een overzicht van de gerealiseerde lasten wegens subsidies en bijdragen aan instellingen, en van andere inkomensoverdrachten; n. een verzamel- en consolidatiestaat van gerealiseerde baten en lasten, per hoofdstuk en per economische categorie; o. een overzicht van de nettobedragen van de baten en lasten van de collectieve sector (is in werking getreden de dag na de bekendmaking van de landsverordening van de 12de oktober 2020 tot wijziging van de Lv C-2010, PB 2020, no. 112 en werkt terug tot en met 1 januari 2017; p. een overzicht van verbruik van goederen en diensten (dit geldt volgens de hierboven vermelde wijziging op de Lv C-2010 met ingang van 1 januari 2021); q. een toelichting op de jaarrekening; r. een verslag over het afgelopen dienstjaar."

Begrip	Omschrijving
	Artikel 31 van de Lv C-2010 bepaalt verder: “1. Het kasstroomoverzicht geeft door middel van een onderscheiding van soorten van ingaande en uitgaande kasstromen een volledige en gespecificeerde verklaring van de gerubriceerde mutaties van de liquide middelen gedurende het betreffende dienstjaar. 2. De vorm waarin het in het eerste lid bedoelde overzicht wordt gepresenteerd, de gegevens welke hij bevat en de wijze waarop deze gegevens worden gerubriceerd, worden door de minister van Financiën bij ministeriële regeling met algemene werking vastgesteld.”
Onrechtmatig	In strijd met de wettelijke systematiek van het financieel beheer in financieel-publiekrechtelijke zin, zoals neergelegd in de Lv Fb en/of de Lv C-2010.
Suppletoire wijziging	Wijziging van de vastgestelde begroting om over meer geld te kunnen beschikken voor een of meerdere begrotingsposten

RAPPORT IN HET KORT

Inleiding

De Algemene Rekenkamer Curaçao (Rekenkamer) heeft op basis van haar wettelijke taak de jaarrekening over het jaar 2023 van het Land onderzocht. Het onderzoek is bedoeld om een oordeel¹ te geven over het gevoerde financieel beheer en de verantwoording afgelegd door de regering. Onze bevindingen en ons oordeel dienen als basis voor de vaststelling van de jaarrekening door de Staten en de verlening van décharge aan de ministers over het door hen gevoerde financieel beheer met betrekking tot het dienstjaar 2023. Bovendien krijgen de Staten en de bevolking op basis van onze bevindingen inzicht in de wijze waarop door de regering is omgegaan met de besteding van de belastinggelden en andere inkomsten die aan haar zijn toegekend via de begroting. Op basis van het verkregen inzicht kan de bevolking via de Staten rekenschap vragen aan de regering. Om een oordeel te kunnen geven over de jaarrekening hebben wij de volgende twee onderzoeksvragen geformuleerd.

- 1. Zijn de balansmutaties, de belastingontvangsten, baten en lasten in het jaar 2023 tot stand gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving (financiële rechtmatigheid)?*
- 2. Geeft de jaarrekening een deugdelijk beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2023 en het resultaat van 2023 (getrouwe weergave)?*

In het vervolg van dit rapport worden de belangrijkste bevindingen gepresenteerd gevolgd door ons oordeel en aanbevelingen.

Bevindingen

Uit het onderzoek is het volgende gebleken:

1. De begroting is voor een totaalbedrag ad NAf² 1.226,1 miljoen overschreden (zie paragraaf 2.2).
2. Voor een totaalbedrag ad NAf 26,7 miljoen is gebleken dat balansmutaties en lasten niet tot stand zijn gekomen volgens de wet- en regelgeving (zie paragraaf 2.3), aangezien:
 - a. diverse verzoeken voor suppletoire wijzigingen van de begroting niet door de Staten zijn goedgekeurd en vastgesteld via een landsverordening;

¹ Artikelen 3 lid 1 en 22 lid 4 van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao

² De Antilliaanse gulden (NAf) is op 31 maart 2025 vervangen door de Caribische gulden (code XCG) als de officiële valuta code voor Curaçao en Sint Maarten. De omrekeningskoers is 1:1.

- b. de geldige wet- en regelgeving niet (consequent) worden nageleefd. Zo zijn aan zowel de Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) en de Stichting Belastingaccountantsbureau (SBAB) opdrachten verstrekt in strijd met de Landsverordening Financieel beheer (Lv Fb);
 - c. de uitbetaling van de indexering over de jaren 2019 en 2020 ten onrechte zijn verricht en verantwoord in 2023 middels een voorschot op de begrote middelen van het dienstjaar 2024 in plaats van via een wijziging van de begroting 2023.
- 3. In de post 'Financiële Vaste Activa' (FVA) is een bedrag opgenomen ad NAf 432,7 miljoen van een lening die in 2020 onrechtmatig aan de Hospital Nobo Otrobanda Vastgoed en Beheer N.V. is verstrekt, daar het niet geformaliseerd is in een overeenkomst. Aangezien de afgifte van deze lening nog steeds niet geformaliseerd is wordt dit bedrag nog steeds als onrechtmatig beschouwd (zie paragraaf 2.3).
- 4. Onder de post 'Vorderingen' is op de sub-post 'Af te wikkelen betalingen' een bedrag ad NAf 14 miljoen verantwoord. Dit bedrag betreft door de regering betaalde transitiekosten aan de Curaçao Medical Center (CMC) zonder dat de minister van Gezondheid, Milieu en Natuur (GMN) het definitief te betalen/betaalde bedrag van de transitiekosten heeft vastgesteld via een beschikking (zie paragraaf 2.3).
- 5. In de post 'Langlopende schulden' zit nog een openstaand saldo van de lening die in 2020 tussen het Land en de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten is aangegaan ten behoeve van de GI-RO Settlement Holding N.V. ter grootte van NAf 291 miljoen. Doordat deze lening is aangegaan zonder dat de minister van Financiën (Minister) gemachtigd was bij landsbesluit om de leningsovereenkomst te ondertekenen, is dit bedrag onrechtmatig (zie paragraaf 2.3).
- 6. Daarnaast is het niet zeker dat alle belastingontvangsten, baten en lasten conform de daarvoor geldende wettelijke regelingen tot stand zijn gekomen waardoor sprake is van een rechtmatigheidsonzekerheid. Deze rechtmatigheidsonzekerheid bedraagt in totaal NAf 759,4 miljoen (zie paragraaf 2.4 en de Tabellen I en III in Bijlage 1).
- 7. Er lopen twee verschillende trajecten ter verbetering van het Financieel beheer (Fb), namelijk het traject Roadmap 2026 en het traject Landspakket. Deze trajecten lopen echter vertraagd. Er zijn belangrijke tekortkomingen in het Fb die de realisatie van een goedkeurende controleverklaring op de jaarrekening belemmeren, zoals:
 - a. het niet invullen van alle financiële functies;
 - b. het ontbreken van controle-informatie zoals machtigingen, bestelbonnen, facturen en overeenkomsten;
 - c. het niet beschikken over activaliijsten (zie hoofdstuk 3).

8. De jaarrekening is zoals vermeld in paragraaf 4.2 niet opgesteld in overeenstemming met alle relevante bepalingen van de Landsverordening Comptabiliteit 2010 (Lv C-2010)/(Lv Fb), aangezien:
- a. uit het jaarverslag niet duidelijk blijkt dat alle beleidsvoornemens gerealiseerd zijn (artikel 33 Lv C-2010);
 - b. het overzicht over de investeringen in de jaarrekening niet alle voorgeschreven informatie bevat (artikel 23 Lv C-2010);
 - c. een afzonderlijk verslag van de minister van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning (VVRP) met betrekking tot het beheer van de onroerende zaken ontbreekt (artikel 39 Lv Fb);
 - d. een toelichting op de verwijdering van de aanslagen in Model J ontbreekt (zie paragraaf 2.5).
9. Het Land beschikt niet over (bijgehouden) activelijsten van de Materiële Vaste Activa (MVA) en de Immateriële Vaste Activa (IVA). Daarnaast ontbreekt er een specificatie van de MVA per 10 oktober 2010 van het Eilandgebied Curaçao als inbreng van de MVA voor het Land Curaçao. Hierdoor is er sprake van een niet kwantificeerbare getrouwheidsonzekerheid voor wat betreft het eigendom van het Land. Daarnaast is er sprake van rechtmatigheidsonzekerheid omdat er geen kadastrale bewijsstukken zijn waaruit blijkt welke activa eigendom van het Land zijn (zie paragraaf 4.3).
10. Er is geen gedegen onderzoek verricht door het Ministerie van Financiën (FIN) naar de aard van diverse objecten verantwoord onder de balanspost IVA. Er blijkt dat diverse van deze objecten niet onder de post IVA behoren te zijn verantwoord. Hierdoor is er sprake van een niet te kwantificeren getrouwheidsfout (zie paragraaf 4.3.1).
11. De jaarrekening bevat getrouwheidsfouten voor een totaalbedrag van NAf 48,1 miljoen (zie paragraaf 4.3.1), gezien het feit dat:
- a. een bedrag ad NAf 3,7 miljoen (project verhuizing van de Uitvoeringsorganisatie Geneeskundige en Gezondheidszaken (UO GGZ) te Colon etc.) ten onrechte als investering in de Kapitaaldienst (KD) is verantwoord terwijl in het jaar 2023 geen bestedingen op het project zijn gedaan;
 - b. een bedrag ad NAf 1,5 miljoen (project Nieuwe Kraamkliniek te Colon) ten onrechte als investering in de KD is verantwoord terwijl in het jaar 2023 op het project geen bestedingen zijn gedaan;
 - c. een bedrag ad NAf 14 miljoen (zijnde transitiekosten CMC) als vordering op de balans is verantwoord terwijl dit betaalde kosten betreffen die betrekking hebben

- op voorgaande jaren. Deze kosten hadden direct ten laste van het Eigen Vermogen moeten worden geboekt;
- d. een bedrag ad NAf 1,8 miljoen afkomstig van opbrengsten uit boetes ten onrechte niet in de jaarrekening van Land is verantwoord maar doorgestuurd naar het Criminaliteitsbestrijdingsfonds (CF). Het CF bezit echter geen rechtspersoonlijkheid;
 - e. een bedrag ad NAf 22,9 miljoen (opbrengsten uit speelvergunningsrechten) over de jaren 2011 tot en met 2021 ten onrechte als opbrengsten van het dienstjaar 2023 is verantwoord;
 - f. een bedrag ad NAf 2,1 miljoen te hoog is verantwoord als opbrengsten uit speelvergunningsrechten. Hierdoor is ook de vordering op Gaming Control Board inzake opbrengsten uit speelvergunningsrechten over de jaren 2011 tot en met 2021 te hoog verantwoord.
12. De jaarrekening een getrouwheidsonzekerheid bevat voor een bedrag ad NAf 1.258,9 miljoen (zie paragraaf 4.3 en Tabellen I en III in Bijlage 1).
13. Het Fb is niet ordelijk en controleerbaar waardoor de jaarrekening geen juiste weergave geeft van het gevoerde Fb (zie hoofdstuk 3).

Oordeel

Om een deugdelijk beeld van de financiële positie en het resultaat van het Land te geven mag deze jaarrekening niet meer dan NAf 17,6 miljoen aan fouten of onzekerheden bevatten. De jaarrekening bevat NAf 2.038,6 miljoen kwantificeerbare fouten dat hoger is dan het toegestane bedrag van NAf 17,6 miljoen. Daarnaast bevat de jaarrekening een bedrag van NAf 2.018,3 aan onzekerheden. Ondanks dat de getrouwheidsonzekerheden minder zijn geworden door de inspanning van de ministeries om meer controle-informatie ter beschikking te stellen, is er nog steeds sprake van tekortkomingen in het Fb en gebrek aan controle-informatie die blijven leiden tot getrouwheidsonzekerheden.

Hierdoor biedt de jaarrekening geen deugdelijk beeld aan de gebruikers van deze jaarrekening in de financiële positie per einde van het jaar 2023 en het resultaat van het Land over het jaar 2023.

Ambtelijke, bestuurlijke en overige reacties

In het kader van onze procedure van hoor en wederhoor hebben wij het conceptrapport voor commentaar aangeboden aan de Raad van Ministers (RvM) en de betreffende concept onderdelen aan de betrokken ministers en ministeries, SBAB en SOAB. Hieronder worden hun

reacties in het kort weergegeven. Volledigheidshalve wordt verwezen naar hun reactie in de bijlagen bij het rapport.

Gezamenlijke (ambtelijke en bestuurlijke) reactie (zie bijlage 4)

In de gezamenlijke reactie is aangegeven dat:

- begrotingswijzigingen op basis van artikel 47 lid 1 van de Lv C-2010 kunnen plaatsvinden zoals bepaald in artikel 46, lid 1 van de Lv C-2010, namelijk bij of krachtens een landsverordening tot wijziging van die begroting óf een landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening. Derhalve zullen volgens de reactie de begrotingswijzigingen van het dienstjaar 2023 die ontstaan zijn op basis van artikel 47, lid 1 van de Lv C-2010, worden vastgesteld krachtens de landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening 2023;
- ten aanzien van de renovatie van het belastingdienst gebouw welke door SBAB is gecoördineerd, duidelijk is uiteengezet in de ministeriële beschikking welke overwegingen ten grondslag lagen om in het Landsbelang af te wijken van de procedure voor openbare aanbesteding en op welke gronden deze overwegingen als Landsbelang kunnen worden beschouwd. Verder is aangegeven dat als voornaamste motief om af te wijken, de Minister de urgente volksgezondheids crisis heeft aangegeven;
- ten aanzien van de opdrachtverstrekkingen aan SOAB voor het middelenbeheer van de projecten 'verhuizing UO G&GZ te Colon' en 'Nieuwe Kraamkliniek Colon', het noodzakelijk maakte om externe ondersteuning in te schakelen door de beperkte uitvoeringscapaciteit binnen de overheid. De opdrachtverstrekkingen omvatten administratieve en organisatorische ondersteuning, projectbewaking en capaciteitsversterking waarvoor SOAB niet als interne accountant fungeert. Alle betalingen en verplichtingen vinden plaats onder ministeriële verantwoordelijkheid en na formele goedkeuring door de bevoegde functionarissen van GMN en VVRP. SOAB heeft daarbij geen beschikkingsmacht over publieke middelen. De betreffende werkzaamheden vallen volgens de reactie binnen het statutaire kader van SOAB en niet onder de reikwijdte van de Landsverordening houdende de aanwijzing van de SOAB als interne accountant van de regering van Curaçao (Lv aanwijzing interne accountant);
- de onderhavige opdrachten aansluiten bij een decennialange bestendige gedragslijn van achtereenvolgende regeringen waarin SOAB, vanwege haar louter publieke werkzaamheden en bewezen betrouwbaarheid, werd ingezet bij projecten met een vergelijkbare administratieve en financiële structuur. Deze opdrachten zijn volgens de reactie steeds uitgevoerd zonder afzonderlijke aanbestedingsprocedure en daartegen zijn destijds door de Rekenkamer noch door andere instanties opmerkingen gemaakt. Hoewel

volgens de reactie deze bestendige gedragslijn tot op heden als toelaatbaar, althans niet in strijd met het rechtmatigheidsbeginsel, werd beschouwd, zullen toekomstige opdrachten aan SOAB als adviseur ook worden getoetst aan de bepalingen van de Landsverordening Financieel beheer en de daarbij geldende aanbestedingsregels, zodat hierover geen misverstand meer kan bestaan.

Reactie van SBAB (zie bijlage 5)

SBAB heeft aangegeven dat er geen sprake was van aanneming van werk of opdrachtverstrekking waardoor zij van mening is dat zij niet buiten haar doelstelling en bevoegdheden zoals neergelegd in haar statuten heeft gehandeld. Volgens SBAB heeft zij op verzoek van de Minister gezorgd voor de coördinatie van de werkzaamheden van de restauratie van het belastingdienstgebouw in het kader van de waarborg van een veilige werkomgeving voor haar medewerkers.

Reactie van SOAB (zie bijlagen 6 en 8)

De SOAB heeft in een eerste reactie aangegeven dat de opdrachten (Huisvesting UO G&GZ en Nieuwe Kraamkliniek Colon) die door SOAB worden uitgevoerd inzake het middelenbeheer ten behoeve van de overheid op grond van artikel 3, lid 1, sub d van de Landsverordening houdende de aanwijzing van de interne accountant van de Regering van Curaçao plaatsvinden.

In artikel 3, lid 1, sub d is bepaald dat de stichting wordt belast met de ondersteuning bij de inrichting van en het toezicht op de administratieve organisatie en de financiële administratie van diensten, afdelingen, bureaus, bedrijven, instellingen en andere instanties die belast zijn met het financieel beheer, conform SOAB.

In haar tweede reactie geeft SOAB aan dat de werkzaamheden niet zijn uitgevoerd in de hoedanigheid van interne accountant, maar als ondersteuningsadviseur op basis van haar statutaire neventaken. SOAB geeft verder aan dat zij geen beschikkingsmacht had over publieke middelen. Alle uitgaven en verplichtingen werden uitsluitend verricht onder ministeriële verantwoordelijkheid en steeds met voorafgaande goedkeuring van het desbetreffende ministerie. SOAB geeft aan dat de werkzaamheden geenszins betrekking hadden op het beheer van gelden van het Land in de zin van de Lv C-2010, doch slechts op de feitelijke uitvoering van ondersteunende diensten buiten de interne controlefunctie van SOAB.

De Rekenkamer merkt hierbij op dat na bovenvermelde reacties te hebben geanalyseerd onze bevindingen en conclusie overeind blijven. Voor onze analyse van de ontvangen reacties en onze mening hierop wordt verwezen naar Hoofdstuk 6 van het rapport.

Aanbevelingen

Op basis van onze bevindingen bevelen we de Staten aan om:

1. aan de RvM te vragen om op zeer korte termijn een plan te presenteren ter oplossing van de knelpunten waarmee ze te kampen hebben bij de uitvoering van de Roadmap en het Landspakket (ten aanzien van de thema's Fb, Kosten en effectiviteit publieke sector en Belastingen). Het is belangrijk dat de verbetertrajecten worden geprioriteerd zodat voorkeur wordt gegeven aan de projecten met een hoge impact op de jaarrekening (zie ons rapport: 'Traject naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026');
2. erop toe te zien dat de RvM op basis van de aan hen gegeven aanbevelingen (zoals hieronder vermeld) zo spoedig mogelijk de nodige acties onderneemt, rekening houdende met de doelstelling van een toekomstige goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening;
3. de RvM te verzoeken om tezamen met de jaarrekening ook een overzicht van alle begrotingsafwijkingen die door de Staten bij de goedkeuring van de jaarrekening dienen te worden vastgesteld, mee te sturen. Alsook om de constatering met betrekking tot de kwaliteit van de begroting te doen onderzoeken en eventuele tekortkomingen in het begrotingsproces te doen opheffen;
4. de ontwerp wetswijziging op de Lv Fb zo snel mogelijk in behandeling te nemen zodat het Subsidiebesluit 2024 in werking kan treden.

Aan de RvM wordt aanbevolen om zorg te dragen dat de geconstateerde fouten en onzekerheden worden aangepakt om te voorkomen dat die een belemmering vormen in het traject naar een goedkeurende verklaring.

Aangezien de vertraging in de Roadmap en het Landspakket te wijten is aan tekortkomingen die al in voorgaande jaren zijn geconstateerd en de aanbevelingen van de Rekenkamer niet (volledig) zijn opgevolgd, is het raadzaam om de aanbevelingen vermeld in voorgaande rapporten alsnog op te pakken. Deze omvatten:

1. de realisatie van de opgenomen doelstellingen in de Roadmap en het Landspakket als topprioriteit aan te merken en deze als specifiek punt op te nemen op de reguliere agenda van de RvM om regelmatig de stand van zaken te bewaken. Verder wordt aanbevolen dat de ministers de zaken die als topprioriteit zijn aangemerkt uitdragen naar hun ministeries (zie ons rapport d.d. 18 augustus 2025: 'Traject naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026');
2. het voortzetten van het traject tot het aantrekken van bekwaam personeel (financiële functies);

3. het naleven van de geldende wet- en regelgeving door onder andere ervoor te zorgen dat:
 - financiële verplichtingen alleen worden aangegaan door functionarissen die hiertoe zijn gemandateerd;
 - betalingen verricht kunnen worden door de daartoe bevoegde functionarissen;
 - sancties opgelegd worden op de personen die zich niet houden aan de geldende wet- en regelgeving.
4. het erop toezien dat alle instellingen die onderdeel vormen van de collectieve sector tijdig hun jaarrekening bij het FIN indienen opdat de juiste bedragen in het overzicht 'Overzicht Collectieve Sector' in de toelichting op de jaarrekening worden opgenomen.

Daarnaast bevelen we de RvM aan om zorg te dragen dat bij het verstrekken van opdrachten aan entiteiten door de ministeries, eerst wordt nagegaan of de opdrachten verenigbaar zijn met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de statutaire doelen van de entiteiten.

RAPÒRT RESUMÍ

Introdukshon

A base di su tarea fihá den lei, Kontraloria a investigá kuenta anual di Pais pa aña 2023. A hasi e investigashon akí ku e meta di duna un opinion³ tokante e maneho finansiero hibá i tokante e manera ku Gobièrnu ta responsabilisá su maneho. E resultadonan, i Kontraloria su opinion, ta sirbi komo base pa Parlamento adoptá e kuenta anual i duna e ministernan deskargo pa e maneho finansiero ku nan a hiba pa aña 2023. Fuera di esei, nos resultadonan ta ofresé Parlamento i pueblo informashon tokante e manera ku Gobièrnu a usa e plaka di impuesto ku tabata na su disposishon conforme presupuesto. Ku e informashon akí, via Parlamento, pueblo por pidi Gobièrnu pa duna kuenta. Pa por duna un opinion riba e kuenta anual, nos a formulá e siguiente dos preguntanan di investigashon.

- 1. Den 2023, e kambionan riba balans, e entradanan di impuesto, i e demas entrada- i gastunan a sosodé conforme lei i regulashon (legalidat finansiero)?*
- 2. E kuenta anual ta duna un bista korekto di posishon finansiero di Pais riba dia 31 di desèmber 2023 i di e resultado di aña 2023 (refleho konfiabel)?*

Den e dokumento akí, nos ta presentá e resultadonan prinsipal, sigui pa nos opinion i rekomendashonnan.

Resultadonan

E resultadonan di e investigashon ta lo siguiente:

1. A eksedé presupuesto ku un suma total di NAF⁴ 1.226,1 mion (mira paragraf 2.2).
2. A konstatá ku, na tur, NAF 26,7 mion di kambionan riba balans i gastunan no a sosodé conforme lei i regulashon (mira paragraf 2.3), ya ku:
 - a. tin vários petishon paambio supletorio di presupuesto ku Parlamento no a aprobá i fiha den ordenansa nashonal;
 - b. no a kumpli (konsistentemente) ku e lei- i regulashonnan vigente i ku e prosedimentunan (pa destaho públiko). Entre otro a duna tantu SOAB i SBAB enkargonan ku ta en pugna ku e Landsverordening Financieel beheer (Lv Fb);

³ Artíkulo 3 insiso 1 i artíkulo 22 insiso 4 di Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao.

⁴ Dia 31 di mart 2025, florin karibense, ku su kódigo XCG, a remplasá florin Antiano (NAf) komo valuta ofisial di Pais Kòrsou i Sint Maarten. E tasa di kambio ta 1:1.

- c. pago di indeksashon pa 2019 i 2020 a tuma lugá, inkorektamente, den forma di un adelanto den 2023 riba e fondonan presupuestá pa aña di servisio 2024, en bes di via un kambio di presupuesto di 2023.
- 3. Riba e pòst 'Financiële Vaste Activa' tin un suma di NAf 432,7 mion pa un fianza duná na Hospital Nobo Otrobanda Vastgoed en Beheer N.V den 2020. E fianza akí ta ilísito ya ku e no a wòrdu formalisá den un akuerdo. Ta konsiderá ku e suma en kuestion ta ilísito te na e momento akí, ya ku ainda e fianza no ta formalisá (mira paragraf 2.3).
- 4. Riba e pòst 'Vorderingen', spesífikamente e sup-pòst 'Af te wikkelen betalingen', a responsabilisá un suma di NAf 14 mion na gastu di transishon ku gobièrnu a paga Curaçao Medical Center (CMC). Minister di Salubridat Públiko, Medio Ambiente i Naturalesa lo mester a fiha, via un desishon ministerial, e suma definitivo ku lo mester a paga na gastu di transishon, pero esei no a sosodé.
- 5. Riba e pòst 'Langlopende schulden', ainda tin un saldo habrí di e fianza di 2020 entre Pais i Banko Central di Kòrsou i Sint Maarten pa GI-RO Settlement Holding N.V., na balor di NAf 291 mion. Debí ku a sera e fianza akí sin ku e minister di Finansa a risibí outorisashon via un dekreto nashonal pa firma e akuerdo di fianza, e suma akí ta ilísito (mira paragraf 2.3).
- 6. Fuera di esei, no tin sigur ku tur entrada di impuesto i e demas entrada- i gastunan a sosodé konforme e lei- i regulashonnan aplikabel. Debí na esei, ta eksistí un duda tokante legalidat. E duda akí ta suma, na tur, NAf 759,4 mion (mira paragraf 2.4 i Tabèlnan I i III di Anekso 1).
- 7. Tin dos trayekto andando pa mehorá e maneho finansiero: e trayekto Roadmap 2026 i e trayekto Landspakket. Sinembargo, ámbos trayekto ta kanando ku retraso. Tin vários defisiensia importante den e maneho finansiero di gobièrnu ku ta stroba realisashon di e meta di risibí un deklarashon di aprobashon di akountent pa e kuenta anual, por ehèmpel:
 - a. no ta tur funshon finansiero ta yená;
 - b. falta dokumentonan di kontrol, manera outorisashon, bestelbon, faktura i akuerdo;
 - c. falta lista di aktivo (mira kapítulo 3).
- 8. Manera ta bini padilanti den paragraf 4.2, no a prepará e kuenta anual konforme tur disposishon relevante di Landsverordening Comptabiliteit 2010 (Lv C-2010)/Lv Fb, ya ku:
 - a. e informe anual no ta indiká klaramente te kon leu tur e intenshonnan di maneho a keda realisá (artíkulo 33 Lv C-2010);
 - b. no tin un resúmen ku informashon tokante e invershonnan ku ta aparesé riba e kuenta anual (artíkulo 23 Lv C-2010);
 - c. no tin un informe apart di minister di Tráfiko, Transporte i Planifikashon Urbano tokante maneho di e propiedatnan inmóbil (artíkulo 39 Lv Fb);

- d. no ta splika dikon a eliminá e aanslagnan den Model J (mira paragraf 2.5).
9. Pais no ta disponé di lista (aktualisá) di su aktivonan fiho, tangibel i intangibel. No tin tampoko un spesifikashon di e aktivonan fiho material di Teritorio Insular di Kòrsou pa 10 di òktober 2010, komo dokumentashon di nan transferensia pa Pais Kòrsou. Esaki ta okashoná un duda di konfiabilidat, ku bo no por kuantifiká, tokante e propiedatnan di Pais. Ta eksistí un duda di legalidat tambe, debí ku no tin dokumento di Kadaster pa proba kua ta e propiedatnan di Pais (mira paragraf 4.3).
10. Tin vários opheto responsabilisá riba e pòst di balans 'Immateriële Vaste Activa' (IVA) ku Ministerio di Finansa no a investigá a fondo pa determiná ta ki tipo di opheto nan ta. A konstatá ku vários di e ophetonan akí no mester ta responsabilisá riba e pòst IVA. Esaki ta okashoná un eror di konfiabilidat ku bo no por kuantifiká (mira paragraf 4.3).
11. E kuenta anual ta kontené eror di konfiabilidat na un suma total di NAf 48,1 mion (mira paragraf 4.3.1), ya ku:
- a. a responsabilisá un suma di NAf 3,7 mion inkorektamente komo invershon den 'Kapitaaldienst' (proyekto mudansa di Uitvoeringsorganisatie Geneeskundige en Gezondshiedszaken (UO G&GZ) na Colon etc.), siendo ku no a hasi ningun gastu na e proyekto ei den 2023;
 - b. a responsabilisá un suma di NAf 1,5 mion inkorektamente komo invershon den 'Kapitaldienst' (proyekto Kraamkliniek Nobo na Colon), siendo ku no a hasi ningun gastu na e proyekto ei den 2023;
 - c. un suma di NAf 14 mion (gastu di transishon CMC) ta responsabilisá komo 'vordering', siendo ku ta trata aki di gastu di algun aña anterior. Mas bien, lo mester a responsabilisá e pagonan direktamente a kargo di e pòst 'Eigen Vermogen'.
 - d. inkorektamente, a keda sin responsabilisá un suma di NAf 1,8 mion na entrada di but riba kuenta anual di Pais; en bes di esei, a pasa e suma akí pa Fondo di Kriminalidat, siendo ku e Fondo di Kriminalidat no tin personalidat hurídiko;
 - e. inkorektamente, a responsabilisá un suma di NAf 22,9 mion (entrada for di 'speelvergunningsrechten') di añanan 2011 te ku 2021 komo entrada di aña 2023;
 - f. inkorektamente a responsabilisá demasiado haltu un suma di NAf 2,1 mion komo entrada for 'speelvergunningsrechten'. Pa e motibu akí e 'vordering' riba Gaming Control Board pa loke ta trata entrada for di 'speelvergunningsrechten' for di añanan 2011 te ku 2021 tambe ta responsabilisá demasiado haltu.
12. E kuenta anual ta kontené un duda di konfiabilidat na balor di NAf 1.258,9 mion (mira paragraf 4.3 i Tabèlnan I i III den Anekso 1).

13. E maneho finansiero no ta na òrdu i kontrolabel. Debí na esei, e kuenta anual no ta duna un bista korekto di e maneho finansiero hibá (mira kapítulo 3).

Opinion

Pa e kuenta anual akí por duna un bista korekto di posishon finansiero i resultado di Pais, e no mag kontené mas ku NAf 17,6 mion na eror i/òf duda. Na tur, e eror- i dudanan kuantifikabel ku tin den e kuenta anual akí ta suma NAf 2.038,6 mion na eror i NAf 2.018,3 mion na duda; ku otro palabra, mas ku e suma aseptabel di NAf 17,6 mion. Maske e dudanan di konfiabilidad a baha, danki na esfuerso di parti di e ministerionan pa suministrá mas informashon di kontrol, ainda tin defisiensi den e maneho finansiero i falta di informashon di kontrol ku ta sigui okashoná duda di konfiabilidad.

Komo resultado, e kuenta anual no ta duna esnan ku ta us'é un bista korekto di posishon finansiero di Pais na fin di 2023 i di resultado di Pais pa 2023.

Reakshon 'ambtelijk', 'bestuurlijk' i demas reakshon

Den kuadro di nos prosedimentu pa skucha ámbos banda, nos a presentá e rapòrt preliminar na Konseho di Minister pa risibí nan komentario, i e partinan korespondiente di e rapòrt preliminar na e minister- i ministerionan enbolbí, SBAB i SOAB. Aki ta sigui un resúmen di nan reakshonnan. Pa un bista completo, nos ta referí e lektor na nan reakshon den e aneksonan di e rapòrt.

Reakshon ('ambtelijk' i bestuurlijk' konhunto (mira anekso 4)

Den e reakshon konhunto ta wòrdu indiká ku:

- kambio di presupuesto a base di artíkulo 47 insiso 1 di Lv C-2010 por tuma lugá conforme artíkulo 46, insiso 1 di Lv C-2010, esta, mediante òf a base di un ordenansa nashonal pa kambia e presupuesto en kuestion òf mediante un ordenansa nashonal pa fiha e kuenta anual. Por lo tantu, segun e reakshon, e kambionan di presupuesto pa aña presupuestario 2023 ku a tuma lugá a base di artíkulo 47, insiso 1 di Lv C-2010 lo wòrdu adoptá mediante e ordenansa nashonal pa adopshon di kuenta anual 2023;
- pa loke ta trata renovashon di e edifisio di servisio di impuesto, ku SBAB a koordiná, a splika klaramente den e desishon ministerial kua ta e konsiderashonnan ku a sirbi komo base pa desviá for di e prosedimentu di destaho públiko na interes di Pais, i a base di kiko por konsiderá ku e konsiderashonnan ei a enserá interes di Pais. Ademas a indiká ku e motivashon prinsipal ku minister di finansa a duna pa desviá for di e prosedimentu ta e krísis urgente di salubridat;

- pa loke ta trata e maneho di medionan finansiero dor di SOAB relashoná ku e proyektonan ‘mudansa di UO G&GZ na Colon’ i ‘Kraamkliniek Nobo Colon’, debí na e kapasidat di ehekushon limitá den gobièrnu, a bira nesesario pa rekurí na apoyo eksterno. E enkargonan ta enserá segun e reakshon apoyo atministrativo i organisatorio, supervishon di proyekto i refuerso di kapasidat, i den e kuadro ei SOAB no ta fungi den kalidat di akountent interno. Tur pago i kompromiso ta sosodé bou di responsabilidad di minister i ku aprobashon formal di e funshonarionan utorisá di GMN i VVRP segun e reakshon i pa e enkargonan ei, SOAB no tin poder pa disponé di medionan finansiero públiko. P’esei, segun e reakshon, e tareanan en kuestion ta kai bou di loke SOAB por hasi den kuadro di su statút i no den ámbito di e Ordenansa ku ta asigná SOAB komo akountent interno di gobièrnu;
- e enkargonan en kuestion ta na armonia ku loke e gobièrnunan di turno a bini ta hasi ya pa vários dékada, esta, usa SOAB (en bista ku su tareanan ta puramente públiko i el a demostrá di ta un organisashon konfiabel) den proyekto ku tin un struktura atministrativo i finansiero paresido. Segun e reakshon a ehekutá e enkargonan akí sin ku a sigui un proseso individual di destaho públiko, i den e kasonan ei ni Kontraloria ni e otro instansianan no tabatin komentario. Aunke segun e reakshon ku te ainda ta konsiderá ku e proseder di kustumber akí ta permisibel, òf a lo ménos ku e no ta bai kontra e prinsipio di legalidat, i ku den futuro, ora tin intenshon di duna SOAB enkargo komo konsehero, lo evaluá ademas si esei ta konforme ku loke tin fihá den Lv Fb i ku e reglanan di destaho korespondiente, pa asina evitá mas mal komprondementu.

Reakshon di SBAB (mira anekso 5)

SBAB a indiká ku no tabatin kontratashon ni enkargo enbolbí i ku p’esei nan ta di opinion ku nan no a aktua mas aya di e meta i utoridad di SBAB, fihá den nan statút. Segun SBAB, riba petishon di minister di Finansa, SBAB a atendé koordinashon di e tareanan di restorashon di e edifisio di servisio di impuesto, i esei den kuadro di e nesesidat pa garantisá ku su personal por tin un ambiente di trabou sigur.

Reakshon di SOAB (mira anekso 6 i 8)

Den un promé reakshon, SOAB a indiká ku e maneho di medionan finansiero pa e enkargonan (Alohamentu UO G&GZ i Kraamkliniek Nobo Colon) ku SOAB ta ehekutando pa gobièrnu ta tumando lugá a base di artíkulo 3, insiso 1, sub d di e Ordenansa ku ta asigná SOAB komo akountent interno di gobièrnu.

Artíkulo 3, insiso 1, sub d ta stipulá ku e *fundashon ta enkargá ku duna apoyo den strukturashon i supervishon di organisashon atministrativo i atministrashon finansiero di servisio, departamento, ofisina, empresa, instituto i demas instansia ku ta enkargá ku maneho finansiero.*

Den su di dos reakshon, SOAB ta indiká ku e no a ehekutá e tareanan en kuestion den kalidat di akountent interno sino komo consehero ku ta duna asistensia a base di e tareanan sekundario fihá den su statüt. SOAB ta sigui bisa ku e no tabatin poder pa disponé di medionan finansiero públiko. Tur pago i kompromiso a sosodé solamente bou di responsabilidad di minister i ku aprobashon di antemano di e ministerionan en kuestion. SOAB ta indiká ku e tareanan no tabatin nada di aber ku maneho di fondo di Pais den sentido di Lv C-2010, sino solamente ku dunamentu di servisio di apoyo efektivu, fuera di SOAB su funshon di kontrol interno.

Kontraloria ta remarká ku nos a analisá e reakshonnan akí i nos resultadonan i konklushon ta keda para. Pa lesa nos análisis di e reakshonnan risibí i nos opinion al respekto, nos ta referí e lektor na Kapítulo 6 di e rapòrt.

Rekomendashon

Ta rekomendá Parlamento pa:

1. pidi Konseho di Minister presentá un plan, riba un plaso masha kòrtiku, pa solushoná e opstákulonnan ku nan ta enfrentando den implementashon di Roadmap i Landspakket (relashoná ku e temanan: Maneho Finansiero, Kosto i efektivitat di sektor públiko i Impuesto). Ta importante pa priorisá e trayektonan di mehorashon, dunando preferensia na e proyektonan ku lo tin mas impakto riba kuenta anual (mira nos rapòrt: 'Traject naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026');
2. pèrkurá pa mas pronto posibel Konseho di Minister basá riba e rekomendashonnan dirigí na nan (akibou) tuma e akshon nesesario, kontribuyendo asina na e meta di, den futuro, optené un deklarashon sin reserva tokante e kuenta anual;
3. pidi Konseho di Minister manda, huntu ku e kuenta anual, un lista di tur e desviashonnan di presupuesto ku Parlamento lo tin di aprobá ora e adoptá e kuenta anual, laga investigá loke a keda konstatá tokante kalidat di e presupuesto i, si konstatá defisiensia den e proseso presupuestario, laga koregí esenan;
4. kuminsá trata e proyekto di kambio di lei Lv Fb mas pronto posibel, di moda ku 'Subsidiebesluit 2024' por drenta na vigor.

Ta rekomendá Konseho di Minister sòru pa e eror- i dudanan konstatá wòrdu atendé, pa nan no bira un opstákulo den e trayekto pa yega na un deklarashon sin reserva di akountent.

Mirando ku e retraso ku tin den e trayektonan di Roadmap i Landspakket ta debí na sierto defisiensia ku a konstatá kaba den añanan anterior i e rekomendashonnan di Kontraloria no a wòrdu apliká (kompletamente), ta rekomendabel pa, ademas, traha awor sí riba e rekomendashonnan menshoná den e informenan anterior. Ta trata aki di:

1. duna máksimo prioridat na realisashon di e ophetivonan fihá den Roadmap i den Landspakket, i inkluí nan komo punto spesífiko riba agènda regular di Konseho di Minister, pa asina e progreso wòrdu vigilá riba un base regular. Ta rekomendabel pa urgi e respektivo ministerionan tambe pa hasi esaki. Ademas, ta rekomendabel pa e ministernan komuniká i promové e asuntunan di máksimo prioridat den nan ministerionan (mira nos informe di 18 di ougùstùs 2025: 'Traject naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026');
2. sigui traha riba reklutamentu di personal kapasitá (pa e funshonnan finansiero);
3. kumpli ku e lei- i regulashonnan vigente, entre otro, pèrkurando pa:
 - solamente funshonario ku e mandato nesesario pa esei hasi kompromiso finansiero;
 - solamente funshonario outorisá hasi pago;
 - imponé sanshon riba esnan ku no kumpli ku e lei- i regulashonnan vigente.

4. sòru pa tur instansia di sektor kolektivo entregá nan kuenta anual na Ministerio di Finansa na tempu, pa por inkorporá e sifranan korekto den e resúmen 'Overzicht Collectieve Sector', den e nota splikativo di kuenta anual.

Ademas nos ta rekomendá Konseho di Minister pa pèkurá pa ora ta otorgá enkargonan na entidatnan dor di ministerionan, verifiká promé si e enkargonan ta kompatibel ku lei i regulashon vigente i e statüt di e entidatnan.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

De Rekenkamer heeft de wettelijke taak om de jaarrekening van het Land te onderzoeken⁵. De onderzochte jaarrekening en het oordeel⁶ van de Rekenkamer hierop worden aan de Staten aangeboden. Zonder dit oordeel kunnen de Staten de jaarrekening niet vaststellen en ook geen décharge verlenen aan de ministers voor het gevoerde beleid⁷. Bovendien krijgen de Staten en de bevolking op basis van het resultaat van het onderzoek van de Rekenkamer inzicht in de wijze waarop de ministers zijn omgegaan met de besteding van de belastinggelden die aan hen is toegekend via de begroting. Op basis van het verkregen inzicht kan de bevolking via de Staten rekenschap vragen aan de regering. Om een oordeel te kunnen geven over de jaarrekening heeft de Rekenkamer twee onderzoeksvragen geformuleerd. Deze zijn in paragraaf 1.2 opgenomen.

1.2 Centrale onderzoeksvragen

Dit rapport beantwoordt de volgende twee onderzoeksvragen:

- 1. Zijn de balansmutaties, de belastingontvangsten, baten en lasten in het jaar 2023 tot stand gekomen in overeenstemming met de wet- en regelgeving (financiële rechtmatigheid)?*
- 2. Geeft de jaarrekening een deugdelijk beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2023 en het resultaat van 2023 (getrouwe weergave)?*

Deze twee onderzoeksvragen zijn onderverdeeld in de volgende vier deelvragen:

1. Zijn de balansmutaties, belastingontvangsten, baten en lasten tot stand gekomen overeenkomstig de vastgestelde Landsbegroting en de andere relevante wettelijke regelingen (financiële rechtmatigheid)?
2. Is het financieel beheer ordelijk en controleerbaar volgens de eisen in de Lv Fb?
3. Is de jaarrekening opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van de Lv C-2010?
4. Is het gevoerde financieel beheer deugdelijk weergegeven in de jaarrekening?

⁵ Artikel 50 van de Lv C-2010 en artikel 22 van de Lv ARC.

⁶ Artikelen 3 lid 1 en 22 lid 4 van de Lv ARC.

⁷ Artikel 51 van de Lv C-2010.

1.3 Werkwijze

De Rekenkamer heeft onderzocht of de jaarrekening 2023 een deugdelijk beeld geeft en dat de balansmutaties, belastingontvangsten, baten en lasten in de jaarrekening tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving (financieel rechtmatig). Hiertoe zijn onder andere de jaarrekening en de onderliggende documenten geanalyseerd. Voor haar onderzoek heeft de Rekenkamer voor zover mogelijk gebruik gemaakt van de verrichte controlewerkzaamheden van de interne accountant van de regering van Curaçao⁸. De werkzaamheden van laatstgenoemde zijn eerst door de Rekenkamer beoordeeld om te bepalen of hiervan gebruik kan worden gemaakt.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 behandelt de deelvraag ‘Zijn de balansmutaties, belastingontvangsten, baten en lasten tot stand gekomen overeenkomstig de vastgestelde Landsbegroting en andere relevante wettelijke regelingen (financiële rechtmatigheid)?’. In hoofdstuk 3 wordt de deelvraag ‘Is het financieel beheer ordelijk en controleerbaar volgens de eisen in de Lv Fb?’ beantwoord. In dit hoofdstuk wordt ook kort ingegaan op de stand van zaken van de implementatie van het plan van aanpak van de regering om het financieel beheer ordelijk en controleerbaar te maken. De deelvragen ‘Is de jaarrekening opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van de Lv C-2010?’ en ‘Is het gevoerde financieel beheer deugdelijk weergegeven in de jaarrekening?’ worden behandeld in hoofdstuk 4. In dit hoofdstuk wordt het oordeel van de Rekenkamer over de jaarrekening gegeven. In hoofdstuk 5 worden de conclusies en aanbevelingen gepresenteerd. Hoofdstuk 6 bevat een weergave van de gezamenlijke reactie (ambtelijk en bestuurlijk), SBAB en SOAB op het rapport. Tot slot bevat hoofdstuk 7 het nawoord van de Rekenkamer.

⁸ Artikel 24 van de Lv ARC (AB 2010, no. 87 bijlage h).

2 FINANCIËLE RECHTMATIGHEID

2.1 Inleiding

Financiële rechtmatigheid houdt in dat de balansmutaties, belastingontvangsten, baten en lasten verantwoord in de jaarrekening overeenstemmen met de vastgestelde Landsbegroting en de andere relevante wettelijke regelingen. Dit hoofdstuk beantwoordt de volgende vraag:

Zijn de balansmutaties, belastingontvangsten, baten en lasten tot stand gekomen overeenkomstig de vastgestelde Landsbegroting en de andere relevante wettelijke regelingen?

Uit het onderzoek blijkt dat bepaalde belastingontvangsten, baten en lasten verantwoord in de jaarrekening niet in overeenstemming zijn met de vastgestelde begroting. Er is namelijk sprake van een overschrijding van de vastgestelde begrote lasten en baten voor een totaalbedrag van NAf 1.226,1 miljoen.

Daarnaast zijn er bepaalde balansmutaties en lasten voor een totaalbedrag van NAf 764,4 miljoen die niet tot stand zijn gekomen volgens de relevante geldende wettelijke regelingen. Dit betekent dat de jaarrekening rechtmatigheidsfouten bevat voor een totaalbedrag van NAf 1.990,5 miljoen.

In paragraaf 2.2 wordt antwoord gegeven op het eerste gedeelte van deze vraag, namelijk het voldoen aan de Landsbegroting en in paragraaf 2.3 op het tweede gedeelte daarvan, zijnde de relevante overige wettelijke regelingen.

2.2 Het naleven van de bepalingen over de Landsbegroting

Wij constateren dat niet alle belastingontvangsten, baten en lasten tot stand zijn gekomen overeenkomstig de Landsbegroting zoals vastgesteld door de Staten in december 2022⁹. Zoals in artikel 16, lid 1 van de Lv C-2010 is bepaald hebben de Staten de begroting vastgesteld in het jaar voorafgaand aan het jaar waarop deze betrekking heeft. De Lv C-2010 bepaalt dat wijziging van de begroting bij of krachtens een landsverordening tot wijziging van de begroting of een landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening geschiedt.¹⁰ Van het FIN hebben wij vernomen dat op de vastgestelde begroting van het dienstjaar 2023 geen wijzigingen zijn aangebracht. Als zodanig beschouwt de Rekenkamer de oorspronkelijk begrote bedragen als leidend.

⁹ PB, 2022 no. 140, Landsverordening tot vaststelling van de Landsbegroting voor het dienstjaar 2023.

¹⁰ Artikel 46 lid 1.

Om vast te stellen in hoeverre de bepaling in artikel 6 van de Lv C-2010 wordt nageleefd, is vanaf het onderzoek op de jaarrekening 2022 de vergelijking van de werkelijke en de vastgestelde begrote lasten, belastingontvangsten en baten uitgevoerd op het niveau van economische categorie per functie, per ministerie of staatsorgaan (zie bijlage 2). Immers, schrijft dit artikel voor dat de budgetautorisatie van de Staten op het niveau van economische categorie per functie, per ministerie of staatsorgaan geschiedt.

Uit het onderzoek naar de afwijkingen op het eerder vermelde niveau blijkt dat sprake is van begrotingsoverschrijdingen¹¹ voor een totaalbedrag van NAf 1.226,1 miljoen. De overschrijdingen zijn op dit niveau NAf 215,7 miljoen hoger dan wanneer de overschrijdingen op totaal niveau per ministerie (zijnde NAf 1.010,4 miljoen) worden berekend.

Zoals uit onderstaande tabel blijkt bestaat de overschrijding van NAf 1.226,1 miljoen zowel uit overschrijding van de lasten als uit onderschrijding van de baten. De overschrijding van de lasten bedraagt in totaal NAf 246,2 miljoen en de onderschrijding van de baten bedraagt in totaal NAf 979,9 miljoen. Op de GD is sprake van een totale overschrijding van NAf 264,4 miljoen en op de KD van NAf 961,7 miljoen. Een nadere specificatie van de begrotingsoverschrijding is weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1 - Begrotingsoverschrijdingen van de baten en lasten per ministerie, per functie en per economische categorie in NAf x 1 miljoen.

Staatsorgaan/ Ministerie	GD			KD			GD en KD		
	Baten	Lasten	Totaal	Baten	Lasten	Totaal	Baten	Lasten	Totaal
SO	0,2	4,0	4,2	0,0	0,3	0,3	0,2	4,3	4,5
AZ	0,1	4,9	5,0	0,7	1,2	1,9	0,8	6,1	6,9
BPD	0,4	4,6	5,0	0,0	2,7	2,7	0,4	7,3	7,7
JUS	2,6	22,9	25,5	0,2	2,5	2,7	2,8	25,4	28,2
VVRP	7,5	41,5	49,0	16,9	6,9	23,8	24,4	48,4	72,8
EO	4,9	3,9	8,8	0,0	1,7	1,7	4,9	5,6	10,5
OWCS	0,0	38,6	38,6	0,0	9,4	9,4	0,0	48,0	48,0
SOAW	0,2	42,7	42,9	0,0	7,0	7,0	0,2	49,7	49,9
GMN	0,1	27,1	27,2	0,0	1,5	1,5	0,1	28,6	28,7
FIN	46,8	11,4	58,2	899,3	11,4	910,7	946,1	22,8	968,9
Totaal	62,8	201,6	264,4	917,1	44,6	961,7	979,9	246,2	1.226,1

NB: Alle bedragen zijn afgerond, als gevolg hiervan kunnen afrondingsverschillen optreden.

¹¹ Volgens artikel 45 lid 2 van de Lv C-2010 wordt onder overschrijding bedoeld:

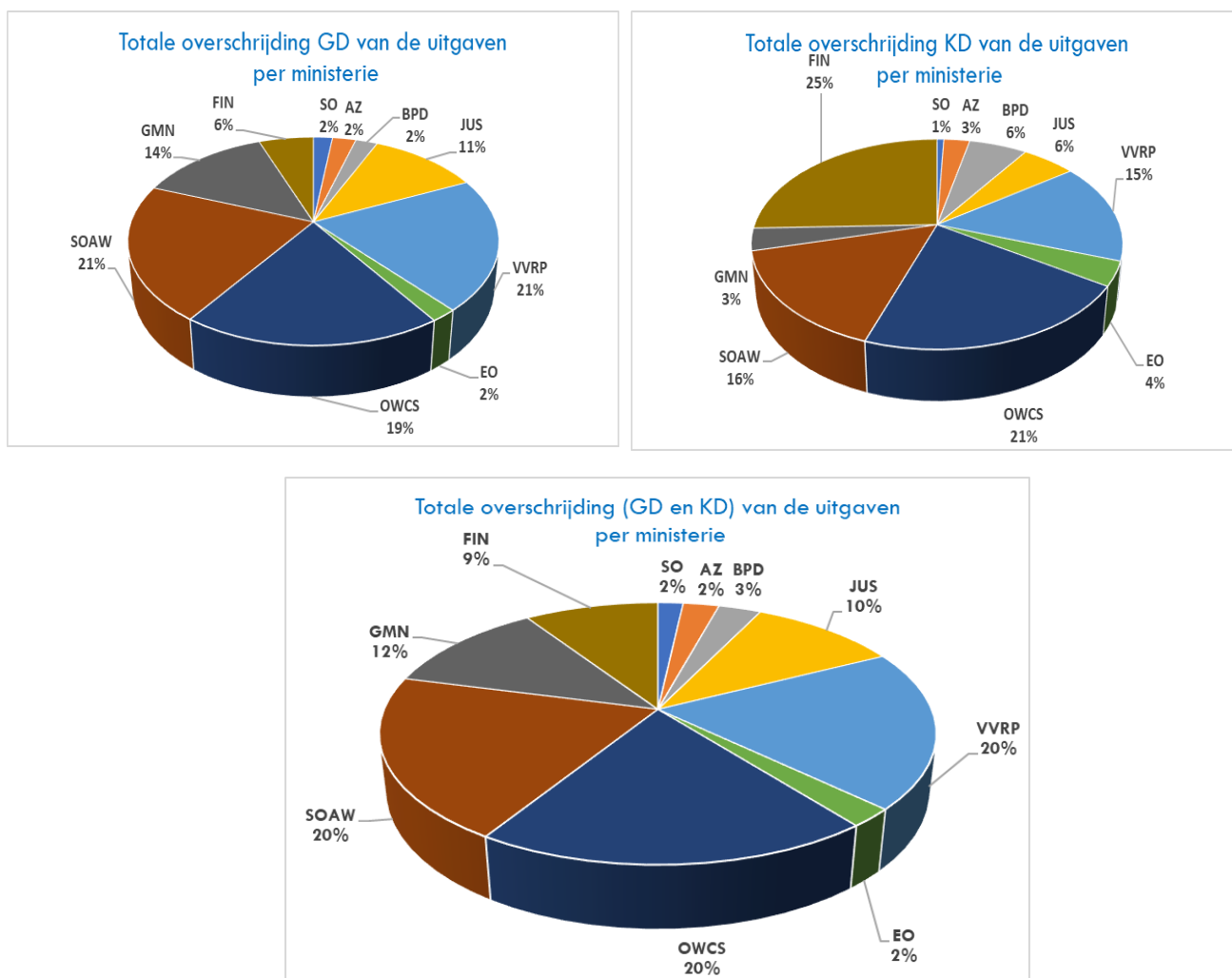
- lasten en investeringen die hoger zijn dan was voorzien in de begroting;
- baten die lager zijn dan was voorzien in de begroting.

De begrotingsoverschrijdingen van de lasten voor een totaalbedrag van Naf 246,2 miljoen zijn voornamelijk veroorzaakt door SOAW voor Naf 49,7 miljoen (20,2%), VVRP voor Naf 48,4 miljoen (19,7%) en OWCS voor Naf 48 miljoen (19,5%).

De overschrijdingen bij SOAW hebben met name betrekking op de posten 'Overdrachten', 'Financiering en Sociale zekerheid' en 'Verbruik van Goederen en Diensten'. Bij VVRP hebben deze overschrijdingen met name betrekking op de posten 'Andere uitgaven', 'Overdrachten', 'Verbruik van goederen en diensten' en 'Financiering'. Voor wat betreft OWCS hebben de overschrijdingen met name betrekking op de posten 'Overdrachten', 'Beloning van Personeel', 'Verbruik van Goederen en Diensten' en 'Financiering'.

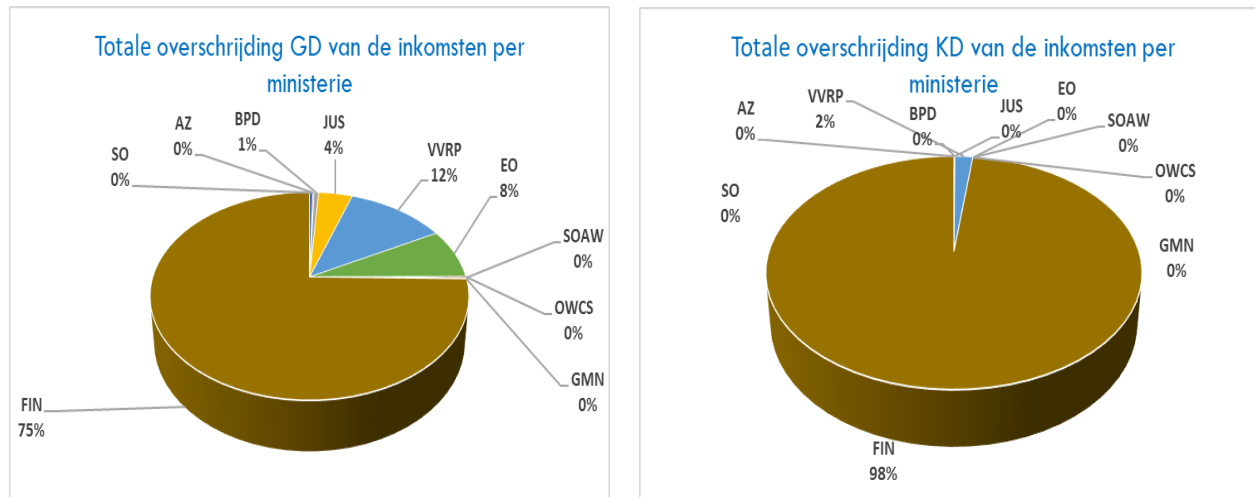
Hieronder in Figuren 1 en 2 volgt een grafische weergave van het aandeel per ministerie in de totale overschrijdingen van de uitgaven alsook opgedeeld naar GD en KD.

Figuur 1 – Begrotingsoverschrijdingen van de uitgaven per ministerie, per functie en per categorie

De begrotingsonderschrijding¹² van de baten ad NAf 979,9 miljoen is voornamelijk veroorzaakt door FIN voor NAf 946,1 miljoen (96,6%). Dit heeft met name te maken met de begrote 'Financiering-inkomsten' op de Kapitaaldienst met betrekking tot de liquiditeitssteun van Nederland ten bedrage van NAf 911 miljoen in verband met de COVID-19 crisis. Deze lening is voorlopig op de balans opgenomen als een kortlopende schuld aangezien de schuld op 10 oktober 2023 had moeten worden afgelost. De aflossing heeft echter niet plaatsgevonden. Conform toelichting hierop in de jaarrekening is met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een nieuwe overeenkomst getekend voor de herfinanciering van de kortlopende schuld. In afwachting van een bestuurlijk akkoord over de oplossing van de 'ENNIA-problematiek'¹³, zijn de partijen overeengekomen dat deze schuld tot uiterlijk 10 oktober 2024 wordt geherfinancierd. Zodoende zijn de begrote baten op de KD uit hoofde van de herfinanciering van de liquiditeitssteun niet gerealiseerd waardoor er op de post Financiering sprake is van een overschrijding¹⁴ van de begrote inkomsten ter grootte van NAf 911 miljoen. In onderstaande grafische weergave is het aandeel per ministerie, per functie en per categorie van de totale overschrijdingen van de inkomsten weergegeven evenals de splitsing naar de GD en de KD.

Figuur 2 – Begrotingsonderschrijdingen van de inkomsten per ministerie, per functie en per categorie

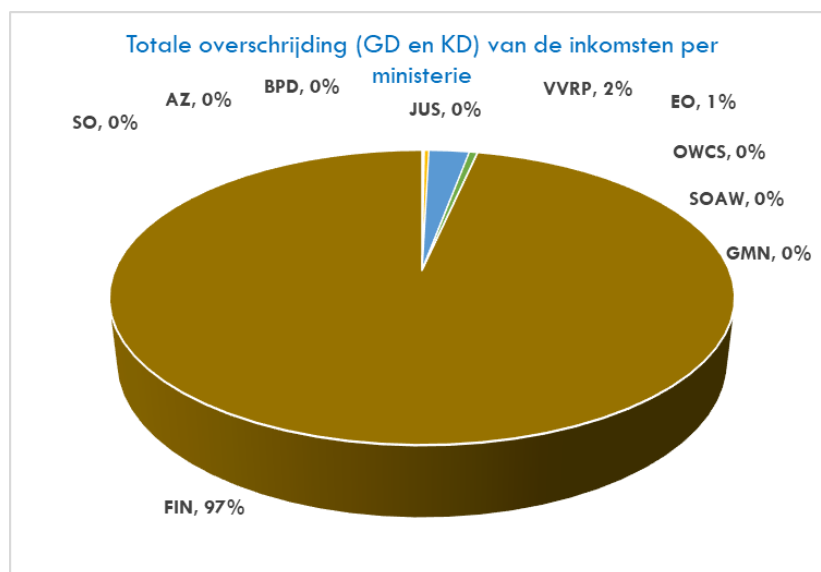

¹² In geval de werkelijke inkomsten lager uitkomen dan de begrote inkomsten.

¹³ Betreft de problemen rondom de financiële positie van de ENNIA-groep.

¹⁴ Volgens artikel 45 lid 2 van de Lv C-2010 wordt onder overschrijding bedoeld:

- lasten en investeringen die hoger zijn dan was voorzien in de begroting;
- baten die lager zijn dan was voorzien in de begroting.

De interne accountant heeft het bedrag van NAf 911 miljoen (liquiditeitssteun) niet als een overschrijding beschouwd. Als reden hiervoor geeft zij in haar accountantsverslag aan dat de herfinanciering van dit bedrag niet heeft geleid tot een mutatie via de KD.

Daarnaast heeft de interne accountant aangegeven in haar accountantsverslag dat zij zich uit efficiencyoverwegingen heeft beperkt tot het bepalen van de totale afwijking per economische categorie, per ministerie of staatsorgaan.

Door de bovengenoemde handelswijze en berekeningsmethode is het bedrag dat de Rekenkamer aangemerkt heeft als onrechtmatigheid (wegens het niet naleven van de begroting) NAf 1.132,8 miljoen hoger dan het bedrag zoals opgenomen in de verklaring van de interne accountant.

Gezien de mate waarin de uiteindelijke realisatie afwijkt van de door de Staten vastgestelde begroting (op het autorisatieniveau volgens de Lv C-2010) alsook het feit dat deze afwijkingen buiten de Staten om hebben plaatsgevonden, acht de Rekenkamer het budgetrecht van de Staten geschonden.

2.3 De naleving van de bepalingen van de andere wettelijke regelingen (Rechtmatigheidsfout)

Niet alle balansmutaties en lasten zijn tot stand gekomen volgens de bepalingen opgenomen in de geldende verordeningen en overige regelingen. De onderstaande balansmutaties/lasten tot

een bedrag van NAf 764,4¹⁵ miljoen voldoen niet aan de geldende verordeningen. Voor een overzicht van de rechtmatigheidsfouten wordt verwezen naar Bijlage 1, Tabel II.

Hieronder worden de betreffende rechtmatigheidsfouten nader toegelicht

1. Materiële Vaste Activa

A. De mutatie op de post MVA ad NAf 5,2 miljoen wordt als onrechtmatig aangemerkt aangezien:

- i. geen openbare aanbesteding is gehouden voor de renovatie van het gebouw van de Belastingdienst te Regentesselaan zoals voorgeschreven in de Lv Fb¹⁶. In plaats daarvan is deze opdracht aan de SBAB verstrekt. Uit de afwijkingsbeschikking¹⁷ van de Minister blijkt dat voor het verstrekken van deze opdracht aan de SBAB afgeweken wordt van de vereiste van een openbare aanbesteding om onder meer de volgende redenen: urgentie, operationele problemen in het WTC¹⁸, risico op kartelvorming, kostenbesparing, efficiëntie en snelheid, transparantie en integriteit. Als belangrijkste reden is vermeld dat deze afwijking in het Landsbelang is gedaan. Hiertoe is gebruik gemaakt van artikel 10, lid 5 van de Lv Fb. De Rekenkamer is op basis van ingewonnen juridisch advies van mening dat geen van de door de Minister aangegeven overwegingen aangemerkt kunnen worden als Landsbelang. Dit aangezien deze redenen niet vallen onder nationale verdediging, veiligheid en openbare orde en/of rechtszekerheid die als zwaarwegende belangen dienen. Bij deze drie vermelde redenen gaat het om belangen waarvoor het Land een fundamentele verantwoordelijkheid draagt en het belang ervan zo groot is dat het boven andere minder fundamentele belangen zou moeten gaan. Aangezien de door de Minister aangedragen redenen ons inziens niet onder Landsbelang vallen, achten wij het verstrekken van deze opdracht in strijd met de bepaling in artikel 10 lid 5 van de Lv Fb;
- ii. er in strijd met de Lv Fb¹⁹ geen formele opdrachtverstrekking beschikbaar is (SBAB heeft bevestigd dat er geen opdrachtbevestiging is²⁰). Daar wij niet over een formele opdrachtverstrekking konden beschikken, is het voor ons niet mogelijk geweest om de opdrachtvoorwaarden na te gaan. Ook konden wij niet nagaan of een vergoeding met

¹⁵ Bedrag is inclusief correcties ter voorkoming van dubbele telling.

¹⁶ Artikel 10 lid 1.

¹⁷ MB nr. 2023/033492 d.d. 15 september 2023.

¹⁸ Kantoor van de Belastingdienst in het World Trade Center Curaçao.

¹⁹ Artikel 9 lid 3.

²⁰ Zie bijlage 5.

de SBAB overeengekomen is voor de uitvoering van deze opdracht danwel of het 'om niet' is uitgevoerd;

- iii. de opdracht aan de SBAB is verstrekt terwijl een dergelijke opdracht geen deel vormt van haar statutaire doelen. Wij zijn in de statuten van de SBAB nagegaan of een dergelijke opdracht onder haar statutaire doelen valt. Hieruit blijkt niet dat het coördineren en toezicht voeren op een bouwproject onder haar statutaire doelen valt;
- iv. een hoger bedrag besteed is voor de renovatie van het pand in het jaar 2023 dan begroot was. Met de renovatie is een totaalbedrag ad NAf 9,1 miljoen gemoeid. Hiervan zou conform het machtigingsverzoek een bedrag ad NAf 4,3 miljoen beschikbaar worden gesteld in 2023 en het resterende bedrag ad NAf 4,8 miljoen in 2024. Uit E-One blijkt dat in 2023 een totaalbedrag ad NAf 5,2 miljoen is verantwoord voor de renovatie van het pand. In de begroting was echter slechts een bedrag ad NAf 4,7 miljoen beschikbaar. Dus er is sprake van een begrotingstekort van NAf 0,5 miljoen. FIN heeft een verzoek ingediend bij de RvM voor het doorvoeren van een wijziging van de begroting om de grootboekrekening 'gebouwen' met een bedrag van NAf 2,52 miljoen te verhogen. De verhoging was bedoeld om de renovatie te bekostigen. Dit verzoek is door de RvM geaccordeerd²¹. Er is echter in strijd met de Lv C-2010²² geen verzoek hiervoor bij de Staten ingediend ter goedkeuring en vaststelling in een landsverordening. Hierdoor is er sprake van een overschrijding van de begroting met NAf 0,5 miljoen (zijnde het besteden van NAf 5,2 miljoen, terwijl hier slechts NAf 4,7 miljoen voor begroot was).

- B. Voor de uitvoering van de projecten met betrekking tot de renovatie en verhuizing van de UO G&GZ (zie Tabel 2) is van het totaalbedrag van NAf 4,2 miljoen in december 2023 een verplichting ad NAf 1,4 miljoen onrechtmatig in de KD opgenomen. Deze verplichting wordt als onrechtmatig aangemerkt daar voor dit bedrag geen verzoek voor een suppletoire wijziging van de begroting ter goedkeuring is ingediend bij de Staten. In het hierna volgende wordt ingegaan op deze onrechtmatigheid.

GMN heeft een verzoek ingediend bij FIN om te kunnen beschikken over een bedrag van NAf 3,7 miljoen voor het dienstjaar 2023 voor de uitvoering van bovenvermelde projecten. De Minister is op basis van het advies van zijn ministerie akkoord gegaan met het machtigen van dit bedrag ten laste van het dienstjaar 2023. Van dit bedrag heeft NAf 3,3 miljoen betrekking op de begrotingspost 'gebouwen' en NAf 0,4 miljoen op de begrotingspost

²¹ RvM besluit van 20 september 2023, nr. 2023/033492.

²² Artikel 46 lid 1.

‘kantoorinrichting’. In de vastgestelde begroting 2023 is slechts een bedrag van NAf 2,3 miljoen opgenomen waardoor een wijziging van de begroting noodzakelijk bleek te zijn. Hierdoor heeft GMN een verzoek ingediend bij de RvM voor het wijzigen van de begroting met een bedrag van NAf 1,5 miljoen zodat voldaan kan worden aan de bepaling in artikel 47 lid 3 van de Lv C-2010. Wij constateren dat deze wijziging door de RvM²³ is geaccordeerd, echter is het in strijd met de Lv C-2010²⁴ verder niet aan de Staten aangeboden ter goedkeuring en vaststelling in een landsverordening. Hierdoor heeft de verantwoording van het bedrag ad NAf 3,7 miljoen in de KD de begroting overschreden met NAf 1,4 miljoen (zijnde het verschil tussen het verantwoorde bedrag ad NAf 3,7 miljoen en het begrote bedrag ad NAf 2,3 miljoen).

Voor de uitvoering van deze projecten is een opdracht verleend aan de SOAB voor het beheren van de middelen die GMN moest besteden aan deze projecten. Het totaal hiermee gemoeide bedrag komt neer op afgerond NAf 4,3 miljoen. Deze opdracht is pas in 2024²⁵ geformaliseerd terwijl reeds in december 2023 een deel van de verplichting ad NAf 3,6 miljoen in E-One is geboekt ten gunste van SOAB. Volgens informatie van SOAB²⁶ is dit bedrag ontvangen in maart 2024. Dit bedrag is op 19 april 2024 doorgestort naar een aparte bankrekening van SOAB die geopend is voor het beheer van de gelden van de GMN-projecten. Het betreffen de in Tabel 2 weergegeven projecten:

Tabel 2 - Overzicht van de projecten inzake onder andere verhuizing UO GGZ te Colon

Nr.	Project	Bedrag in NAf
1	Verhuizing van de Afdeling Technische Hygiënische Zorg (THZ) naar het Colon gebouw	96.477
2	Middellange huisvesting van de UO G&GZ in het Colon gebouw	2.715.195
3	Middellange huisvesting van de UO G&GZ in het Poli SEHOS gebouw	724.639
4	Renovatie van het hoofdgebouw van de Jeugd Gezondheidszorg (JGZ) te Brievengat	105.000
5	Verbouwing en onderhoud van het Consultatiebureau gebouwen van de Afdeling JGZ	625.000
Totaal		4.266.311
Vergoeding aan de SOAB bedraagt 2% van het totaalbedrag. Dat komt neer op NAf 85.326.		

²³ Besluit van RvM, d.d. 20 december 2023, zaaknummer 2023/47048.

²⁴ Artikel 46 lid 1.

²⁵ Opdrachtbevestiging van 26 maart 2024 nr. 24/concept C/DS.

²⁶ Mail van SOAB, d.d. 22 september 2025.

Wij hebben GMN gevraagd naar de reden waarom GMN zelf niet in staat is om het beheer van de middelen gemoeid met deze projecten te voeren, waardoor deze taak aan een derde moest worden uitbesteed.

Van GMN hebben wij vernomen dat de beslissing om de opdracht voor het beheer van de projectgelden voor de huisvesting van G&GZ aan SOAB te verstrekken, gebaseerd is op praktische, financiële en beheersmatige overwegingen. Gezien de omvang en urgentie van de verbouwing van de huisvesting van UO G&GZ was het volgens GMN noodzakelijk de uitvoering van het project zo efficiënt mogelijk te laten verlopen en vertragingen in het betalingsverkeer te voorkomen.

Door het beheer van de middelen via SOAB te laten verlopen, kon het betalingsverkeer efficiënter worden ingericht en de uitvoering van het project worden gewaarborgd, aldus GMN.

Daarnaast heeft GMN aangegeven dat gezien de onaangename en onveilige werkomstandigheden en het zoveel mogelijk beperken van dubbele huisvestingskosten voor zowel Colón als Zakito is besloten voor een versnelde uitvoering van deze projecten.

GMN gaf verder aan dat zij in theorie over de mogelijkheid beschikte om het beheer van de middelen gemoeid met het project zelf uit te voeren, maar de reguliere financiële processen zijn ingericht op standaard begrotingsuitgaven en niet op de snelheid en flexibiliteit die een bouwproject van deze omvang vereist. Om die reden is volgens GMN besloten om het financieel beheer van het project via SOAB te laten verlopen.

Bij navraag door de Rekenkamer bij GMN blijkt dat de sub-projecten nummer 1, 4 en 5 (zie Tabel 2) inmiddels zijn afgerond. Sub-project 2 is 98% gereed en wordt per eind november 2025 afgerond. Sub-project 3 is in uitvoering en heeft vertraging opgelopen door onder andere scopewijziging. Uit ontvangen informatie blijkt dat per eind november 2025 een bedrag van NAf 3,8 miljoen is besteed aan de uitvoering van bovenvermelde projecten.

Volgens GMN is de beslissing niet lichtvaardig genomen. Intern is hier uitvoerig over besproken en zijn afspraken gemaakt met SOAB om de noodzakelijke interne beheersing en functiescheidingen binnen GMN te borgen. Zo is het gebruikelijke vier-ogen principe uitgebreid naar een zes-ogen principe waardoor elke transactie door meerdere functionarissen wordt gecontroleerd en goedgekeurd. GMN geeft aan dat zij tevens bij alle transacties de aanbestedingsregels strikt heeft nageleefd om de rechtmatigheid en transparantie van de uitgaven te waarborgen.

De Rekenkamer merkt hierbij op dat wij geen bewijsstukken van GMN hebben ontvangen waardoor wij niet kunnen beoordelen of de aanbestedingsregels inderdaad zijn nageleefd.

Daarnaast heeft de uitvoering van dit project niet in het onderzochte boekjaar plaatsgevonden waardoor het buiten de reikwijdte van ons onderzoek van het jaar 2023 valt.

Ook hebben wij GMN gevraagd naar een onderbouwing voor het afwijken van de bepaling in de Lv FB²⁷ inzake het opvragen van drie offertes voor het gunnen van het beheer van de middelen verbonden aan deze projecten. Van GMN hebben wij geen reactie ontvangen doch heeft GMN de Rekenkamer verwezen naar de reactie van het Land.

Wij hebben aan de SOAB gevraagd²⁸ op basis van welk artikel in hun landsverordening deze opdracht aan hen kon worden verstrekt. Van de SOAB hebben wij per mail²⁹ vernomen dat de opdrachtverstrekking gebaseerd is op artikel 3 lid 1 sub h van hun landsverordening alsook hetgeen is opgenomen als uitsluitingsbepaling in artikel 2 lid 1 in vermelde landsverordening³⁰. Deze twee artikelen waarnaar de SOAB heeft verwezen schrijven het volgende voor:

- Artikel 3 lid 1 sub h regelt dat de SOAB onderzoeken in opdracht van één of meer ministers ten behoeve van de overheid verricht;
- Artikel 2 lid 1 bepaalt dat de stichting met uitsluiting van anderen optreedt als interne accountant ten behoeve van de regering.

Om meer duidelijkheid hierover te krijgen hebben wij juridisch advies ingewonnen. Uit het verkregen advies blijkt dat de verstrekte opdracht zijnde 'ondersteuning budgetbeheer bij het plan van aanpak huisvesting UO G&GZ' niet onder de door de SOAB aangehaalde artikelen valt en ook niet onder de andere in hun landsverordening vermelde taken. De opdracht valt onzes inziens ook niet onder de statutaire doelen³¹ van de SOAB.

Hierdoor zijn wij van mening dat de minister van GMN/FIN een opdracht aan de SOAB heeft verstrekt die buiten de wettelijke bevoegdheden van SOAB valt.

Daarnaast concluderen wij dat voor het verstrekken van een opdracht boven NAf 25.000 drie offertes hadden moeten worden opgevraagd. Door dit na te laten heeft de opdrachtverstrekking in strijd met de Lv Fb³² plaatsgevonden.

²⁷ Artikel 10 lid 2.

²⁸ Per email van 12 september 2025.

²⁹ Email van 15 september 2025.

³⁰ PB 2015, no. 48.

³¹ Statuten van de SOAB, d.d. 3 oktober 1994.

³² Artikel 10 lid 2.

- C. Voor de uitvoering van het project nieuwe Kraamkliniek te Colon is een bedrag van NAf 0,5 miljoen onrechtmatig als verplichting opgenomen in 2023 in de KD. Deze verplichting wordt als onrechtmatig aangemerkt daar voor dit bedrag geen verzoek voor een suppletoire wijziging van de begroting ter goedkeuring is ingediend bij de Staten. In het hiernavolgende wordt ingegaan op deze onrechtmatigheid.

Door VVRP is een verzoek ingediend bij de RvM ter goedkeuring van een begrotingswijziging op de begrotingspost 'Gronden en Terreinen' voor een bedrag van NAf 1,5 miljoen voor de uitvoering van het eerdergenoemde project. Dit gezien het feit dat in de vastgestelde begroting 2023 slechts een bedrag van NAf 0,95 miljoen was opgenomen waardoor een wijziging van de begroting noodzakelijk bleek te zijn. Het verzoek voor de begrotingswijziging is door de RvM³³ goedgekeurd zodat voldaan kan worden aan de bepaling in artikel 47 lid 3 van de Lv C-2010. Door VVRP is vervolgens op de begrotingspost 'Gronden en terreinen' het bedrag van NAf 1,5 miljoen verantwoord in 2023 als investering in de KD.

Wij constateren echter dat deze wijziging in strijd met artikel 46 lid 1 van de Lv C-2010 niet aan de Staten is aangeboden ter goedkeuring en vaststelling in een landsverordening. Dit betekent dat de begroting overschreden is met NAf 0,55 miljoen (zijnde het verschil tussen het verantwoorde bedrag ad NAf 1,5 miljoen en het begrote bedrag ad NAf 0,95 miljoen).

Voor dit project is een opdracht verstrekt aan de SOAB, namelijk voor de ondersteuning van het beheer van het (aanvangs)budget³⁴.

De te verrichten werkzaamheden die onderdeel vormen van deze opdracht omvatten:

- het beheren van de projectadministratie en financiële administratie;
- het registreren en verwerken van de mutaties in de project en financiële administratie;
- het betaalbaar stellen en betalen van de geaccordeerde facturen, declaraties en vergoedingen;
- het vervaardigen van periodieke overzichten ten behoeve van de projectleiding voor het bewaken van de budgetuitputting.

Voor het project is een totaalbedrag geraamd ad NAf 12,5 miljoen. Conform de opdrachtverstrekking dient aan de SOAB een voorlopig bedrag ad NAf 250.000 te worden vergoed voor het beheer van de middelen gemoeid met dit project. Dit komt neer op 2% van

³³ Besluit van RvM, d.d. 20 december 2023, zaaknummer 2023/042473.

³⁴ Opdrachtbevestiging van 18 december 2023, getekend door de minister op 15 februari 2024, kenmerk 23/ Concept C/DS.

de totale kosten ad NAF 12,5 miljoen geraamd voor dit project. Wij hebben van SOAB vernomen³⁵ dat zij van dit bedrag een bedrag ad NAF 1,5 miljoen in maart 2024 hebben ontvangen en NAF 5 miljoen in januari 2025. De laatste tranche van NAF 6 miljoen dient nog te worden ontvangen volgens SOAB. Daarnaast heeft SOAB in 2023 een extra NAF 1,2 miljoen ontvangen voor dit project.

Zoals voorgeschreven in de Lv Fb³⁶ dienen opdrachten tot het doen van dienstverrichting ten behoeve van het Land voor een bedrag groter dan NAF 100.000 in het openbaar te worden aanbesteed.

Wij hebben bij VVRP nagevraagd waarom het beheer van de middelen verbonden aan dit project aan de SOAB zijn verstrekt, terwijl het op basis van de hieraan verbonden vergoeding in het openbaar moest worden aanbesteed. Daarnaast hebben wij onderbouwing gevraagd voor het afwijken van de bepaling in de Lv FB³⁷ inzake het gunnen van het beheer van de middelen verbonden aan dit project via een openbare aanbesteding. Wij hebben desgevraagd geen reactie van VVRP ontvangen. Aangezien het beheer hiervan direct aan de SOAB is gegund zijn, wij van mening dat dit in strijd is met de Lv Fb.

Ook hebben wij van VVRP geen bewijsstukken ontvangen waaruit blijkt dat VVRP zelf niet in staat was om het beheer van de middelen gemoeid met dit project te voeren, waardoor deze taak aan een derde moest worden uitbesteed.

Eveneens geldt voor deze opdrachtverstrekking dat het niet onder een van de taken vermeld in artikel 3 van de Landsverordening aanwijzing interne accountant³⁸ valt alsook niet onder de statutaire doelen van de SOAB³⁹. Hierdoor concluderen wij dat de Minister ten onrechte de opdracht aan SOAB heeft verstrekt.

- D. De aankoop van de percelen 'Cunucu Hatun' en 'Seroe Fortuna' en het daarop gebouwde (bekend als 'Campo Alegre') voor een bedrag van NAF 8,8 miljoen wordt als onrechtmatig aangemerkt aangezien hiervoor geen bedrag is opgenomen op de landsbegroting. Eveneens is er geen besluit van de RvM ontvangen ter accordering van een suppletoire wijziging van de begroting. Dit wordt in het vervolg van dit rapport nader toegelicht.

³⁵ Mail d.d. 22 september 2025.

³⁶ Artikel 10 lid 1.

³⁷ Artikel 10 lid 1.

³⁸ PB 2015, no. 48.

³⁹ Statuten van de SOAB d.d. 3 oktober 1994.

Voor de aankoop van de percelen 'Cunucu Hatun' en 'Seroe Fortuna' en daarop gebouwde bekend als 'Campo Alegre' op de veiling ad NAf 8,8 miljoen⁴⁰ was geen bedrag opgenomen in de vastgestelde begroting.

Voor de koop van dit vastgoed is door FIN geadviseerd⁴¹ om een begrotingswijziging ten bedrage van NAf 4 miljoen door de RvM te laten accorderen ter naleving van artikel 47 van de Lv C-2010. In haar advies geeft FIN aan dat blijkbaar reeds een bedrag van NAf 7 miljoen gereserveerd is en dat de wijziging bedoeld was om over voldoende middelen te beschikken om het bod op het vastgoed veilig te stellen. Wij constateren echter dat in de begroting 2023 geen middelen opgenomen waren voor de aankoop van het betreffende vastgoed. Dit betekent dat voor de eerder vermelde aankoop in feite een wijziging van NAf 11 miljoen had moeten worden verzocht uitgaande van het eerder vermelde advies van FIN. Een besluit van de RvM⁴² ter accordering van de wijziging van de begroting zoals verzocht door FIN hebben wij desgevraagd niet ontvangen.

Daarnaast is deze wijziging in strijd met Lv C-2010⁴³ niet door de Staten goedgekeurd en middels een landsverordening vastgesteld. Hierdoor is met de aankoop van het vastgoed de begroting overschreden met NAf 8,8 miljoen.

2. Verstrekte langlopende leningen.

De langlopende leningen ter grootte van NAf 432,7 miljoen die in 2020 aan HNO Vastgoed en Beheer N.V. zijn verstrekt worden als onrechtmatig aangemerkt omdat de formalisering hiervan in een leningsovereenkomst zoals voorgeschreven in artikel 44 van de Lv C-2010 ontbreekt.

Het bedrag is opgebouwd uit NAf 372,1 miljoen, NAf 10,5 miljoen zijnde het kortlopende gedeelte van de lening en NAf 50,1 miljoen zijnde achterstallige rente.

3. Vorderingen

Onder de post vorderingen zijn onder de sub-post 'af te wikkelen betalingen' bij wijze van voorschot betalingen gedaan aan het CMC in het kader van transitiekosten. De bestaande beschikkingen op basis waarvan de overheid het CMC betaalde zijn door de rechter in zijn uitspraak van 11 mei 2022⁴⁴ vernietigd en is door hem aangegeven dat nieuwe beschikkingen moeten worden opgesteld. In de nieuwe beschikking dient het definitieve bedrag van de te betalen transitiekosten aan het CMC te worden opgenomen. Wij hebben

⁴⁰ Conform notariële akte d.d. 27 oktober 2023.

⁴¹ Advies van FIN aan de Minister d.d. 18 september 2023, zaaknummer 2023/031852.

⁴² Artikel 47 lid 3.

⁴³ Artikel 46 lid 1.

⁴⁴ nummers CUR202100822 en CUR202101258.

desgevraagd geen nieuwe MB van de minister van GMN ontvangen. Aangezien deze niet aan ons beschikbaar zijn gesteld hebben wij de betaalde voorschotten ad NAf 14 miljoen als onrechtmatig aangemerkt.

4. *Langlopende schulden.*

In de post 'Langlopende schulden' zit nog een openstaand saldo van de lening die in 2020 onrechtmatig tussen het Land en CBCS is aangegaan ten behoeve van GSH ter grootte van NAf 291 miljoen (inclusief het kortlopende gedeelte dat binnen een jaar vervalt). Dit gezien het feit dat deze lening is aangegaan zonder dat een Lb is uitgebracht om de Minister hiervoor te machtigen zoals bepaald in artikel 33, lid 3 van de Staatsregeling. In vermeld artikel is bepaald dat "de vertegenwoordiging van Curaçao buiten rechte bij Lb moet worden voorzien". Een Lb ter machtiging van de Minister is ondanks navraag niet aan de Rekenkamer verstrekt. Zonder dit Lb kon de overeenkomst niet rechtmatig zijn ondertekend waardoor er nog steeds sprake is van een rechtmatigheidsfout over de in de jaarrekening verantwoorde schuld aan de CBCS.

5. *Verbruik van goederen en diensten.*

Door het niet (consequent) naleven van de geldende wet- en regelgeving en (aanbestedings)procedures bij het aangaan van financiële verplichtingen is een bedrag van NAf 1,1 miljoen als onrechtmatig aangewend.

6. *Subsidie en overdrachten.*

Door het niet voldoen aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving (onder meer het ontbreken van geaccordeerde MBs en het accorderen van de hieraan verbonden verplichtingen door onbevoegde betalingsordonnateurs) is een totaalbedrag van NAf 14,2 miljoen onrechtmatig tot stand gekomen. Het merendeel van dit afwijkingsbedrag, namelijk NAf 14,1 miljoen, wordt veroorzaakt door het OWCS.

7. *Beloning van personeel*

De regering is bij besluit van 3 november 2023⁴⁵ akkoord gegaan voor het toekennen van indexering over de jaren 2019 en 2020 aan ambtenaren en onderwijzend personeel. De uitbetaling en verantwoording hiervan heeft in december 2023 plaatsgevonden. De uitbetaling is geschied bij wijze van voorschot op de begroting van het dienstjaar 2024.⁴⁶

⁴⁵ RvM besluit d.d. 3 november 2023, zaaknummer 2023/038763.

⁴⁶ Advies van FIN d.d. 31 oktober 2023, zaaknummer 2023/0387863.

Op basis hiervan is in december 2023 een bedrag van ongeveer NAf 36,4 miljoen aan indexering uitbetaald over de twee eerder genoemde jaren ten laste van de begroting 2024. Wij zijn van mening dat de wet- en regelgeving geen mogelijkheid biedt om gemaakte kosten in een dienstjaar ten laste van de begroting van het volgende dienstjaar te brengen. Immers, de Lv C-2010 schrijft voor dat de baten en lasten in de begroting voor een dienstjaar worden geraamd⁴⁷. Uitgaande hiervan hebben de begrote baten en lasten betrekking op het dienstjaar waarvoor ze geraamd zijn en kunnen deze niet voor andere dienstjaren worden benut. Zodoende konden de begrote middelen in 2024 onder begrotingspost 'Beloning van Personeel' niet gebruikt worden voor het uitbetalen van indexering in 2023.

Opdat de uitbetaling van de indexering in 2023 rechtmatig kon plaatsvinden, had een begrotingswijziging (suppletoire begroting) door de Staten moeten worden goedgekeurd en vastgelegd in een landsverordening tot wijziging van de begroting over het dienstjaar 2023. Aangezien dit niet heeft plaatsgevonden, is het bedrag van ongeveer NAf 36,4 miljoen onrechtmatig aangewend.

2.4 Rechtmatigheidsonzekerheden

Uit de jaarrekening blijken diverse rechtmatigheidsonzekerheden die niet te kwantificeren zijn. Eén van de redenen waarom deze onzekerheden niet kunnen worden gekwantificeerd is dat de ministeries niet over kadastrale bewijsstukken beschikken waaruit blijkt dat de MVAs eigendom van het Land zijn.

Daarnaast blijkt dat bij verschillende posten waaronder 'MVA', 'Kortlopende Schulden', 'Sociale Zekerheid', 'Beloning van Personeel' en 'Belastingen' sprake is van onzekerheden die niet te kwantificeren zijn. De onzekerheid wordt met name veroorzaakt door het feit dat de AO/IB rondom de processen, gerelateerd aan deze posten, niet toereikend is. Daarnaast is de onderliggende documentatie ter staving van de mutaties, zoals overeenkomsten, beschikkingen, facturen en bestelbonnen niet beschikbaar of niet aan ons beschikbaar gesteld zodat deze gebruikt konden worden bij het onderzoeken van deze posten.

Daarnaast bestaat er onzekerheid of de baten en lasten voor een totaalbedrag van NAf 759,4 miljoen (exclusief het gedeelte dat niet gekwantificeerd kan worden) volgens de daarvoor geldende andere wettelijke regelingen tot stand zijn gekomen (rechtmatigheidsonzekerheid).

⁴⁷ Artikel 12, lid 1.

In onderstaande Tabel 3 worden de posten die aangemerkt zijn als rechtmatigheidsonzekerheden weergegeven. Verder wordt in Bijlage 1, Tabellen I en III een nadere omschrijving gegeven van deze onzekerheden.

Tabel 3 - Overzicht rechtmatigheidsonzekerheden (bedrag x Naf 1.000.000).

Posten van de Jaarrekening	Bedrag van de post	Bedrag van de onzekerheid	Percentage onzekerheid van de post
Posten van de balans			
Immateriële Vaste Activa	45.2	3.4	7.5%
		PM	PM
Materiële Vaste Activa	905.8	7.3	0.8%
		PM	PM
Financiële Vaste Activa	1,215.0	3.0	0.2%
		PM	PM
Voorraden	0.0	0.0	0.0%
Vorderingen*	392.6	342.6	87.3%
Liquide Middelen	222.6	2.3	1.0%
Overlopende Activa	3	0	0.0%
Totaal Activa	2,784.2	358.6	12.9%
Eigen Vermogen	-1,535.3	0.0	0.0%
Voorzieningen	79.4	0.0	0.0%
Langlopende Schulden	2,736.7	0.0	0.0%
Kortlopende schulden	1,452.5	73.3	5.0%
		PM	PM
Overlopende passiva	50.9	4.3	8.4%
		PM	PM
Totaal Passiva	2,784.2	77.6	2.8%
Totaal onzekerheid van de balansposten	2,784.2	436.2	15.7%
Posten van de GD en KD			
Beloning van Personeel	457.5	PM	PM
Verbruik van Goederen en Diensten	228.9	8.5	3.7%
		PM	PM
Afschrijvingen Vaste Activa	72.3	PM	PM
Interest	68.4	0.0	0.0%
Subsidies en overdrachten	408.5	208.5	51.0%
Sociale Zekerheid	502.1	PM	PM
Andere Uitgaven	18.0	0.0	0.0%
Totaal lasten	1,755.7	217.0	12.4%
Belastingen	1,575.1	PM	PM
Sociale Voorzieningen	0.0	0.0	0.0%
Schenkingen en subsidies	45.4	15.2	33.5%
		PM	PM
Andere inkomsten	151.1	91.0	60.2%
Totaal baten/ontvangsten	1,771.6	106.2	6.0%
Totaal onzekerheid van de GD en KD	3,527.3	323.2	9.2%
Totaal bedrag van de gekwantificeerde rechtmatigheidsonzekerheden in de jaarrekening		759.4	exclusief de PM bedragen

* Het saldo van de post Vorderingen is een saldering van positieve en negatieve bedragen.

PM = Niet te kwantificeren bedrag van de onzekerheid

De kwantificeerbare onzekerheden op de balans bedragen 15,7% van de balansposten terwijl de kwantificeerbare onzekerheden op de GD en KD ongeveer 9,2% bedragen van de posten van de GD en KD. Zoals uit deze tabel blijkt zitten de onzekerheden voornamelijk bij de vorderingen, subsidie en overdrachten, FVA en andere inkomsten.

2.5 Staat van Opgelegde belastingaanslagen (Model J)

Volgens artikel 30 lid c van de Lv C-2010 wordt een staat toegevoegd aan de balans van de in het afgelopen dienstjaar en daaraan voorafgaande dienstjaren opgelegde aanslagen en de vermoedelijke belastingontvangsten die daarop betrekking hebben, het zogenaamde Model J 'Staat van Opgelegde belastingaanslagen' in de jaarrekening.

In de toelichting op de jaarrekening staat in het Model J vermeld dat het invorderingsbestand gegroeid is tot een nominaal bedrag van NAf 2.800 miljoen aan belasting- en premieschulden verdeeld over ruim 130.000 CRIB-nummers. Verder staat hierin vermeld dat de omvang van het bestand het onmogelijk maakt om met de beschikbare invorderingscapaciteit alle vorderingen effectief in te vorderen. Hierdoor moeten er prioriteiten worden gesteld bij de invordering.

Om het invorderingsbestand tot een beheersbaar niveau te brengen alsmede om de belastingdienst in zijn geheel de gelegenheid te bieden om in de actualiteit te gaan werken is door de belastingdienst een aanpassing doorgevoerd op het invorderingsbestand.

Deze aanpassing hebben wij gelinkt aan de tekst die op het Facebook van de Minister stond. De Minister heeft namelijk op 28 januari 2023 op zijn privé Facebook gepubliceerd dat het debiteurenbestand van de Ontvanger opgeschoond wordt en dat aanslagen over 2017 en eerder 'gecanceld' worden. Verder heeft hij op zijn Facebook de voortgang van de opschoning gerapporteerd en de belastingschuldigen aangemoedigd om ter eigen controle hun debiteurenlijsten op te vragen. Het totaalbedrag van de aanslagen over 2017 en eerder die zijn opgeschoond is volgens de informatie verkregen van de Minister⁴⁸ ongeveer NAf 3.100 miljoen.

Wij hebben de Ontvanger naar een specificatie van dit bedrag gevraagd waarop hij aangaf dat de Minister inmiddels hierop heeft gereageerd. Van de Minister kregen wij naar aanleiding van ons verzoek aan de Ontvanger een brief waarin hij aangeeft dat de door ons verzochte informatie zijn inziens niet onder onze onderzoeksvragen valt. Naar zijn mening heeft het buiten invordering stellen van de belastingvorderingen geen directe impact op de jaarrekeningposten

⁴⁸ Brief Minister d.d. 11 september 2025, zaaknummer 2025/041203.

omdat deze gebeurtenis niet tot een balansmutatie leidt noch impact heeft op de verantwoorde ontvangsten in 2023. Dit gezien het feit dat volgens hem de belastinginkomsten op kasbasis worden verantwoord.

Wij merken hierbij op dat het buiteninvordering stellen van de belastingvorderingen wel degelijk onder het onderzoek van de jaarrekening valt daar deze van invloed zijn op het Model J welk onderdeel vormt van de jaarrekening van het Land. Hierdoor valt ook het Model J onder het onderzoek van de Rekenkamer, te weten de sub-vraag inzake ‘de getrouwe weergave van de jaarrekening’. Immers, de jaarrekening dient alle in de Lv C-2010 voorgeschreven informatie te bevatten.

De Minister heeft ons een overzicht gestuurd van de volgens hem buiten invordering gestelde belastingvorderingen op totaal niveau verdeeld naar aantal CRIB-nummers per hoogte van de belastingschuld (zie Tabel 4), ondanks dat de Minister van mening is dat de door ons verzochte informatie geen onderdeel vormt van onze onderzoeksvragen.

Tabel 4 – Overzicht buiten invordering gestelde belastingaanslagen

Hoogte van de schuld in NAf	Aantal CRIB nummers	Totaalbedrag van de aanslagen NAf x 1 miljoen
<10.000	50.518	141,4
10.000 – 50.000	19.623	459,9
50.000 – 100.000	4.954	343,6
100.000 – 1.000.000	4.958	1.221,9
>1.000.000	297	836,8
Totaal	80.350	3.003,6
<i>Bron: Brief van de Minister d.d. 11 september 2025, zaaknummer 2025/041203</i>		

Dit overzicht geeft ons echter geen inzicht in de juistheid van de buiten invordering gestelde belastingvorderingen. Hierdoor kunnen wij geen oordeel vormen over de juistheid van de mutaties in deze staat en het saldo hiervan.

Wij zijn daarnaast nagegaan of de in Tabel 3 vermelde opgeschoonde aanslagen op het Model J aan de wet- en regelgeving voldoen. Uit ons onderzoek blijkt dat de Staten in hun vergadering van 26 september 2024 een motie hebben aangenomen om de voorgestelde opschonings-maatregelen van de Landsontvanger te bekrachtigen.

Wij hebben juridisch advies hierover opgevraagd om na te gaan of de door de Staten genomen motie als wettelijke basis dient voor de goedkeuring van de door de Minister doorgevoerde

verlaging van de belastingschulden van de belastingplichtigen over de periode tot en met 2017. Op basis van het ontvangen advies komen wij tot de conclusie dat een motie van de Staten geen wetskracht heeft. Dit aangezien de Staatsregeling een motie van de Staten niet voorschrijft als een wettelijke regeling met algemene of externe werking⁴⁹. Uitgaande hiervan zijn wij van mening dat het verlagen van het saldo van het Model J op basis van de motie van de Staten niet rechtmatig heeft plaatsgevonden.

2.6 Rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden ten opzichte van voorgaand jaar

In Tabel 5 worden de rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden vergeleken met die van het voorgaande jaar. Hieruit kan worden opgemaakt dat de rechtmatigheidsfouten zijn toegenomen, terwijl de rechtmatigheidsonzekerheden zijn afgenomen. De lagere rechtmatigheidsonzekerheden kunnen verklaard worden door de begrotingsoverschrijdingen van de inkomsten die te maken hebben met de begrote financieringsinkomsten op de KD.

De hogere rechtmatigheidsfouten zijn te verklaren met de begrote financiering op de KD die niet is gerealiseerd.

Tabel 5 – Vergelijking rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden met voorgaand jaar (bedrag x NAf 1 miljoen).

Fouten/ Onzekerheden	2023	2022
Rechtmatigheidsfouten	1,990.5	1,244.0
Rechtmatigheidsonzekerheden	759.4	3,127.2

Wij concluderen dat de balansmutaties, belastingontvangsten, baten en lasten niet of niet geheel tot stand zijn gekomen overeenkomstig de vastgestelde Landsbegroting en de andere relevante wettelijke regelingen. De basis voor dit oordeel is het volgende:

1. De begroting is met NAf 1.226,1 miljoen overschreden.
2. Voor een totaalbedrag ad NAf 26,7 miljoen is gebleken dat balansmutaties en lasten niet tot stand zijn gekomen volgens de wet- en regelgeving.
3. Voor een totaalbedrag van NAf 432,7 miljoen is een lening aan HNO Vastgoed en Beheer N.V. onrechtmatig verstrekt zonder formalisering in een overeenkomst.

⁴⁹ Artikel 2.

4. De uitbetaling van het bedrag ad NAf 14 miljoen inzake de transitiekosten aan het CMC verantwoord onder de post 'Vorderingen' heeft zonder de vereiste beschikking van de minister van GMN plaatsgevonden.
5. Een lening tussen het Land en CBCS ten behoeve van GSH ter grootte van NAf 291,0 miljoen is onrechtmatig aangegaan zonder de voorgeschreven machtiging aan de Minister om de leningsovereenkomst te ondertekenen.

Het Land beschikt niet over een (bijgehouden) activalijs van de MVA en IVA. Daarnaast had het voormalige Eilandgebied Curaçao geen specificatie van de MVA per 9 oktober 2010 als inbreng van de MVA voor het Land Curaçao. Hierdoor is er sprake van een niet kwantificeerbare rechtmatigheidsonzekerheid voor wat betreft het eigendom van het Land.

Daarnaast is het niet zeker dat alle balansmutaties, lasten, baten en belastingontvangsten conform de daarvoor geldende wettelijke regelingen tot stand zijn gekomen waardoor sprake is van een rechtmatigheidsonzekerheid. Deze rechtmatigheidsonzekerheid bedraagt in totaal NAf 759,4 miljoen.

Verder concluderen wij dat de opdrachten inzake verhuizing UO G&GZ en Nieuwe Kraamkliniek Colon verstrekt aan SOAB en de opdracht verstrekt aan SBAB voor de renovatie van het belastinggebouw in strijd met de bepalingen in de Lv Fb en de Lv C-2010 hebben plaatsgevonden.

Tenslotte concluderen wij dat de afboeking van een bedrag ad NAf 3.100 miljoen van de belastingvorderingen opgenomen in Model J wegens de buiten invordering gestelde belastingvorderingen die de Minister had doorgevoerd, niet rechtmatig heeft plaatsgevonden. Ons inziens had de verlaging van de belastingvorderingen in Model J via een landsverordening bekrachtigd moeten worden daar een motie van de Staten niet voorkomt als een geldige wettelijke regeling in artikel 2 van de Staatsregeling.

3 ORDELIJKHEID EN CONTROLEERBAARHEID VAN HET FINANCIËEL BEHEER

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk behandelt de tweede deelvraag:

Is het financieel beheer ordelijk en controleerbaar volgens de eisen in de Lv Fb?

Een ordelijk en controleerbaar financieel beheer is een belangrijke voorwaarde om de inkomsten en uitgaven van het Land te kunnen beheersen. Uit eerdere onderzoeken⁵⁰ van de Rekenkamer is gebleken dat het financieel beheer van het Land ontoereikend is. In paragraaf 3.2 wordt aangegeven wat de tekortkomingen ter zake zijn én het effect van het gebrekkige financieel beheer op de financiële rechtmatigheid en de getrouwheid van de jaarrekening. Verder wordt in paragraaf 3.3 aangegeven in hoeverre verbetermaatregelen worden doorgevoerd en wat de stand van zaken hiervan is. Afsluitend wordt in paragraaf 3.4 in kaart gebracht in hoeverre de inspanning om het financieel beheer te verbeteren afdoende is om een goedkeurende accountantsverklaring te bereiken.

3.2 Tekortkomingen in het financieel beheer

Bij het onderzoek van de jaarrekening 2023 en gedurende het onderzoek 'Traject naar goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026' is geconstateerd dat het Fb van het Land nog steeds ernstige tekortkomingen bevat. Dat blijkt uit de volgende constatering:

1. de begrotingsoverschrijdingen bij alle ministeries van totaal NAf 1.226,1 miljoen (zie paragraaf 2.2);
2. de onrechtmatige verplichtingen en lasten van totaal NAf 764,4 miljoen (zie paragraaf 2.3);
3. de getrouwheidsfouten voor een totaal van NAf 48,1 miljoen (zie paragraaf 4.3.1);
4. de onzekerheid over de rechtmatigheid van de balansmutaties, belastingontvangsten, baten en lasten voor een totaalbedrag van NAf 759,4 miljoen (zie paragraaf 2.4);
5. de onzekerheid over de getrouwheid van de balansmutaties, belastingontvangsten, baten en lasten die veroorzaakt worden door met name de AO/IB, die bij de bijbehorende processen niet voldoende is. Ook het ontbreken van onderliggende documenten zoals overeenkomsten, beschikkingen, bestelbonnen en facturen leiden tot onzekerheid. Het totaalbedrag van deze onzekerheid is NAf 1.258,9 miljoen (zie paragraaf 4.3.2).

⁵⁰ Betreft onderzoeken naar de jaarrekeningen van voorgaande jaren

Door deze ernstige tekortkomingen heeft het Land onvoldoende waarborgen voor:

- het rechtmatig innen van de ontvangsten en het rechtmatig betalen van de uitgaven;
- een deugdelijke- /getrouwe verantwoording van de cijfers in de jaarrekening.

3.3 Stand van zaken verbeteren van het financieel beheer

Momenteel lopen twee trajecten om het financieel beheer van het Land te verbeteren: Het traject Roadmap en het traject dat in het kader van het Landspakket wordt doorlopen om de economische weerbaarheid en de bestuurskracht van de overheid te verhogen. De voortgang van deze twee trajecten wordt in de volgende twee sub paragrafen beschreven.

3.3.1 Stand van zaken van het Roadmap traject

De Roadmap identificeert elf deeltrajecten. De elf deeltrajecten hebben betrekking op de volgende posten en aspecten van de jaarrekening:

1. Versterking financiële functie;
2. Beloning van personeel;
3. Subsidies en Overdrachten;
4. Financiële vaste activa;
5. Materiële vaste activa;
6. Verbruik van goederen en diensten;
7. Belastingen: Douane en Ontvanger;
8. Niet-belasting inkomsten;
9. Begrotingsoverschrijdingen;
10. Besluitenlijsten RvM;
11. Bevestiging bij de jaarrekening.

Deze 11 deeltrajecten zijn door de RvM vastgesteld en zijn onderverdeeld in 192 deelprojecten. Per eind 2023 liep de uitvoering van de geplande projecten vertraagd. Uit de inventarisatie van de voortgang van deze projecten bleek dat deze projecten conform de laatste uitgebrachte Roadmaprapportage per 26 juni 2025 nog steeds vertraagd lopen (zie rapport: 'Traject naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026'⁵¹). Dit betekent dat het traject van verbetering van het Fb per eind 2023 vertraagd liep en nog steeds achterloopt. Hierdoor vormt het Fb een knelpunt voor het realiseren van een goedkeurende controleverklaring op de jaarrekening 2026.

⁵¹ www.rekenkamercuracao.cw

3.3.2 Fouten en onzekerheden door tekortkomingen in het Fb

Zolang de deelprojecten ten aanzien van het Fb niet worden afgehandeld, loopt het Land een risico dat de (niet kwantificeerbare) fouten en onzekerheden bij het onderzoek van de jaarrekening zich blijven herhalen. De tekortkomingen leiden voornamelijk tot de volgende fouten en onzekerheden:

1. de begrotingsoverschrijdingen die niet vooraf door de Staten zijn vastgesteld;
2. de onzekerheid over het bestaan, de volledigheid en de waardering van de MVA;
3. de onzekerheid over de volledigheid, nauwkeurigheid en het bestaan van de inkomsten uit hoofde van belastingen;
4. de onzekerheid over de juistheid en rechtmatigheid van de beloning van het personeel (personeelskosten);
5. de onzekerheid over de juistheid en de rechtmatigheid van de subsidies en overdrachten;
6. de onzekerheid over de juistheid, juiste periode toerekening en rechtmatigheid van de kosten voor het verbruik van goederen en diensten;
7. de onzekerheid over de volledigheid, nauwkeurigheid en het bestaan van diverse overige inkomsten.

3.3.3 Stand van zaken wetswijziging ten aanzien van de Lv Fb

In de Roadmap staat een wetswijziging opgenomen ten aanzien van de Lv Fb zodat het Subsidiebesluit 2024 in werking kan treden. Het ontwerp is op 15 december 2023 ingediend bij de Staten en is in de Centrale Commissie van de Staten behandeld op 2 september 2024. Daaruit is een voorlopig verslag opgemaakt hetgeen inhoudt dat de Staten nogmaals in een Centrale Commissie zich hierover moeten buigen na ontvangst van de antwoorden van de RvM. Navraag bij de Griffie van de Staten leert dat de Staten de bovengenoemde antwoorden van de RvM nog niet hebben ontvangen. In de tussentijd hebben de Statenleden ook verzocht naar een technische briefing over het ontwerp. Dat verzoek is gehonoreerd, maar wordt tot nader order gehouden.

Volgens de Griffie zijn er dus in feite twee afzonderlijke trajecten die lopen, een dat loopt via de Centrale Commissie en een tweede via de openbare Statenvergadering. De Griffie heeft verder aangegeven dat hoe dan ook de Staten eerst de antwoorden van de regering moeten ontvangen op het voorlopige verslag (en een eventueel verslag daarna) voordat overgegaan kan worden tot behandeling in een Openbare Vergadering ter goedkeuring van het ontwerp. Rekening moet voorts worden gehouden met het verzoek voor een technische briefing; alhoewel

dat een afzonderlijk traject is, zal in de praktijk dit traject eerst moeten worden doorlopen alvorens men het ontwerp zal kunnen goedkeuren, aldus de Griffie.

3.3.4 Stand van zaken verbeteren van het financieel beheer volgens het Landspakket

Op 2 november 2020 hebben Curaçao en Nederland de onderlinge regeling voor de uitvoering van het Landspakket Curaçao ondertekend. Hierin zijn maatregelen en structurele hervormingen afgesproken met de bedoeling het Land financieel, economisch en bestuurlijk weerbaar te maken. Daarna zijn Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Nederland in het kader van de implementatie van de Landspakketten voor de uitvoering van de hervormingen in de publieke sector van de Caribische landen van het Koninkrijk op 4 april 2023 een nieuwe fase gestart door het ondertekenen van de 'Onderlinge regeling samenwerking bij hervormingen'. Met het bekrachtigen van deze regeling is de weg geëffend voor de realisatie van een breed palet aan hervormingen en investeringen.

Het Landspakket⁵² behelst acht thema's en elk thema omvat een of meerdere doelen. Van deze acht thema's hebben slechts drie thema's (direct en/of indirect) naar onze mening betrekking op de jaarrekening. Deze drie thema's zijn:

1. Financieel beheer.
2. Kosten en effectiviteit publieke sector.
3. Belastingen.

Per eind 2023 liepen de bovenvermelde projecten die te maken hebben met de jaarrekening achter. Conform ons rapport: 'Traject naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026' liepen deze projecten in 2025 nog steeds achter.

Onderstaand volgt de status per thema.

Ad 1 Financieel beheer

Het thema Fb heeft als doel het beheersen en op orde krijgen van het Fb en het financieel toezicht vanuit de noodzaak om als overheid 'in control' te zijn.

De beoogde resultaten lopen niet volgens planning. Volgens de status per december 2024 blijkt dat van de 22 beoogde resultaten 13 (zijnde 59,1%) volgens de planning lopen. Hierdoor is in het rapport: 'Traject naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026' het risico dat het algehele doel dat met het thema Fb in het Landspakket wordt nagestreefd, niet (tijdig) zal worden behaald.

⁵² Op 18 december 2024 hebben de Minister-Presidenten van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en de Staatssecretaris van Koninkrijksrelaties een nieuwe 'Uitvoeringsagenda en Uitvoeringsrapportage Landspakket' naar de Staten en de Tweede Kamer gestuurd.

Ad 2 Kosten en effectiviteit publieke sector

Met het thema 'Kosten en effectiviteit publieke sector' wordt onder andere beoogd om een goed en efficiënt functionerende publieke sector met een duidelijk bestuurlijk mandaat en robuuste en toegankelijke interne en externe dienstverlening te realiseren. Voor dit thema is in de laatste uitvoeringsagenda een totaal van 9 beoogde resultaten opgenomen die verder zijn verdeeld in 27 deel-/tussenproducten.

Volgens de Uitvoeringsrapportage van het Landspakket blijkt dat 9 van de deel-/tussenproducten op schema lopen, 14 lopen niet op schema en de realisatie van de overige 4 lopen zodanig achter dat er veel of grote uitdagingen zijn om deze op te lossen. In de Uitvoeringsrapportage staat vermeld dat deze situatie aandacht en/of besluitvorming op bestuurlijk niveau vraagt.

Ad 3 Belastingen

Met de uitvoering van deze maatregelen wordt een belastingstelsel beoogd dat in staat is structureel voldoende inkomsten te genereren om zowel lopende uitgaven als investeringen van de overheid te financieren.

Voor dit thema is in de laatste uitvoeringsagenda een totaal van veertien beoogde resultaten opgenomen die verder verdeeld zijn in vijftien deel-/tussenproducten. De uitvoering van de activiteiten ter realisatie van elf van de beoogde deel-/tussenproducten loopt volgens planning. De realisatie van de andere vier beoogde deel-/tussenproducten ligt niet op schema. Volgens de uitvoeringsrapportage zijn er veel of grote uitdagingen die moeten worden opgelost, welke een risico vormen voor het (tijdig) realiseren van de geplande effecten. Verder wordt aangegeven dat dit aandacht en/of besluitvorming op bestuurlijk niveau vraagt.

De reden waarom bepaalde deel-/tussenproducten bij alle drie thema's niet op schema lopen wordt niet vermeld in de Uitvoeringsagenda en -rapportage Landspakket.

3.4 Haalbaarheid goedkeurende accountantsverklaring

De Rekenkamer heeft recent het onderzoek 'Traject naar een goedkeurende controleverklaring op de jaarrekening 2026'⁵³ verricht. De Rekenkamer heeft geconcludeerd dat gezien de tekortkomingen in het Fb en het feit dat alle ministeries achter lopen in het realiseren van de deelprojecten, het bereiken van een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026 niet haalbaar is. Zolang de tekortkomingen niet met de nodige slagvaardigheid worden

⁵³ www.rekenkamercuracao.cw

aangepakt, zal de goedkeurende controleverklaring op de jaarrekeningen ook na 2026 een streven blijven.

De Rekenkamer verwijst naar haar rapport over dit onderzoek op haar website www.algemener rekenkamer curacao.cw voor een volledig inzicht in haar bevindingen en aanbevelingen.

Uit het onderzoek van de jaarrekening 2023 blijkt dat het Fb nog steeds niet ordelijk en controleerbaar is omdat de ministeries nog niet voldoen aan de minimale eisen van ordelijkheid en controlebaarheid.

Daarnaast lopen de twee trajecten ter verbetering van het Fb, namelijk het traject Roadmap en het traject Landspakket, vertraging op.

Zolang het financieel beheer niet ordelijk en controleerbaar is kan niet gegarandeerd worden dat de jaarrekening een deugdelijk beeld van de financiële positie en het resultaat van het Land kan weergeven.

4 DEUGDELIJK/ GETROUW BEELD VAN DE JAARREKENING

4.1 Inleiding

De jaarrekening dient volgens de Lv C-2010 te worden opgesteld. Deze landsverordening bepaalt onder andere de inrichting en de inhoud van de jaarrekening. Door de jaarrekening op te stellen volgens de bepalingen van deze landsverordening zal de jaarrekening een deugdelijk beeld geven van het gevoerde Fb, de financiële positie en het resultaat van het Land.

Dit hoofdstuk behandelt de derde en vierde deelvraag:

- *Is de jaarrekening opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van de Lv C-2010?*
- *Is het gevoerde financieel beheer deugdelijk weergegeven in de jaarrekening?*

In de paragrafen 4.2 en 4.3 wordt antwoord gegeven op de vraag of de jaarrekening is opgesteld volgens de Lv C-2010. Vervolgens behandelt paragraaf 4.4 de vraag of de jaarrekening een deugdelijk (getrouw) beeld geeft van het gevoerde Fb.

4.2 De mate waarin de inrichting en presentatie van de jaarrekening voldoet aan de Lv C-2010 en de Lv Fb

De Lv C-2010 schrijft voor hoe de jaarrekening en het jaarverslag dienen te worden ingericht. De jaarrekening en het jaarverslag voldoen voor een groot deel aan de voorgeschreven inrichting. Er zijn echter een aantal wettelijke vereisten die nog niet in de jaarrekening zijn verwerkt. Deze omvatten:

1. Uiteenzetting van de beleidsvoornemens

De Lv C-2010⁵⁴ schrijft voor dat het verslag tenminste een uiteenzetting geeft of en in hoeverre vooraf gestelde beleidsvoornemens zijn gerealiseerd. Het jaarverslag dient dus antwoord te geven hierop. Dit houdt in dat het jaarverslag de feitelijke beleidsinformatie dient te bevatten over:

1. de beoogde output/effecten van het beleid (operationele doelstelling);
2. de geplande activiteiten om deze doelstellingen te bereiken;
3. de begrote kosten om deze doelstellingen te bereiken.

Wij constateren dat het verslag per ministerie voldoende inzicht geeft in de hierboven vermelde punten, echter blijkt dat niet alle operationele doelstellingen die in het verslag worden vermeld, overeenkomen met de vooraf gestelde beleidsvoornemens in de

⁵⁴ Artikel 33 lid 2

vastgestelde Landsbegroting 2023 en andersom. Ook blijkt niet duidelijk uit het verslag dat alle beleidsvoornemens gerealiseerd zijn.

2. Informatie over de investeringen

In de jaarrekening dient een overzicht te worden opgenomen met informatie over de investeringen. Het in de jaarrekening opgenomen overzicht bevat niet alle voorgeschreven informatie zoals onder andere wanneer deze voltooid zijn of zullen worden voltooid en welk bedrag daarmee wordt gemoeid⁵⁵.

3. Informatie over het beheer van de onroerende zaken

Daarnaast wordt in de Lv Fb⁵⁶ bepaald dat de minister van VVRP een verslag met betrekking tot het beheer van de onroerende zaken aan de Staten aanbiedt. Tevens dat het verslag als een afzonderlijke nota onder de tot de jaarrekening behorende stukken wordt opgenomen. Wij constateren dat dit verslag niet is opgenomen onder de stukken die tot de jaarrekening behoren.

4.3 De mate waarin de inhoud van de jaarrekening voldoet aan de Lv C-2010

De informatie in de jaarrekening is nog niet volledig in overeenstemming met de bepalingen van de Lv C-2010⁵⁷. De bepalingen schrijven voor dat de balans en de toelichting hierop een getrouw beeld geven van de financiële positie van het Land per eind van een dienstjaar. Ook dient de informatie in de rekening van baten en lasten en de toelichting daarop een getrouw beeld te geven van de belastingontvangsten, baten en lasten en het resultaat over een dienstjaar. Doordat diverse posten van de jaarrekening fouten bevatten die niet gekwantificeerd kunnen worden, geeft de jaarrekening geen deugdelijk/getrouw beeld. In paragraaf 4.3.1 zijn de fouten vermeld die de jaarrekening bevat. Daarnaast bestaat er onzekerheid ten aanzien van bepaalde posten in de jaarrekening. Deze onzekerheden zijn in paragraaf 4.3.2 uitgewerkt. Gezien de jaarrekening deze fouten en onzekerheden bevat geeft het geen deugdelijk/getrouw beeld van de financiële positie van het Land.

⁵⁵ Artikel 23 van de Lv C-2010.

⁵⁶ Artikel 39 lid 4.

⁵⁷ Artikelen 21 lid 1 en 24 lid 1.

4.3.1 Getrouwheidsfouten

Wij hebben fouten geconstateerd op diverse posten van de jaarrekening. Het betreft een totaal van NAF 48,1 miljoen aan getrouwheidsfouten. De posten waarop fouten geconstateerd zijn betreffen:

1. *Immateriële Vaste Activa*

Uit het onderzoek blijkt dat de post IVA een getrouwheidsfout bevat die niet te kwantificeren is. De fout betreft de objecten die verantwoord waren als sub-post 'Andere Vaste Activa' van de balanspost MVA en later door FIN overgeboekt zijn naar de balanspost IVA zonder een gedegen onderzoek te hebben gedaan naar de aard van deze objecten. Uit het onderzoek blijkt dat het overgrote gedeelte van de overgeboekte objecten geen IVA zijn.

2. *Materiële Vaste Activa*

Uit de financiële administratie van het Land blijkt dat voor de uitvoering van de projecten vermeld in Tabel 2 in paragraaf 2.3, te weten de projecten inzake onder andere verhuizing UO G&GZ te Colon, het bedrag van NAF 3,7 miljoen als investeringen is geboekt op de KD in het jaar 2023. Echter blijkt dat voor deze projecten in het dienstjaar 2023 geen bestedingen zijn gedaan voor de uitvoering van de hieraan verbonden projecten. Dit betekent dat op de post MVA ten onrechte een mutatie is aangebracht voor een bedrag van NAF 3,7 miljoen terwijl hier geen sprake is van een investering. In plaats van investering had dit bedrag als een vordering op de interne accountant (via rekeningcourantverhouding) verantwoord moeten worden. Hierdoor wordt het bedrag van NAF 3,7 miljoen aangemerkt als een getrouwheidsfout (onjuiste rubricering). Het effect hiervan is dat het saldo van de MVA ten onrechte hoger is dan daadwerkelijk het geval is.

Bovendien blijkt uit de financiële administratie van het Land dat voor het uitvoeren van het project 'Nieuwe Kraamkliniek te Colon' een bedrag van NAF 1,5 miljoen als investering is geboekt op de KD in het jaar 2023. Echter blijkt dat voor dit project in het dienstjaar 2023 geen bestedingen zijn gedaan ten aanzien van de uitvoering daarvan. Dit betekent dat op de post MVA ten onrechte een mutatie is aangebracht voor een bedrag van NAF 1,5 miljoen terwijl hier geen sprake is van een investering. In plaats van investering had dit bedrag als een vordering op de interne accountant (via rekeningcourantverhouding) verantwoord moeten worden. Hierdoor wordt het bedrag van NAF 1,5 miljoen aangemerkt als een getrouwheidsfout (onjuiste rubricering). Het effect hiervan is dat het saldo van de MVA ten onrechte hoger is dan daadwerkelijk het geval is.

3. Vorderingen

Door het ontbreken van een definitieve afrekening tussen het Land en het CMC zijn de transitiekosten ad NAf 14 miljoen geboekt als vooruitbetaling op de sub-post 'af te wikkelen betalingen'. De uitbetaling heeft echter plaatsgevonden op basis van facturen die door FIN gecontroleerd zijn. Dusdoende hadden deze kosten direct ten laste van het Eigen Vermogen moeten worden geboekt daar het om fouten gaat die betrekking hebben op voorgaande jaren en dus niet verantwoord als een vordering op de balans. Het uitbetaalde bedrag van NAf 14 miljoen wordt hierdoor aangemerkt als een getrouwheidsfout.

Daarnaast is de vordering inzake opbrengsten uit speelvergunningen over de jaren 2011 tot en met 2021 op basis van de jaarrekening 2021 van GCB NAf 22,9 miljoen. Doordat een te hoog bedrag zijnde NAf 2,1 miljoen in de jaarrekening van het Land als opbrengsten uit speelvergunningen zijn verantwoord is de vordering voor het bedrag van NAf 2,1 miljoen te hoog.

4. Criminaliteitsbestrijdingsfonds

Volgens E-One heeft het Land in het jaar 2023 een totaalbedrag van ongeveer NAf 1,8 miljoen ontvangen afkomstig van de inning van boetes. Dit bedrag is echter niet verantwoord in de jaarrekening 2023 maar is ten onrechte doorgestuurd naar het CF. Dit is in tegenstelling tot de voorgaande jaarrekeningen waarin de opbrengsten uit boetes wel zijn opgenomen. Derhalve dienen de opbrengsten van het Land verhoogd te worden met NAf 1,8 miljoen.

Op basis van ingewonnen juridisch advies zijn wij van mening dat het CF geen eigen rechtspersoonlijkheid bezit en kan daarom niet aangemerkt worden als een zelfstandige entiteit met een eigen (wettelijke) verplichting tot het opstellen van een jaarrekening. Immers, de verwijzing in artikel 2 van de Lv CF naar de Lv Fb impliceert ons inziens juist dat het fonds integraal onderdeel uitmaakt van de begroting en jaarrekening van het Land. Zodoende dienen de middelen van het fonds (waaronder boete- en transactieopbrengsten) overeenkomstig de Lv Fb in de jaarrekening van het Land te worden opgenomen. Wij beschouwen hierdoor het niet opgenomen bedrag van NAf 1,8 miljoen in de jaarrekening als een getrouwheidsfout.

Zolang aan het CF geen rechtspersoonlijkheid wordt toegekend dient verantwoording te worden afgelegd via de jaarrekening van het Land. Dit kan bijvoorbeeld in een aparte bijlage of paragraaf bij de jaarrekening van het Land worden toegevoegd zodat de Staten

en de gebruikers van de jaarrekening inzicht hebben in de besteding van de middelen van het CF door de overheid.

5. *Andere inkomsten*

In de jaarrekening van het jaar 2023 is een totaalbedrag van NAf 27,5 miljoen verantwoord aan inkomsten uit speelvergunningsrechten. Speelvergunningsrechten worden door de GCB van de casinohouders geïncasseerd op basis van de Landsverordening Casinowezen Curaçao⁵⁸. Het bedrag van het speelvergunningsrecht dat toebehoort aan het Land dient conform een voorgeschreven⁵⁹ verdeling in de verordening aan de overheid te worden overgemaakt. Volgens FIN zijn tussen het Land en GCB mondeling overeengekomen dat jaarlijks ten minste NAf 2,5 miljoen uit de door de GCB ontvangen inkomsten uit vergunningsrechten aan het Land wordt overgemaakt in de vorm van een voorschot.

Van het verantwoorde bedrag van NAf 27,5 miljoen betreft NAf 2,5 miljoen het voorgesloten bedrag van vergunningsrecht voor het jaar 2023. Het resterende bedrag ad NAf 25 miljoen heeft conform de omschrijving in E-One betrekking op de jaren 2011 tot en met 2021. Bij navraag bij FIN is door hen aangegeven dat het bedrag van NAf 25 miljoen verantwoord is op basis van de gecontroleerde jaarrekening 2021 van de GCB waarin een schuld aan de overheid is opgenomen ter hoogte van NAf 22,9 miljoen. Derhalve is de opbrengst voor NAf 2,1 miljoen te hoog verantwoord.

Aangezien het bedrag van NAf 22,9 miljoen betrekking heeft op voorgaande jaren had het verantwoord moeten worden als baten ten gunste van het Eigen Vermogen, namelijk als baten voorgaande jaren, en niet als baten van het lopend jaar. Conform de Lv C-2010 worden uitsluitend de belastingen op kasbasis verantwoord en alle overige opbrengsten waaronder ook de opbrengsten uit speelvergunningsrechten op basis van het baten- en lasten stelsel.

Dus het bedrag NAf 25 miljoen is ten onrechte als baten van het lopend jaar verantwoord. Hierdoor wordt dit bedrag aangemerkt als een getrouwheidsfout.

De Rekenkamer wijst erop dat de ontvangen jaarrekening van de GCB betrekking heeft op het jaar 2021 en dat wij geen informatie hebben ontvangen om het door het Land te vorderen bedrag per eind 2022 en 2023 vast te stellen. Hierdoor is er sprake van een niet-kwantificeerbare getrouwheidsonzekerheid ten aanzien van de verantwoording van het te vorderen bedrag per het einde van het jaar 2023 en ook de in 2023 verantwoorde opbrengsten uit speelvergunningsrechten.

⁵⁸ AB 1999, no. 97, zoals gewijzigd.

⁵⁹ Artikel 20 C.

Wij constateren dat hierdoor er ook een niet kwantificeerbare getrouwheidsonzekerheid bestaat ten aanzien van de verantwoording van het te vorderen bedrag per ultimo 2023 en ook de in 2023 verantwoorde opbrengsten uit speelvergunningsrechten.

4.3.2 Onzekerheid over de getrouwheid

Er zijn onzekerheden in de getrouwheid van de weergaven van de posten MVA en IVA in de jaarrekening die niet te kwantificeren zijn, aangezien de ministeries niet over de activelijsten beschikken waaruit het bestaan hiervan vastgesteld kan worden. Daarnaast had het voormalige Eilandgebied Curaçao bij overgang naar het Land Curaçao op 10 oktober 2010 geen specificatie van de MVA ter beschikking gesteld als inbreng van haar MVA aan het Land Curaçao.

Bovendien bestaat er een niet kwantificeerbare onzekerheid over de waardering van de lening verstrekt aan de HNO Vastgoed en Beheer daar er nog geen voorziening is opgenomen voor deze lening rekening houdende met de financiële uitdagingen waarmee zij te kampen heeft.

Ook blijkt dat bij verschillende posten sprake is van onzekerheden die niet te kwantificeren zijn. Deze onzekerheden zijn veroorzaakt door met name tekortkomingen in de AO/IB rondom de bijbehorende processen en het ontbreken van onderliggende documenten zoals activelijsten, overeenkomsten, beschikkingen, bestelbonnen en facturen.

Verder bestaat er een onzekerheid in de getrouwheid van de weergave van de jaarrekening voor een totaalbedrag van NAf 1.258,9 miljoen dat veroorzaakt wordt door diverse jaarrekeningposten zoals weergegeven in Tabel 7. Zie verder Tabel III in Bijlage 1 voor een specificatie van de geconstateerde onzekerheden ten aanzien van de getrouwheid.

Tabel 6 - Overzicht getrouwheidsonzekerheden (bedrag x NAF 1.000.000)

Posten van de Jaarrekening	Bedrag van de post	Bedrag van de onzekerheid	Percentage onzekerheid van de post
Posten van de balans			
Immateriële Vaste Activa	45,2	3,0	6,6%
		PM	PM
Materiële Vaste Activa	905,8	PM	PM
Financiële Vaste Activa	1.215,0	454,9	37,4%
Voorraden	0,0	0,0	0,0%
Vorderingen*	392,6	409,4	104,3%
		PM	PM
Liquide Middelen	222,6	2,3	1,0%
Overlopende Activa	3,0	0	0,0%
Totaal Activa	2.784,2	869,6	31,2%
Eigen Vermogen	-1.535,3	PM	PM
Voorzieningen	79,4	79,4	100,0%
		PM	PM
Langlopende Schulden	2.736,7	0,0	0,0%
Kortlopende schulden	1.452,5	73,3	5,0%
		PM	PM
Overlopende passiva	50,9	4,3	8,4%
		PM	PM
Totaal Passiva	2.784,2	157,0	5,6%
Totaal onzekerheid van de balansposten	2.784,2	1.026,6	36,9%
Posten van de GD en KD			
Beloning van Personeel	457,5	PM	PM
Verbruik van Goederen en Diensten	228,9	3,0	1,3%
		PM	PM
Afschrijvingen Vaste Activa	72,3	PM	PM
Interest	68,4	0,0	0,0%
Subsidies en overdrachten	408,5	148,1	36,3%
Sociale Zekerheid	502,1	PM	PM
Andere Uitgaven	18,0	PM	PM
Totaal lasten	1.755,7	151,1	8,6%
Belastingen	1.575,1	PM	PM
Sociale Voorzieningen	0,0	0,0	0,0%
Schenken en subsidies	45,4	15,2	33,5%
		PM	PM
Andere inkomsten	151,1	66,0	43,7%
		PM	PM
Totaal baten/ontvangsten	1.771,6	81,2	4,6%
Totaal onzekerheid van de GD en KD	3.527,3	232,3	6,6%
Totaal bedrag van de gekwantificeerde getrouwheidsonzekerheid in de jaarrekening		1.258,9	

* Het saldo van de post Vorderingen is een saldering van positieve en negatieve bedragen.

PM = Niet te kwantificeren bedrag van de onzekerheid

Totaal bedrag getrouwheidsonzekerheid is exclusief PM bedragen.

De kwantificeerbare onzekerheden op de balans bedragen bijna 36,9% van de balansposten terwijl de kwantificeerbare onzekerheden op de GD en KD ongeveer 6,6% bedragen van de posten van de GD en KD. De onzekerheden liggen voornamelijk bij de posten 'FVA', 'Vorderingen', 'Subsidies en Overdrachten', 'Andere Inkomsten' en 'Voorzieningen'. Verder blijkt dat bij verschillende posten sprake is van onzekerheden die niet te kwantificeren zijn. Deze onzekerheden zijn veroorzaakt door met name tekortkomingen in de AO/IB rondom de bijbehorende processen en het ontbreken van onderliggende documenten zoals activelijsten, overeenkomsten, beschikkingen, bestelbonnen en facturen.

De belangrijkste oorzaken van de getrouwheidsonzekerheden bij de post 'Belastinginkomsten' zijn de ontbrekende controle technische functiescheidingen en de tekortkomingen in het stelsel van interne beheersingsmaatregelen over de afhandeling en uitbetaling van restituties en sanering van de vorderingen. Verder zijn volgens het accountantsverslag van de SOAB de systemen GOS en ASYCUDA onbetrouwbaar. Als reden voor de onbetrouwbaarheid wordt aangegeven door de IAD dat de logische toegangsbeveiliging niet in orde is waardoor niet alle handelingen in GOS en ASYCUDA kunnen worden teruggekoppeld aan de betreffende persoon die de handeling heeft verricht. Ook blijkt uit diverse rapporten van de IAD dat de documentatie bij de Ontvanger ter onderbouwing van bepaalde handelingen niet altijd beschikbaar is, zo nodig om eventuele opgespoorde uitschieters te verklaren.

Daarnaast blijkt volgens de IAD dat "mutaties in ASYCUDA niet op veldniveau worden geregistreerd, waardoor de aanpassingen die specifiek door een gebruiker zijn doorgevoerd achteraf niet te achterhalen zijn."

Collectieve Sector

De Landsverordening van de 12de oktober 2020⁶⁰ tot wijziging van de Lv C-2010 schrijft voor dat de jaarrekening een overzicht van de nettobedragen van de baten en lasten van de collectieve sector dient te bevatten. Dit overzicht is hierdoor ook in de jaarrekening 2023 opgenomen. Er zijn twee organisaties⁶¹ die in het overzicht staan opgenomen die niet overeenkomen met de lijst van de collectieve sector van 2023-2024⁶² die is vastgesteld door Nederland en Curaçao. De collectieve sector bestaat in 2023 uit 45 organisaties (2022: 47

⁶⁰ PB 2020, no. 112.

⁶¹ Stichting Secretariaat. Curaçao Informatica Stimuleringsplan (fusie SICCC) en Fundashon pa Inovashon di Enseñansa na Kòrsou.

⁶² De lijst van de collectieve sector wordt door Nederland en Curaçao vastgesteld en geldt voor een periode van twee jaren.

organisaties). Zie Bijlage 3. De nettobedragen van de baten en lasten van vier organisaties⁶³ staan niet vermeld in het overzicht daar deze gegevens, zoals aangegeven in het overzicht, niet beschikbaar zijn. Verder zijn er slechts negen⁶⁴ organisaties opgenomen waarvan de jaarrekeningen dateren van het jaar 2023. De jaarrekeningen van de overige 35 organisaties zijn over het jaar 2022 of ouder (zie Bijlage 3).

4.4 Gebeurtenissen na balansdatum

Op 22 oktober 2024 hebben het Land en Nederland een overeenkomst⁶⁵ gesloten voor de 'Covidlening Curaçao' ad NAF 911 miljoen met een aflossingstermijn van 20 jaar. Deze lening is overeengekomen ter vervanging van de herfinanciering van de kortlopende lening verstrekt door Nederland in het kader van liquiditeitssteun in verband met de COVID-19-crisis. De herfinanciering van deze kortlopende lening zou per 10 oktober 2024 afgelost moeten zijn tegen een rentepercentage van 5,1%.

Op basis van de nieuwe overeengekomen 'Covidlening Curaçao' geldt dat het Land van 10 oktober 2023 tot en met 14 januari 2024 een rentepercentage van 3,4% verschuldigd is. Daarna geldt vanaf 15 januari 2024 en voor de duur van de overeenkomst een gunstiger rentepercentage van 2,9%.

4.5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Wij hebben de RvM verzocht om ons inzage te verlenen in de notulen, besluiten en besluitenlijsten van de RvM over het jaar 2023 tot en met heden⁶⁶. Wij hebben echter geen reactie van de RvM ontvangen.

Hierdoor kunnen wij niet vaststellen of er gebeurtenissen na de balansdatum hebben plaatsgevonden die van invloed kunnen zijn op de financiële positie zoals weergegeven in de jaarrekening 2023 van het Land.

⁶³ Fundashon Fiansa Popular, Stichting HNO Holding, HNO Vastgoed en Beheer N.V. en HNO Transitie en Exploitatie N.V.

⁶⁴ Stichting Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economisch Bedrijvigheid, Curaçao Investment & Export Development Foundation, Sentro pa Inovashon i Guia Edukashonal (SIGE), University of Curaçao (UoC), Fundashon Parke Tropikal, Sociale Verzekeringsbank (SVB), Cessantia Fonds, Selikor N.V., Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten (SBTNO).

⁶⁵ Overeenkomst d.d. 22 oktober 2024, referentie nr. 2023-0000830026, namens Nederland gesloten door de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en namens het Land Curaçao, door de minister van Financiën.

⁶⁶ Brief van 25 september 2025, nr. 035-25.

4.6 Getrouwheidsfouten en -onzekerheden ten opzichte van voorgaande jaar

In onderstaande Tabel 8 worden de getrouwheidsfouten en -onzekerheden vergeleken met die van het voorgaande jaar.

Tabel 8 – Vergelijking getrouwheidsfouten en -onzekerheden met voorgaande jaar (bedrag x NAf 1 miljoen).

Fouten/ Onzekerheden	2023	2022
Getrouwheidsfouten	48,1	PM
Getrouwheidsonzekerheden	1.258,9	3.297,2

Uit de tabel blijkt dat in de jaarrekening over het jaar 2023 in tegenstelling tot de voorgaande jaarrekening wel kwantificeerbare getrouwheidsfouten zijn geconstateerd.

Verder blijkt uit de tabel dat de getrouwheidsonzekerheden minder zijn geworden door de inspanning van de ministeries om meer controle-informatie ter beschikking te stellen. Er is echter nog steeds sprake van tekortkomingen in het Fb en gebrek aan controle-informatie die blijven leiden tot getrouwheidsonzekerheden. Ook zijn er posten waarvoor de omvang van de onzekerheid niet te kwantificeren is. Het is van belang om deze tekortkomingen (verder) op te lossen om te komen tot een goedkeurende controleverklaring op de jaarrekening.

4.7 Deugdelijkheid van de jaarrekening

De jaarrekening biedt geen zekerheid aan de gebruikers dat de financiële positie en het resultaat van het Land juist zijn weergegeven en dat de balansmutaties, belastingontvangsten, baten en lasten rechtmatig zoals voorgeschreven in de Lv C-2010, tot stand zijn gekomen. De jaarrekening heeft in totaal NAf 2.038,6 miljoen (2022: NAf 1.244 miljoen) aan fouten (zie Bijlage 1, Tabel I) en NAf 2.018,3 miljoen (2022: NAf 6.424,4 miljoen) aan kwantificeerbare onzekerheden⁶⁷ (zie Bijlage 1, Tabel I). Verder bevat de jaarrekening onzekerheden die niet te kwantificeren zijn. Om een deugdelijk beeld van de financiële positie en het resultaat te geven dient deze jaarrekening niet meer dan NAf 17,6⁶⁸ miljoen aan fouten of onzekerheden te bevatten.

⁶⁷ Deze gekwantificeerde bedragen kunnen echter hoger zijn omdat deze enkele fouten/onzekerheden bevatten die niet geschat konden worden.

⁶⁸ Dit is één procent (1%) van de totale werkelijke uitgaven gewone dienst van NAf 1.756 miljoen. Deze norm is gebruikelijk bij overheidsinstellingen.

De jaarrekening geeft geen deugdelijk/getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023. De basis voor dit oordeel is het volgende:

1. De jaarrekening is niet opgesteld in overeenstemming met alle betreffende bepalingen van de Lv C-2010, aangezien:
 - a. uit het jaarverslag niet duidelijk blijkt dat alle beleidsvoornemens gerealiseerd zijn;
 - b. het overzicht over de investeringen in de jaarrekening niet alle voorgeschreven informatie bevat;
 - c. een afzonderlijk verslag van de minister van VVRP met betrekking tot het beheer van de onroerende zaken ontbreekt.
2. De jaarrekening bevat getrouwheidsfouten voor een totaalbedrag van NAF 48,1 miljoen. Deze fouten hebben betrekking op de posten: MVA, Vorderingen, Liquide middelen en Andere inkomsten.
3. Het Land beschikt niet over een (bijgehouden) activalijst van de MVA en IVA. Daarnaast ontbreekt een specificatie van de MVA per 10 oktober 2010 van het Eilandgebied Curaçao als inbreng van de MVA voor het Land. Hierdoor is er sprake van een niet kwantificeerbare getrouwheidsfout voor wat betreft het eigendom van het Land.
4. Er is geen gedegen onderzoek verricht naar de aard van diverse objecten verantwoord onder de balanspost IVA. Er blijkt dat diverse van deze objecten niet onder de post IVA behoren, te zijn verantwoord. Hierdoor is er sprake van een niet te kwantificeren getrouwheidsfout.
5. De jaarrekening bevat een getrouwheidsonzekerheid voor een bedrag van NAF 1.258,9 miljoen.
6. Het Fb is niet ordelijk en controleerbaar waardoor de jaarrekening geen juiste weergave geeft van het gevoerde Fb.

Om een deugdelijk/getrouw beeld van de financiële positie en het resultaat van het Land te geven mag deze jaarrekening niet meer dan NAF 17,6 miljoen aan fouten en of onzekerheden bevatten. De kwantificeerbare fouten en onzekerheden in deze jaarrekening zijn in totaal NAF 2.038,6 miljoen (fouten) en NAF 2.018,3 miljoen (onzekerheden), dus overtreffen zij het bedrag van NAF 17,6 miljoen dat toegestaan is. Hierdoor kunnen de gebruikers van deze jaarrekening geen juist inzicht krijgen in de financiële positie en het resultaat van het Land.

5 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

5.1 Conclusie

De Rekenkamer concludeert uit het onderzoek naar de jaarrekening 2023 het volgende:

A. De balansmutaties, de uitgaven en inkomsten zijn niet of niet geheel tot stand gekomen overeenkomstig de vastgestelde Landsbegroting en de andere relevante wettelijke regelingen.

De basis voor dit oordeel is het volgende:

1. De begroting is voor een totaalbedrag ad NAf 1.226,1 miljoen overschreden (paragraaf 2.2).
2. Voor een totaalbedrag ad NAf 26,7 miljoen is gebleken dat balansmutaties en lasten niet tot stand zijn gekomen volgens de wet- en regelgeving (paragraaf 2.3).
3. Onder de post FVA is een totaalbedrag van NAf 432,7 miljoen opgenomen van een lening dat in 2020 aan HNO Vastgoed en Beheer N.V. onrechtmatig is verstrekt zonder formalisering in een overeenkomst. Aangezien de afgifte van deze lening nog steeds niet geformaliseerd is, wordt dit bedrag nog steeds aangemerkt als een rechtmatigheidsfout (paragraaf 2.3).
4. Onder de post 'Vorderingen' is op de sub-post 'Af te wikkelen betalingen' een bedrag ad NAf 14 miljoen verantwoord. Dit bedrag betreft de door de regering betaalde transitiekosten aan het CMC zonder dat het te betalen definitieve bedrag van de transitiekosten vastgesteld is via een beschikking van de minister van GMN (paragraaf 2.3).
5. In de post 'Langlopende schulden' zit nog een openstaand saldo van de lening dat in 2020 tussen het Land en het CBCS is aangegaan ten behoeve van GSH ter grootte van NAf 291 miljoen. Deze lening is onrechtmatig aangegaan daar het ondertekend was door de Minister zonder dat hij bij landsbesluit hiertoe gemachtigd was (paragraaf 2.3).
6. Het is niet zeker dat alle uitgaven en inkomsten conform de daarvoor geldende wettelijke regelingen tot stand zijn gekomen waardoor sprake is van een rechtmatigheidsonzekerheid. Deze rechtmatigheidsonzekerheid bedraagt in totaal NAf 759,4 miljoen (paragraaf 2.4).

B. Het Fb is nog steeds niet ordelijk en controleerbaar omdat de ministeries nog niet voldoen aan alle minimale eisen van ordelijkheid en controleerbaarheid zoals voorgeschreven in de Lv Fb (hoofdstuk 3).

Er lopen twee verschillende trajecten ter verbetering van het Fb, namelijk het traject Roadmap en het traject Landspakket. Deze trajecten lopen echter vertraagd.

Er zijn belangrijke tekortkomingen die de realisatie van een gezond Fb belemmeren zoals:

- het feit dat niet alle financiële functies ingevuld zijn;
- het ontbreken van onderliggende bewijsstukken zoals machtigingen, bestelbonnen, facturen en overeenkomsten;
- het niet beschikken over activalijsten.

C. De jaarrekening geeft geen deugdelijk/getrouw beeld van de financiële positie van het Land per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 (paragraaf 4.2).

De basis voor dit oordeel is het volgende:

1. De jaarrekening is niet opgesteld in overeenstemming met alle betreffende bepalingen van de Lv C-2010/Lv Fb, aangezien:
 - uit het jaarverslag niet duidelijk blijkt dat alle beleidsvoornemens gerealiseerd zijn (artikel 33 Lv C-2010);
 - het overzicht over de investeringen in de jaarrekening niet alle voorgeschreven informatie bevat (artikel 23 Lv C-2010);
 - een afzonderlijk verslag van de minister van VVRP met betrekking tot het beheer van de onroerende zaken ontbreekt (artikel 39 Lv Fb);
 - een toelichting op de (zekere) kwijschelding van de aanslagen in Model J ontbreekt (paragraaf 2.5).
2. De jaarrekening bevat fouten ten aanzien van de getrouwheid voor een totaalbedrag van NAf 48,1 miljoen (paragraaf 4.3.1).
3. Er is geen gedegen onderzoek verricht door FIN naar de aard van diverse objecten verantwoord onder de balanspost IVA. Er blijkt dat er objecten zijn die niet onder de post IVA behoren, zijn verantwoord. Hierdoor is er sprake van een niet te kwantificeren getrouwheidsfout (paragraaf 4.3.1).
4. Het Land beschikt niet over een (bijgehouden) activalijst van de MVA en IVA. Daarnaast ontbreekt een specificatie van de MVA per 9 oktober 2010 van het Eilandgebied Curaçao als inbreng van de MVA voor het Land Curaçao. Hierdoor is er sprake van een niet kwantificeerbare getrouwheidsonzekerheid omdat er geen kadastrale bewijs-

stukken zijn waaruit blijkt welke activa tot eigendom van het Land behoren (paragraaf 4.3.2).

5. De jaarrekening bevat een getrouwheidsonzekerheid voor een bedrag van NAf 1.258,9 miljoen (paragraaf 4.3.2). Zie Tabellen I en III in Bijlage 1.
6. Het Fb is niet ordelijk en controleerbaar waardoor de jaarrekening geen juiste weergave geeft van het gevoerde Fb (hoofdstuk 3).

Om een deugdelijk/getrouw beeld van de financiële positie en het resultaat van het Land te geven mag deze jaarrekening niet meer dan NAf 17,6 miljoen aan fouten en of onzekerheden bevatten. De kwantificeerbare fouten en onzekerheden in deze jaarrekening zijn in totaal NAf 2.038,6 miljoen (fouten) en NAf 2.018,3 miljoen (onzekerheden), dus overtreffen zij het bedrag van NAf 17,6 miljoen dat toegestaan is. Hierdoor biedt de jaarrekening geen deugdelijk beeld aan de gebruikers hiervan in de financiële positie per eind van het jaar 2023 en het resultaat van het Land over het jaar 2023.

5.2 Aanbevelingen

De Staten worden aanbevolen om:

1. aan de RvM te vragen om op zeer korte termijn een plan te presenteren ter oplossing van de knelpunten waarmee ze te kampen hebben bij de uitvoering van de Roadmap en het Landspakket (ten aanzien van de thema's 'Fb', 'Kosten en effectiviteit publieke sector' en 'Belastingen'). Het is belangrijk dat de verbetertrajecten worden geprioriteerd zodat voorkeur wordt gegeven aan de projecten met een hoge impact op de jaarrekening (zie ons rapport: 'Traject naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026');
2. erop toe te zien dat de RvM op basis van de aan hen gegeven aanbevelingen (zoals hieronder vermeld) zo spoedig mogelijk de nodige acties onderneemt, rekening houdende met de doelstelling van een toekomstige goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening;
3. de RvM te verzoeken om tezamen met de jaarrekening ook een overzicht van alle begrotingsafwijkingen die door de Staten bij de goedkeuring van de jaarrekening dienen te worden vastgesteld, mee te sturen. Alsook om de constatering met betrekking tot de kwaliteit van de begroting te doen onderzoeken en eventuele tekortkomingen in het begrotingsproces te doen opheffen;
4. de ontwerp wetswijziging op de Lv Fb zo snel mogelijk in behandeling te nemen zodat het Subsidiebesluit 2024 in werking kan treden.

Aan de RvM wordt aanbevolen om zorg te dragen dat de geconstateerde fouten en onzekerheden worden aangepakt om te voorkomen dat die een belemmering vormen in het traject naar een goedkeurende verklaring.

Aangezien de vertraging in de Roadmap en het Landspakket te wijten is aan tekortkomingen die al in voorgaande jaren zijn geconstateerd en de aanbevelingen van de Rekenkamer niet (volledig) zijn opgevolgd, is het raadzaam om de aanbevelingen vermeld in voorgaande rapporten over onderzoek naar de jaarrekeningen van het Land alsnog op te pakken. Deze omvatten:

1. de realisatie van de opgenomen doelstellingen in de Roadmap en het Landspakket als topprioriteit aan te merken en deze als specifiek punt op te nemen op de reguliere agenda van de RvM om regelmatig de stand van zaken te bewaken. Verder wordt aanbevolen dat de ministers de zaken die als topprioriteit zijn aangemerkt, uit dragen naar hun betreffende ministeries (zie ons rapport: 'Traject naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2026');
2. het voortzetten van het traject tot het aantrekken van bekwaam personeel (financiële functies);
3. het naleven van de geldende wet- en regelgeving door onder andere ervoor te zorgen dat:
 - financiële verplichtingen alleen worden aangegaan door functionarissen die hiertoe gemandateerd zijn;
 - betalingen verricht kunnen worden door daartoe bevoegde functionarissen;
 - sancties opgelegd worden aan de personen die zich niet houden aan de geldende wet- en regelgeving.
4. erop toezien dat alle instellingen die onderdeel vormen van de collectieve sector, tijdig hun jaarrekening bij het FIN indienen opdat de juiste bedragen in het overzicht 'Overzicht Collectieve Sector' in de toelichting op de jaarrekening worden opgenomen.

Daarnaast bevelen we de RvM aan om zorg te dragen dat bij het verstrekken van opdrachten aan entiteiten door de ministeries, eerst wordt nagegaan of de opdrachten verenigbaar zijn met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de statutaire doelen van de entiteiten.

6 AMBTELIJKE, BESTUURLIJKE EN OVERIGE REACTIES

6.1 Ambtelijke en bestuurlijke reacties

Conform onze procedure van hoor en wederhoor hebben wij het conceptrapport op 3 oktober 2025 aan zowel de RvM (door tussenkomst van de Minister) als de SG van FIN aangeboden met het verzoek om binnen een week het concept te voorzien van commentaar.

Na aanbieding van het conceptrapport hebben wij bij brief van 9 oktober 2025 een addendum op het conceptrapport naar de RvM (door tussenkomst van de Minister) en de SG van FIN verstuurd eveneens met het verzoek om binnen een week hun commentaar te geven.

Op verzoek van de Minister om uitstel voor zijn reactie op het conceptrapport hebben wij bij brief van 17 oktober 2025 en vervolgens bij mail van 20 oktober 2025 besloten uitstel te verlenen tot en met 23 oktober 2025.

Daarnaast hebben wij aan de ministers van GMN en VVRP alsook de SGs van GMN en VVRP bij brief van 9 oktober 2025 het gedeelte van het conceptrapport dat betrekking heeft op deze ministeries aangeboden voor commentaar. Aan hen is eveneens verzocht om hun commentaar uiterlijk op 23 oktober 2025 aan ons te doen toekomen. Van GMN hebben wij bij mail van 21 oktober 2025 en van VVRP bij brief van 22 oktober 2025 vernomen dat regering een integrale reactie zal geven op het conceptrapport. De gezamenlijke reactie hebben wij bij brief van 22 oktober 2025 op 23 oktober 2025 ontvangen (zie Bijlage 4).

De relevante aspecten van de gezamenlijk reactie zijn hier beneden cursief weergegeven gevolgd door onze commentaar daarop.

Reactie ten aanzien van begrotingswijzigingen

“Artikel 46 lid 1, van de LvC 2010 bepaalt dat een wijziging van de begroting geschiedt bij of krachtens een landsverordening tot wijziging van die begroting òf een landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening.”

“Derhalve zullen de begrotingswijzigingen van het dienstjaar 2023, conform artikel 47, lid 1, van de LvC 2010, worden vastgesteld krachtens de landsverordening tot vaststelling van de jaarrekening 2023.”

Opmerking van de Rekenkamer

De Rekenkamer merkt hierbij op dat artikel 46 lid 1 inderdaad bepaalt dat een wijziging van de begroting kan geschieden bij landsverordening of bij vaststelling van de jaarrekening. Voor de wijziging bij landsverordening schrijft de wet voor dat er drie vaste momenten gedurende het

begrotingsjaar zijn waarop de regering een begrotingswijziging kan indienen bij de Staten, te weten 15 mei, 15 augustus en 15 november⁶⁹.

Wij zijn van mening dat volgens de geest van de wet het niet de bedoeling is dat alle begrotingswijzigingen middels de vaststelling van de jaarrekening worden goedgekeurd doch slechts wijzigingen die zich voordoen na het laatste voorgeschreven moment zijnde 15 november. Bovendien, ondanks dat de begrotingswijzigingen na de laatste voorgeschreven datum van indiening van een voorstel tot wijziging van de begroting zijn uitgevoerd, deze als onrechtmatig worden aangemerkt daar hier geen goedkeuring van de Staten hiervoor was. Zolang de Jaarrekening 2023 niet is vastgesteld door de Staten is er sprake van onrechtmatige begrotingsafwijkingen.

Reactie ten aanzien van de verrichte werkzaamheden door SBAB voor de renovatie van het belastingdienstgebouw

“Artikel 10 Aanbesteding van opdrachten lid 5 schrijft voort dat de Minister van Financiën kan in het Landsbelang in een met redenen omklede beschikking, beslissen dat wordt afgezien van de in het eerste en tweede lid bedoelde openbare aanbesteding respectievelijke offerteprocedure. In de ministeriële beschikking⁷⁰ heeft de Minister van Financiën duidelijk uiteengezet welke overwegingen ten grondslag lagen aan dit besluit en op welke gronden deze als Landsbelang kunnen worden beschouwd.”

“De met redenen omklede beschikking vormt voor de Minister van Financiën een voldoende onderbouwing van het Landsbelang. De Regering van Curaçao vraagt zich af op grond van welke bevoegdheid de ARC meent te kunnen bepalen wat als Landsbelang kan worden aangemerkt, terwijl de wet zelf geen gebodsdefinitie van dit begrip bevat.”

“Daarnaast het voornaamste motief van de Minister van Financiën om af te wijken van de procedure voor openbare aanbesteding voor het onderhoud van het gebouw aan de Regentesselaan, was de urgente volksgezondheids crisis.”

Opmerking van de Rekenkamer

De Rekenkamer merkt hierbij op dat artikel 10 vijfde lid van de Lv Fb ruimte biedt voor afwijking van aanbesteding bij zwaarwegende redenen van Landsbelang. Volgens de memorie van toelichting op dit artikel is vermeld dat van deze uitzonderingsmogelijkheid zo min mogelijk gebruik moet worden gemaakt en dat de zwaarwegende redenen helder uiteen moeten worden gezet.

⁶⁹ Artikel 46 lid 2 van de Lv C-2010.

⁷⁰ MB van 15 september 2023, nr. 2023/033492.

Door de Minister zijn in afwijking van de vereiste van openbare aanbesteding de hiernavolgende omstandigheden aangevoerd, zoals schimmel, gezondheidsklachten en continuïteit van de Belastingdienst welke hij als ernstig heeft aangemerkt. Echter blijkt uit de aan ons beschikbaar gestelde stukken niet dat een voorafgaande objectieve spoed- en risicoanalyse is opgesteld en alternatieven zoals tijdelijke huisvesting, noodhuur, versnelde reguliere aanbesteding zijn onderzocht om de ernstige situatie op te lossen, alvorens over te gaan tot afwijking van een openbare aanbesteding.

Ook is niet gebleken dat er sprake was van een spoedeisende behoefte aangezien de situatie reeds geruime tijd bekend lijkt te zijn en niet plotseling of onvoorzien is voorgedaan. Hierdoor is niet gebleken dat er sprake was van een onvoorzienbare situatie die zonder alternatieven een rechtvaardiging vormt voor de afwijking van aanbestedingsregels.

Reactie ten aanzien van de opdrachtverstrekkingen (UO G&GZ en Nieuwe Kraamkliniek Colon) aan SOAB

“De door u onderzochte dossiers betreffen specifieke projecten die buiten de reguliere werkzaamheden van de ministeries van GMN en VVRP vallen. De beperkte uitvoeringscapaciteit binnen de overheid maakte het noodzakelijk externe ondersteuning in te schakelen om de continuïteit en kwaliteit van de uitvoering te waarborgen.”

Opmerking van de Rekenkamer

De Rekenkamer merkt hierbij op dat een capaciteitstekort in beginsel een grond kan zijn om externe deskundigheid in te schakelen, maar kan nooit dienen als grond om in strijd met de geldende aanbestedingsregels te handelen. Capaciteitsgebrek vormt geen uitzonderingsgrond voor het buiten toepassing laten van de aanbestedingsverplichtingen op grond van artikel 10 van de Lv Fb. Daarnaast merkt de Rekenkamer op dat de aan de SOAB verstrekte opdrachten niet vallen onder de doelen die vermeld zijn in de statuten van de SOAB ten tijde van de opdrachtverstrekking.

Reactie ten aanzien van de opdrachtverstrekkingen (UO G&GZ en Nieuwe Kraamkliniek Colon) aan SOAB

“De onderhavige opdrachten sluiten aan bij een decennialange bestendige gedragslijn van achtereenvolgende regeringen waarin SOAB, vanwege haar louter publieke werkzaamheden en bewezen betrouwbaarheid, werd ingezet bij projecten met een vergelijkbare administratieve en financiële structuur (zoals POLNA en het Groeiakkoord).”

“Deze opdrachten zijn steeds uitgevoerd zonder afzonderlijke aanbestedingsprocedure, en daartegen zijn destijds door de ARC noch door andere instanties opmerkingen gemaakt.”

“Hoewel deze bestendige gedragslijn tot op heden als toelaatbaar, althans niet in strijd met het rechtmatigheidsbeginsel, werd beschouwd, zullen toekomstige opdrachten aan SOAB als adviseur ook worden getoetst aan de bepalingen van de Landsverordening financieel beheer en de daarbij geldende aanbestedingsregels, zodat hierover geen misverstand meer kan bestaan.”

Opmerking van de Rekenkamer

De Rekenkamer merkt hierbij op dat indien in het verleden daadwerkelijk niet is opgemerkt dat bepaalde projecten niet aan deze verplichtingen voldeden, dit niet inhoudt dat het aanvaardbaar is dat deze projecten buiten de wettelijke voorschriften kunnen worden uitgevoerd.

Daarnaast merkt de Rekenkamer op dat het argument van ‘bestendig gebruik’ nooit kan prevaleren boven de verplichting om wettelijke voorschriften te volgen. Dit geldt in het bijzonder bij de besteding van publieke middelen waar strikte naleving is vereist van onder andere de Lv Fb en de Lv C-2010. Een onjuiste praktijk rechtvaardigt geen wettelijke uitzondering. Immers, een vermeende eerdere gedragslijn legitimeert geen afwijking van regels van dwingend recht.

Reactie ten aanzien van de opdrachtverstrekkingen (UO G&GZZ en Nieuwe Kraamkliniek Colon) aan SOAB

“SOAB is niet als interne accountant is ingeschakeld, maar als ondersteuningsadviseur op grond van haar ruime kennis en ervaring met overheidsprocessen en eerdere goede ervaringen met vergelijkbare opdrachten. De betreffende werkzaamheden vallen daarmee binnen het statutaire kader van SOAB en niet onder de reikwijdte van de Lv SOAB71.”

Opmerking van de Rekenkamer

De Rekenkamer merkt echter hierbij op dat ten tijde van de opdrachtverstrekking de statuten⁷² van de SOAB die geldig waren niet hierin voorzien.

Reactie ten aanzien van de opdrachtverstrekkingen (UO G&GZZ en Nieuwe Kraamkliniek Colon) aan SOAB

“Alle betalingen en verplichtingen vinden plaats onder ministeriële verantwoordelijkheid en na formele goedkeuring door de bevoegde functionarissen van GMN en VVRP. SOAB heeft daarbij geen beschikkingsmacht over publieke middelen.”

⁷¹ Betreft de Landsverordening aanwijzing interne accountant.

⁷² Statuten van 3 oktober 1994.

Opmerking van de Rekenkamer

De Rekenkamer merkt op dat conform de opdrachtverstrekkingen aan SOAB zij de betalingen na goedkeuring van facturen door de betrokken ministeries zal verrichten. Inmiddels zijn gelden aan SOAB overgemaakt, welke zij hebben doorgestort naar een aparte bankrekening (t.n.v. SOAB) waarop zij de gelden van deze projecten beheren. Dit houdt in dat SOAB in principe over deze geldmiddelen zou kunnen beschikken.

Ondanks dat de betalingen na goedkeuring van de facturen door de betrokken ministeries worden verricht, kwalificeert het feitelijk uitvoeren van betaalopdrachten als het beheren van publieke middelen. Op basis hiervan zijn wij van mening dat SOAB in casus wel degelijk een centrale rol vervult in de betalingsketen.

Reactie ten aanzien van de voorschotbetaling aan CMC

“Voor het verrichten van een voorschotbetaling bestaat geen enkele wettelijke bepaling die voorschrijft dat hiervoor een MB vereist is.”

“Conform de Landsverordening Comptabiliteit en de Landsverordening Financieel Beheer (Lv FB) worden betalingen verricht op basis van een rechtmatige verplichting en door een geautoriseerde functionaris. In dit geval vormt het vonnis de grondslag voor de verplichting, en de Secretaris-Generaal (SG), als geautoriseerde functionaris, heeft de betaling uitgevoerd in opdracht van de Minister van Financiën.”

Opmerking van de Rekenkamer

De Rekenkamer merkt hierbij op dat volgens artikel 17 lid 1 van de Lv Fb voorschotten slechts verleend kunnen worden indien dit in een overeenkomst is vastgelegd. In dit geval is de voormalige overeenkomst (lees MB) door de rechter vernietigd en aan de minister van GMN opgedragen een nieuwe MB op te stellen. Derhalve blijft onze bevinding ongewijzigd.

Reactie ten aanzien van de voorschotbetaling aan CMC

“Het Hof heeft op 27 juli 2023 de uitspraak van het Gerecht in Eerste Aanleg voor wat betreft de transitiekosten bevestigd.”

“Het gerecht heeft aangegeven dat het Land (nadat de nodige controles op de gedeclareerde transitiekosten te hebben verricht) de transitiekosten waarvan vastgesteld is dat CMC recht op heeft, moet betalen.”

“Op het moment van dit laatste vonnis en de controle door het Land op de juistheid en rechtmatigheid op een deel van de gedeclareerde transitiekosten is de verplichting onbetwist en

afdwingbaar geworden. Dit vonnis en de uitgevoerde controle vormt daarmee de definitieve juridische grondslag voor de verplichting.”

“Derhalve wordt deze verplichting toegewezen aan het dienstjaar 2023, ook al had de rechtszaak betrekking op ministeriële beschikkingen (MBs) van eerdere jaren (zie tevens artikel 3, lid 5, van de Landsverordening Comptabiliteit).”

Opmerking van de Rekenkamer

Wij merken hierbij op dat onze bevinding om de transitiekosten ten laste van het eigen vermogen te verantwoorden gebaseerd is op de mail d.d. 30 november 2023 verzonden aan de SG van FIN waarin wordt aangegeven dat de transitiekosten uiteindelijk via een balansboeking ten laste van het eigen vermogen moeten plaatsvinden. Dit aangezien het feit dat in het verleden reeds afspraken waren gemaakt inzake vergoeding van deze kosten. Dat FIN nu aangeeft dat dit bedrag betrekking heeft op het dienstjaar 2023, is ons inziens niet duidelijk daar in bovenvermelde mail het FIN een ander standpunt hierover had.

Wij kunnen ons eerder aansluiten bij het standpunt van 30 november 2023. In ieder geval diende het bedrag niet als een vordering op de balans te worden geboekt.

Reactie ten aanzien van de betaling van indexering 2019 en 2020

“Deze bevinding acht de Regering van Curaçao onjuist, aangezien in de vastgestelde begroting 2023 van het Land reeds rekening is gehouden met de betaling van de trede- en indexeringscomponent (versoepeling van de inkorting van 12,5%). De betreffende uitgaven zijn derhalve reeds opgenomen in de vastgestelde begroting 2023 van het Land. Zie hiervoor de volgende desbetreffende passage in de vastgestelde Begroting 2023 van het Land.”

Opmerking van de Rekenkamer

De Rekenkamer merkt hierbij op dat uit de aangehaalde passage niet blijkt dat in de begroting 2023 specifiek rekening is gehouden met de uitbetaling van indexering over de jaren 2019 en 2020. Daarnaast merken wij op dat in het besluit van de RvM duidelijk is vermeld dat de betaling van indexering over 2019 en 2020 betaald zal worden bij wijze van voorschot op de begroting van het dienstjaar 2024 (zie Bijlage 9). Derhalve blijft onze bevinding ongewijzigd.

Reactie ten aanzien van het Criminaliteitsbestrijdingsfonds

“Het Criminaliteitsfonds (CF) is ingesteld bij landsverordening en is derhalve niet vergelijkbaar met een gewone organisatie zonder rechtspersoonlijkheid. De Landsverordening Criminaliteitsfonds vormt de wettelijke grondslag op basis waarvan het fonds zijn middelen ontvangt.”

“Het bijbehorende Protocol, dat bepaalt dat deze middelen aan het fonds moeten worden overgedragen, is opgesteld op grond van deze landsverordening. De opbrengsten uit boetes die door het Land zijn overgedragen aan het CF zijn derhalve rechtmatig, ook indien het fonds niet over rechtspersoonlijkheid beschikt, aangezien de inkomsten uit boetes wettelijk zijn geregeld (zie artikel 3 van de Landsverordening en het Protocol).”

Opmerking van de Rekenkamer

Op basis van deze reactie blijft het standpunt van de Rekenkamer ongewijzigd. Te weten door het niet bezitten van een eigen rechtspersoonlijkheid en tevens vallende onder de verantwoordelijkheid van de minister en SG van Justitie, dient de verantwoording van het fonds in de jaarrekening van het Land plaats te vinden. Zoals eerder vermeld impliceert de verwijzing in Lv CF naar de Lv Fb in artikel 2 van de Lv CF juist dat het fonds integraal onderdeel uitmaakt van de begroting en jaarrekening van het Land. Hierdoor behouden wij onze opmerking dat ondanks dat de middelen overgedragen worden aan het fonds deze in de jaarrekening van het Land dienen te worden opgenomen.

Reactie ten aanzien van opbrengsten uit speelvergunningsrechten

“Conform artikel 3, lid 5, van de Landsverordening Comptabiliteit 2010 verzoekt de Regering van Curaçao de ARC om de bevinding betreffende de NAf. 25.0 miljoen aan opbrengsten uit speelvergunningen te verwijderen uit het rapport. Deze bevindingen van de ARC is in strijd met artikel 3, lid 5, van de Landsverordening Comptabiliteit.”

Opmerking van de Rekenkamer

De Rekenkamer merkt hierbij op dat artikel 3 lid 5 van de Lv C-2010 het volgende aangeeft:

“Baten en lasten waarvan het bestaan blijkt nadat de administratie voor de opmaak van de jaarrekening is afgesloten behoren tot het dienstjaar waarin van het bestaan is gebleken. Indien op dat moment de jaarrekening nog niet is opgemaakt, wordt daarvan melding gemaakt in de toelichting op deze jaarrekening, in die gevallen waar die bate of last van grote invloed zou zijn geweest op de financiële positie en het saldo van baten en lasten”.

Op basis van de Landsverordening Casinowezen Curaçao⁷³ heeft het Land jaarlijks recht op opbrengsten uit vergunningsrechten van GCB ter waarde van 62,5%. Hierdoor is het argument

⁷³ Artikel 20C, AB 1999, no. 97, zoals gewijzigd.

van de overheid dat pas in het jaar 2023 na afsluiting van de administratie het bestaan van de opbrengsten over de jaren 2011 - 2021 bekend is geworden niet aanvaardbaar.

6.2 Overige reacties

6.2.1 SBAB

Wij hebben op 9 oktober 2025 het gedeelte van het conceptrapport dat betrekking heeft op SBAB aan hen aangeboden met het verzoek om binnen een week commentaar daarop te geven. Op verzoek van de directeur om uitstel voor zijn reactie te krijgen tot 30 oktober 2025 hebben wij, zoals het geval was bij ambtelijk/bestuurlijk wederhoor, hem bij mail van 20 oktober 2025, uitstel verleend tot en met 23 oktober 2025. Van SBAB hebben wij bij brief van 21 oktober 2025 de reactie (zie bijlage 5) ontvangen op het gedeelte van het conceptrapport. De relevante aspecten van de reactie worden hierbeneden cursief weergegeven gevolgd door onze commentaar daarop.

De integrale reactie van SBAB is opgenomen in Bijlage 5.

Reactie van SBAB

“Er was geen opdrachtverstrekking. De SBAB heeft op verzoek gezorgd voor de coördinatie van de werkzaamheden van de restauratie van de belastingdienstgebouwen in het kader van de waarborg van een veilige werkomgeving voor haar medewerkers.”

“De SBAB heeft de werkzaamheden laten uitvoeren door verschillende onderaannemers en de kosten bij het ministerie van financiën gedeclareerd.”

“De SBAB dient oog te hebben voor de gezondheid van haar medewerkers. Er is geen sprake van aanneming van werk of opdrachtverstrekking. De SBAB heeft dus binnen haar doelstelling en bevoegdheden neergelegd in haar statuten gehandeld.”

Opmerking van de Rekenkamer

De Rekenkamer constateert echter dat op basis van hetgeen is bepaald in artikel 3 van de statuten van SBAB, de Minister geen werkzaamheden had kunnen opdragen aan de SBAB aangezien in genoemde artikel geen bevoegdheid is voorgeschreven op basis waarvan de SBAB bouw- en renovatieprojecten kan coördineren.

6.2.2 SOAB

Wij hebben op 9 oktober 2025 het gedeelte van het conceptrapport dat betrekking heeft op de SOAB aan hen aangeboden met het verzoek om binnen een week commentaar daarop te geven. Van de directeur hebben wij per mail van 10 oktober 2025 een eerste reactie (zie Bijlage 6) ontvangen op dit gedeelte van het conceptrapport.

Wij hebben naar aanleiding van de reactie van SOAB op 17 oktober 2025 schriftelijk daarop gereageerd (zie Bijlage 7). Hierna heeft de directeur bij brief van 22 oktober 2025 een tweede reactie (zie Bijlage 8) aan de Rekenkamer doen toekomen. De relevante aspecten van de reactie worden hierbeneden cursief weergegeven gevolgd door onze commentaar daarop.

Reacties van SOAB

1ste Reactie

De SOAB heeft in haar eerste reactie⁷⁴ (zie Bijlage 6) aangegeven dat:

“de opdrachten die door SOAB worden uitgevoerd inzake het middelenbeheer bij verschillende projecten ten behoeve van de overheid vinden plaats op basis van artikel 3, lid 1, sub d. In artikel 3, lid 1, sub d wordt het volgende aangegeven:”

“De stichting wordt belast met.....de ondersteuning bij de inrichting van en het toezicht op de administratieve organisatie en de financiële administratie van diensten, afdelingen, bureaus, bedrijven, instellingen en andere instanties die belast zijn met het financieel beheer”

“Op basis van het voorgaande is de conclusie dan ook dat de uitvoering door SOAB van de opdrachten inzake het middelenbeheer alsook de opdrachtverstrekking ter zake door de ministers van het Land Curaçao in overeenstemming is met de Landsverordening houdende de aanwijzing van de interne accountant van de Regering van Curaçao (AB 2015, No. 48). Wij zijn dan ook volstrekt oneens met de conclusie van de Algemene Rekenkamer dat er sprake zou zijn van een onrechtmatige daad door zowel SOAB alsook de betreffende minister(s).”

Opmerking van de Rekenkamer

Zoals vermeld in ons schrijven⁷⁵ (zie Bijlage 7) is de Rekenkamer van mening dat de door de SOAB aangegeven bepaling gericht is op ondersteuning bij de inrichting van de financiële administratie en de administratieve organisatie en niet de uitvoering daarvan. Deze bepaling biedt blijkens de tekst geen grondslag voor het feitelijk beheren van publieke middelen, waaronder het aanhouden van projectgelden op eigen rekeningen of het verrichten van betalingen namens het Land. Het middelenbeheer zoals is voorzien in de opdracht aan SOAB valt

⁷⁴ Reactie per mail, d.d. 10 oktober 2025.

⁷⁵ Brief van 17 oktober 2025, genummerd 049-25.

niet onder ‘ondersteuning bij inrichting’, maar onder feitelijke uitvoering van Fb. Hierdoor is de Rekenkamer van mening dat deze aan SOAB verstrekte opdrachten niet in overeenstemming zijn met de Landsverordening houdende de aanwijzing van de interne accountant van de regering van Curaçao.

2de Reactie

SOAB heeft vervolgens in haar tweede reactie⁷⁶ (zie Bijlage 8) aangegeven dat:

“Op grond van de relevante regelgeving, intenties van de opdrachtgever en de beschikbare documentatie kan worden vastgesteld dat:

- de door de ARC onderzochte opdrachten geen werkzaamheden betreffen als interne accountant maar externe dienstverlening;*
- de aanvaarding en uitvoering van de opdrachten binnen het statutaire doelbereik van SOAB plaatsvond;*
- de werkzaamheden geen uitoefening van publieke bevoegdheden of handelingen van financieel beheer inhielden.”*

Verder concludeert de SOAB dat:

“de werkzaamheden waarop het conceptdeelrapport betrekking heeft, zijnde te kwalificeren als ondersteunings- en advieswerkzaamheden op financieel, bedrijfseconomisch en administratief-organisatorisch gebied aan de Overheid, rechtmatig zijn uitgevoerd binnen de statutaire bevoegdheden van SOAB.”

Opmerking van de Rekenkamer

Rekenkamer merkt op dat SOAB in haar tweede reactie echter nadrukkelijk afstand van haar eerdere standpunt neemt door te stellen dat de werkzaamheden niet zijn uitgevoerd in de hoedanigheid van interne accountant, maar als ondersteuningsadviseur op basis van haar statutaire neventaken. Daarmee kwalificeert SOAB zelf dat de werkzaamheden als ‘civielrechtelijke dienstverlening’ buiten de reikwijdte van artikel 3 de Lv aanwijzing interne accountant vallen.

Op basis hiervan concluderen wij dat SOAB hiermee bevestigt dat haar eerdere beroep op artikel 3 van de Lv aanwijzing interne accountant juridisch onhoudbaar is. Juist indien de werkzaamheden van SOAB feitelijk buiten de interne-accountantsfunctie vallen, is het aanbestedingsrecht onverkort van toepassing op het uitbesteden van opdrachten door de

⁷⁶ Brief van 22 oktober 2025, met kenmerk 25/0643C/DS

overheid. Hierdoor blijft de afwijking die de Rekenkamer heeft gesignaleerd ten aanzien van de aanbestedingsregels in de Lv Fb ter zake van de constatering dat de opdrachtbevestiging had moeten worden aanbesteed, overeind.

Samenvattend concluderen wij dat:

- de statuten⁷⁷ van SOAB geen bevoegdheid bieden tot middelenbeheer. De door SOAB ingeroepen statutaire bepalingen (artikel 3 onderdelen d, h en i) bieden geen grondslag voor het ontvangen, beheren of uitbetalen van publieke middelen namens het Land. Ten overvloede: statuten kunnen dwingend publiekrecht (Lv Fb/ Lv C-2010) niet uitbreiden of doorbreken.
- de aanbestedingsplicht is geschonden. Zowel de inkoop van ondersteuningsdiensten bij SOAB (conform opdrachtbevestiging Naf 250.000) als de constructie waarbij conform opdrachtbevestiging Naf 12,5 miljoen uit de Landsbegroting via SOAB wordt uitgekeerd, waren aanbestedingsplichtig ingevolge artikel 10 van de Lv Fb. In beide gevallen heeft geen aanbesteding plaatsgevonden.
- er geen wettelijke basis is voor het uitbesteden van de betaalfunctie van het Land. Het overmaken van publieke middelen naar een rekening van SOAB en het laten verrichten van betalingen door SOAB is onverenigbaar met de systematiek van de Lv Fb en de Lv C-2010.

⁷⁷ Statuten van 3 oktober 1994 zoals van toepassing op de verstrekte opdrachten aan de SOAB

7 NAWOORD REKENKAMER

De jaarrekening 2023 bevat minder kwantificeerbare rechtmatigheids- en getrouwheidsonzekerheden ten opzichte van het voorgaande jaar, echter blijkt dat de kwantificeerbare rechtmatigheids- en getrouwheidsfouten zijn toegenomen vergeleken met het voorgaande jaar.

Tevens blijkt dat de begroting nog steeds wordt overschreden zonder de voorafgaande goedkeuring van de Staten en financiële verplichtingen worden aangegaan in strijd met de geldende wet- en regelgeving.

Gezien de omvang van deze fouten en onzekerheden geeft deze jaarrekening net zoals die van voorgaande jaren geen deugdelijk (getrouw) beeld van de financiële positie van het Land per eind van het jaar en het resultaat over het jaar. Derhalve kan de Rekenkamer de jaarrekening 2023 niet goedkeuren.

Daarnaast blijkt dat het financieel beheer nog steeds niet op orde en niet controleerbaar is. De trajecten van de Roadmap naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening van 2026 en het Landspakket ter verhoging van de economische weerbaarheid en bestuurskracht van de overheid lopen vertraging op. Er blijken weinig resultaten te zijn geboekt op de diverse trajecten. De in het kader van deze trajecten geboekte resultaten zijn voornamelijk gericht op de opzet van sturings- en beheersingsmaatregelen. De werking van deze maatregelen dient nog te bewijzen dat deze maatregelen zullen leiden tot aanzienlijke afname van de (niet kwantificeerbare) onzekerheden en fouten.

Op basis van de omvang van de geconstateerde fouten en onzekerheden, de beperkte resultaten dat het verbetertraject laat zien en de vertraging binnen dit traject dient het beoogde doel -namelijk dat de jaarrekening een deugdelijk beeld weergeeft- nog een lange weg te worden afgelegd.

BIJLAGEN

Bijlage 1 – Fouten en onzekerheden

Tabel I – Totale kwantificeerbare fouten en onzekerheden in NAf x 1 miljoen (tabel is onderhevig aan afrondingsverschillen).

	Fouten	Onzekerheden
Rechtmatigheid	1.990,5	759,4
Getrouwheid	48,1	1.258,9
Totaal	2.038,6	2.018,3
De omvang van de toegestane maximale fouten/onzekerheden in de jaarrekening van het Land is NAf 17,6 miljoen. Dit is één procent (1%) van de totale lasten gewone dienst van NAf 1.756 miljoen. Deze norm is gebruikelijk bij overheidsinstellingen. Zie onderstaande tabellen II en III voor een specificatie van de hierboven vermelde totalen aan fouten en onzekerheden.		

Tabel II – Specificatie fouten in Naf x 1 miljoen (tabel is onderhevig aan afrondingsverschillen).

Post	Omschrijving van de fouten	Bedrag	
		R	G
Immateriële Vaste Activa	De objecten die verantwoord waren als sub-post 'Andere Vaste Activa' van de balanspost MVA zijn overgeboekt naar de balanspost IVA zonder een gedegen onderzoek te hebben gedaan naar de aard van deze objecten. Van diverse overgeboekte objecten die gecontroleerd zijn, blijken verschillende hiervan geen IVA te zijn. Op basis van de niet gecontroleerde objecten bestaat er een niet te kwantificeren getrouwheidsfout ten aanzien van alle overgeboekte objecten naar de balanspost IVA.	-	PM
Materiële Vaste Activa	Verbouwing Belastingdienst gebouw: - De mutatie op de post MVA ad Naf 5,2 miljoen wordt als onrechtmatig aangemerkt aangezien er geen openbare aanbesteding is gehouden voor de renovatie van het gebouw van de Belastingdienst te Regentesselaan zoals voorgeschreven in de Lv Fb. - Wij hebben geen bewijs van een opdrachtverstrekking aan de SBAB ontvangen zoals voorgeschreven in de Lv Fb. - Een verzoek van FIN tot wijziging van de begroting voor het bekostigen van de renovatie van de Belastingdienst is in strijd met de Lv C-2010 ⁷⁸ niet bij de Staten ingediend ter goedkeuring en vaststelling in een landsverordening.	5,2	-
	Verhuizing UO G&GZ, verbouwing Consultatiebureaus etc.: - Een verzoek van GMN tot wijziging van de begroting voor het bekostigen van diverse projecten (onder andere verhuizing UO G&GZ te Colon, renovatie consultatiebureaus, etc.) is in strijd met de Lv C-2010 niet aan de Staten aangeboden ter goedkeuring en vaststelling in een landsverordening. Hierdoor heeft de verantwoording van het bedrag ad Naf 3,7 miljoen in de KD de begroting overschreden met Naf 1,4 miljoen.	1,4	-
	- Er is een bedrag van Naf 3,7 miljoen als investeringen (onder andere verhuizing UO G&GZ te Colon, renovatie consultatiebureaus, etc.) geboekt in de KD in het jaar 2023. Echter blijkt dat voor deze projecten in het dienstjaar 2023 geen bestedingen zijn gedaan voor de uitvoering van de hieraan verbonden projecten. Dit betekent dat op de post MVA ten onrechte een mutatie is aangebracht voor een bedrag van Naf 3,7 miljoen terwijl hier geen sprake is van een investering.	-	3,7
	Nieuwe Kraamkliniek te Colon: - Een verzoek van VVRP tot wijziging van de begroting voor het bekostigen van het project 'Nieuwe Kraamkliniek te Colon' is in strijd met de Lv C-2010 niet aan de Staten aangeboden ter goedkeuring en vaststelling in een landsverordening. Hierdoor heeft de verantwoording van het bedrag ad Naf 1,5 miljoen in de KD de begroting overschreden met Naf 0,55 miljoen.	0,55	-
	- Er is een bedrag van Naf 1,5 miljoen als investeringen ten aanzien van het project 'Nieuwe Kraamkliniek te Colon' geboekt in de KD in het jaar 2023. Echter blijkt dat voor dit project in het dienstjaar 2023 geen bestedingen zijn gedaan ten aanzien van de uitvoering daarvan. Dit betekent dat op de post MVA ten onrechte een mutatie is aangebracht voor een bedrag van Naf 1,5 miljoen terwijl hier geen sprake is van een investering.	-	1,5

⁷⁸ Artikel 46 lid 1

Post	Omschrijving van de fouten	Bedrag	
		R	G
	Vastgoed Cunucu Hatun / Seroe Fortuna (Campo Alegre) Een besluit van de RvM ⁷⁹ ter accordering van de wijziging van de begroting hebben wij desgevraagd niet ontvangen. Daarnaast is deze wijziging in strijd met Lv C-2010 niet door de Staten goedgekeurd en middels een landsverordening vastgesteld. Hierdoor is met de aankoop van het perceel de begroting overschreden met NAf 8,8 miljoen.	8,8	-
Financiële Vaste Activa	Verstekte lening aan HNO De vordering die het Land op HNO Vastgoed en Beheer heeft voor de levering van opstallen en inventarissen is volgens FIN niet geformaliseerd in een overeenkomst. Derhalve is het uitgeven van de lening onrechtmatig. (Het bedrag is opgebouwd uit NAf 372,1 miljoen, NAf 10,5 miljoen zijnde het kortlopende gedeelte van de lening en NAf 50,1 miljoen zijnde achterstallige rente.)	432,7	-
Vorderingen	Transitie kosten CMC: - In afwachting van een definitieve afrekening tussen het Land en het CMC zijn de transitiekosten geboekt als vooruitbetaling op de sub-post 'af te wikkelen betalingen'. De uitbetaling heeft echter plaatsgevonden op basis van facturen die door de Afdeling Financiën gecontroleerd zijn. Derhalve hadden deze kosten direct ten laste van de rekening van baten en lasten op de gewone dienst moeten worden geboekt.	-	14
	- Er ontbreekt een MB van de minister van GMN ter vaststelling van het definitieve bedrag van de te betalen transitiekosten die aan het CMC moeten worden betaald. De bestaande beschikkingen zijn door de rechter in zijn uitspraak van 11 mei 2022 vernietigd en door hem is aangegeven in zijn uitspraak dat nieuwe beschikkingen moeten worden opgesteld. Desgevraagd zijn deze nieuwe beschikkingen niet aan ons beschikbaar gesteld.	14	-
Liquide Middelen	Criminaliteitsbestrijdingsfonds Het Land heeft in het jaar 2023 een totaalbedrag van ongeveer NAf 1,8 miljoen ontvangen uit boetes. Dit bedrag is echter niet verantwoord in de jaarrekening 2023 maar is ten onrechte doorgestuurd naar het CF. Dit is in tegenstelling tot de voorgaande jaarrekeningen waarin de opbrengsten uit boetes wel zijn opgenomen. Derhalve dienen de opbrengsten van het Land verhoogd te worden met NAf 1,8 miljoen. Het CF bezit geen eigen rechtspersoonlijkheid en kan daarom niet aangemerkt worden als een zelfstandige entiteit met een eigen (wettelijke) verplichting tot het opstellen van een jaarrekening. Hierdoor is het niet opgenomen bedrag van NAf 1,8 miljoen in de jaarrekening een getrouwheidsfout.	-	1,8
Langlopende Schulden	Lening CBCS aan het Land De Minister is de lening tussen het Land en de CBCS inzake en GI-RO Settlement Holding N.V. aangegaan zonder machtiging bij landsbesluit. (Bedrag is inclusief kortlopend gedeelte)	291	-
Beloning van Personeel	Indexering 2019 en 2020 De wet- en regelgeving biedt geen mogelijkheid om gemaakte en verantwoorde kosten in een dienstjaar ten laste van de begroting van het volgende dienstjaar te brengen. Immers, de Lv C-2010 schrijft voor dat de baten en lasten in de begroting voor een dienstjaar worden geraamd.	36,4	-

⁷⁹ Artikel 47 lid 3

Post	Omschrijving van de fouten	Bedrag	
		R	G
	Uitgaande hiervan hebben de begrote baten en lasten betrekking op het dienstjaar waarvoor ze geraamd zijn en kunnen deze niet voor andere dienstjaren worden benut. Zodoende konden de begrote middelen in 2024 onder begrotingspost 'Beloning van Personeel' niet gebruikt worden voor het uitbetalen van indexering over de jaren 2019 en 2020 in 2023.		
Verbruik van Goederen en Diensten	Het niet (consequent) naleven van de geldige wet- en regelgeving en (aanbestedings)procedures bij het aangaan van financiële verplichtingen.	1,1	-
Subsidie en Overdrachten	Het niet voldoen aan de van toepassing zijnde wet- en regelgeving, zoals het ontbreken van geaccordeerde ministeriële beschikkingen door de ministers, niet bevoegde betalingsordonnateurs om betalingen te accorderen in E-One en het ontbreken van verschillende onderliggende documenten.	14,2	-
Andere inkomsten	Speelvergunningsrechten - Opbrengsten uit speelvergunningsrechten over de jaren 2011 tot en met 2021 voor een totaalbedrag van ± NAf 22,9 miljoen is ten onrechte als opbrengst in het jaar 2023 verantwoord, terwijl het opbrengsten voorgaande jaren moet zijn. Hierdoor had dit bedrag ten gunste van het Eigen Vermogen moeten worden verantwoord. Hierdoor is dit bedrag als een getrouwheidsfout aangemerkt. - Daarnaast zijn de opbrengsten uit speelvergunningsrechten voor een bedrag van NAf 2,1 miljoen te hoog verantwoord.		25
Debiteuren Algemeen	De vordering inzake opbrengsten uit speelvergunningsrechten over de jaren 2011 tot en met 2021 is op basis van de jaarrekening 2021 van GCB NAf 22,9 miljoen. Doordat een te hoog bedrag zijnde NAf 2,1 miljoen in de jaarrekening van het Land als opbrengsten uit speelvergunningsrechten is verantwoord is de vordering te hoog.		2,1
Correctie ter voorkoming van dubbele telling		-41	-
Totale rechtmatigheidsfouten exclusief begrotingsoverschrijdingen		764,4	-
Lasten en Baten	Begrotingsoverschrijdingen in 2023 inzake de lasten en verplichtingen conform de vastgestelde begroting.	246,2	-
	Begrotingsonderschrijdingen in 2023 inzake de baten conform de vastgestelde begroting.	979,9	-
Totaal fouten*		1.990,5	48,1
R = Rechtmatigheid G = Getrouwheid * Betreft het totaal van de kwantificeerbare fouten (dus exclusief PM gedeelte)			

Tabel III – Specificatie onzekerheden in NAF x 1 miljoen (tabel is onderhevig aan afrondingsverschillen).

Post	Omschrijving van de onzekerheden	Bedrag	
		R	G
Immateriële Vaste Activa	Door het ontbreken van controle-informatie zoals programma van eisen, offertes, machtigingsverzoeken, machtigingen, overeenkomsten en/of overige onderliggende documentatie kan de getrouwheid en financiële rechtmatigheid van de IVA niet worden vastgesteld.	3,4	3
	De verschillende ministeries beschikken niet over een (bijgehouden) activelijst waaruit de juistheid en volledigheid van het eigendom van het Land moet blijken. Dit leidt tot een niet te kwantificeren rechtmatigheids- en getrouwheidsfout.	PM	PM
Materiële Vaste Activa	Door het ontbreken van controle-informatie zoals programma van eisen, overeenkomsten en/of overige onderliggende documentatie is de financiële rechtmatigheid van de investeringen onder de sub-post 'Gebouwen en Bouwstructuren' niet vast te stellen. Het genoemde bedrag is niet geëxtrapoleerd.	2,4	-
	Door het ontbreken van controle-informatie zoals programma van eisen, overeenkomsten en/of overige onderliggende documentatie is de financiële rechtmatigheid van de investeringen onder de sub-post 'Machines & Equipment' niet vast te stellen. Het genoemde bedrag is niet geëxtrapoleerd.	1	-
	Door het ontbreken van controle-informatie zoals programma van eisen en overeenkomsten is de financiële rechtmatigheid van de investeringen onder de sub-post 'Bijzondere Vaste Activa/Gecultiveerde Eigendommen' niet vast te stellen.	3,9	-
	De verschillende ministeries beschikken niet over een (bijgehouden) activelijst waaruit de juistheid en volledigheid van het eigendom van het Land moet blijken. Daarnaast had het voormalige Eilandgebied Curaçao geen specificatie van de MVA per 9 oktober 2010. Bovendien is het traject van de inventarisatie van de eigendommen van het Land nog niet afgerond. Dit leidt tot een niet te kwantificeren rechtmatigheids- en getrouwheidsfout.	PM	PM
Financiële Vaste Activa	<i>Lening HNO Vastgoed en Beheer N.V.</i> De leningsovereenkomsten zijn niet ter beschikking gesteld. Daarom is de getrouwheid van de uitgegeven leningen niet vast te stellen. (Het bedrag is opgebouwd uit NAF 372,1 miljoen, NAF 10,5 miljoen zijnde het kortlopende gedeelte van de lening en NAF 50,1 miljoen zijnde achterstallige rente.)	-	432,7
	Er bestaat een niet kwantificeerbare onzekerheid over de waardering van de lening verstrekt aan HNO daar er nog geen voorziening is opgenomen voor deze lening rekening houdende met de financiële uitdagingen waarmee zij te kampen hebben.	-	PM
	<i>Studielening.</i> Door tekortkomingen in het beheer van de studieleningen is het totaalbedrag van studieleningen zowel voor getrouwheid als financieel rechtmatig onzeker. Er is geen sprake van primaire registratie en een doorlopende nummering van dossiers.	3	3
	<i>Voorziening studielening.</i> Geen toereikende controle-informatie.	-	3,2
	<i>Deelnemingen.</i> De beschikbare jaarrekeningen van ABC Busbedrijf N.V. en CDM Holding N.V. betreffen een concept. De deelnemingen in de jaarrekening van het Land worden gewaardeerd tegen kostprijs. Mocht het gebeuren dat de intrinsieke waarde volgens de jaarrekening van de deelneming lager valt dan kostprijs, dan kan dit van invloed zijn op de waardering in de	-	16

Post	Omschrijving van de onzekerheden	Bedrag	
		R	G
	jaarrekening van het Land en dus niet alleen op de toelichting op de jaarrekening van het Land. Daarom is er een onzekerheid geconstateerd.		
Vorderingen	Debiteuren Algemeen. Als gevolg van tekortkomingen in de interne beheersing rondom de inkomstenstromen (geen bijgewerkte procedures en richtlijnen over diverse inkomstenstromen, onderliggende controle-informatie, etc.) en het ontbreken van sub-administratie (erfpacht, verhuur, vergunningen en afvalstoffenheffing) is er een materiele getrouwheidsonzekerheid en financiële rechtmatigheidsonzekerheid in de post 'Debiteuren Algemeen'. Deze bedragen zijn na aftrek van NAf 47,8 miljoen met betrekking tot studieleningen, welke is geclassificeerd in de jaarrekening van de subpost 'Debiteuren Algemeen' naar Financiële vaste activa.	298,4	345,6
	Voorziening Debiteuren Algemeen. Door de onzekerheid in de post 'Debiteuren Algemeen' bestaat er eveneens een niet te kwantificeren getrouwheidsonzekerheid ten aanzien van de gevormde voorziening op post 'Debiteuren Algemeen'	-	PM
	Debiteuren overheden. Geen voldoende en geschikte controle-informatie over de vorderingen op Sint Maarten en Nederland. Deze debiteuren zijn sinds 2016 op basis van de boedelscheiding verantwoord.	-	3,5
	Debiteuren deelnemingen. Betreft een rechtmatigheids- en getrouwheidsonzekerheid ten aanzien van de rekening-courantvorderingen op ABC Busbedrijf N.V., Buskabaai N.V., United Telecommunication Services N.V., Ontwikkelingsbank N.V. en Curaçao Airport Holding N.V. Dit bedrag is na aftrek van NAf 64.6 miljoen met betrekking tot rekening-courantvorderingen op IUH Aqualactra, welke separaat als onzekerheid is opgenomen hierbeneden.	15,8	15,8
	Debiteuren deelnemingen. Betreft een getrouwheidsonzekerheid ten aanzien van de rekening-courantvorderingen op IUH Aqualactra N.V. Een reconciliatie en aansluiting van de vaststellingsovereenkomst met de bedragen zoals opgenomen in de jaarrekening is niet aan ons beschikbaar gesteld.		PM
	Debiteuren Overheidsentiteiten. Betreft een rechtmatigheids- en getrouwheidsonzekerheid ten aanzien van de entiteiten SEHOS, UoC, KORPODEKO en Bureau Telecommunicatie & Post wegens het ontbreken van voldoende controle-informatie. Bij de berekening van dit bedrag is bij de debiteur SEHOS rekening gehouden met de executiewaarde (in plaats van marktwaarde) van het SEHOS-terrein.	28,4	28,4
	Te verrekenen voorschotten en af te wikkelen betalingen. Door het ontbreken van het bankafschrift kan de bankstorting (vooralsnog) niet geverifieerd worden. Hierdoor is er sprake van een getrouwheidsonzekerheid.	-	16,1
Liquide Middelen	Kruisposten. Door het ontbreken van onderliggende specificaties en bankafschriften om de afloop van de Kruisposten te kunnen controleren bestaat er een rechtmatigheids- en getrouwheidsonzekerheid.	2,3	2,3
Eigen Vermogen	De post Eigen vermogen bevat een niet te kwantificeren getrouwheidsonzekerheid als gevolg van bevindingen gedurende het onderzoek naar de jaarrekening van voorgaande dienstjaren.	-	PM

Post	Omschrijving van de onzekerheden	Bedrag	
		R	G
Voorzieningen en Niet uit de Balans Blijkende Verplichtingen	Voorziening schadeclaim e.M vaststellingsovereenkomst. De gehanteerde berekeningswijze voor het bepalen van de omvang van de voorziening is niet duidelijk door ontbrekende controle-informatie.	-	15,4
	Voorziening werkliedenpensioenfonds. Niet duidelijk welke actuariële assumpties waren gehanteerd door ontbrekende voldoende en geschikte controle-informatie ter vaststelling van de getrouwheid van de voorziening.	-	64
	Voorzieningen en niet uit de balans blijkende verplichtingen. Niet alle advocatenbrieven zijn ontvangen en risicomatrix ontbreekt. Geen inzage gekregen in de notulen of besluitenlijsten van de RvM en in de notulen van het Management Team van de ministeries. Ook is er geen bevestiging bij de jaarrekening ontvangen. Verder is er geen inzage verstrekt in het contractenregister van alle ministeries.	-	PM
Kortlopende Schulden	Crediteuren Algemeen. Door het niet aansluiten van de sub-administratie van de Verzamelrekening met het grootboek en de geconstateerde tekortkomingen in de AO/IB kan de volledigheid van de crediteuren verzamelrekening niet worden vastgesteld.	PM	PM
	Gelden in bewaring. Er ontbreekt voldoende en geschikte controle-informatie ter vaststelling van de getrouwe verantwoording van de gelden inzake zekerheidsstellingen en deposito gelden vreemdelingen.	68,4	68,4
	Crediteuren Overheden. Betreft schuld aan rechtspersoon Aruba inzake boedelscheiding. Er ontbreekt voldoende controle-informatie om de getrouwheid en rechtmatigheid van de schuld vast te kunnen stellen.	4,9	4,9
	Crediteuren deelnemingen. Er blijkt een verschil van NAf 28,5 miljoen tussen de door Selikor N.V. in haar jaarrekening verantwoorde vordering op het Land en de verantwoorde schuld aan Selikor N.V. in de jaarrekening van het Land. Het verschil wordt (vooralsnog) aangemerkt als niet te kwantificeren.	PM	PM
	Crediteuren Overheidsfondsen. Er is sprake van onzekerheid in de sub-post APC-pensioenfonds van NAf 26,3 miljoen, het verschil in saldobestemming van het APC en het bedrag verantwoord in de jaarrekening van het Land. Daarnaast is er een onzekerheid van NAf 44,1 miljoen, zijnde een door de SVB verantwoorde vordering in zijn jaarrekening op het Land die niet terug te vinden is als schuld aan de SVB, in de jaarrekening van het Land.	PM PM	PM PM
Overlopende Passiva	Ontvangst en Afdracht Premies. Er blijkt een verschil van NAf 4,3 miljoen tussen de verantwoording in de jaarrekening van de SVB en de jaarrekening van het Land. Er ontbreekt aanvullende informatie om te kunnen vaststellen dat het Land akkoord is met het verantwoorde saldo in de jaarrekening van de SVB.	4,3	4,3
	Beloningen en Sociale Lasten. Betreffen de ingehouden en nog af te dragen bedragen van ambtenaren voor onder andere belastingen, sociale premies en pensioenpremies. Op basis van de geconstateerde tekortkomingen in de AO/IB van de post 'Beloning van Personeel' bestaat er eveneens een niet te kwantificeren onzekerheid ten aanzien van deze sub-post voor getrouwheid en rechtmatigheid.	PM	PM
Beloning van Personeel	Er zijn significante tekortkomingen in de AO/IB rondom het salarisproces en ook op basis van de bevindingen van de IAF van SSO is er een niet te kwantificeren rechtmatigheids- en getrouwheids-onzekerheid.	PM	PM

Post	Omschrijving van de onzekerheden	Bedrag	
		R	G
Verbruik van Goederen en Diensten	Er zijn significante tekortkomingen in de AO/IB rondom de post Verbruik van Goederen en Diensten. Daarnaast ontbreekt voldoende en geschikte controle-informatie. Door de vervangbare aard van een groot deel van de tekortkomingen in de AO/IB is op basis van verrichte detailcontroles met statistische steekproef een deel van de rechtmatigheids- en getrouwheids-onzekerheid benaderd. Het genoemde bedrag is niet geëxtrapoleerd.	8,5	3
	Er is sprake van een niet te kwantificeren rechtmatigheids- en getrouwheids-onzekerheid wegens het ontbreken van zekerheid dat de leveringen hebben plaatsgevonden en/of aan de voorwaarden hebben voldaan.	PM	PM
Afschrijvingen	Door onder andere onzekerheden bij de post MVA en IVA bestaat er een niet te kwantificeren rechtmatigheids- en getrouwheids-onzekerheid bij de post Afschrijvingen.	PM	PM
Subsidies/Overdrachten	Er ontbreekt onderliggende documentatie zoals subsidiebeschikkingen, overeenkomsten, machtigingsverzoeken, machtiging Omzetbelasting, bestelbonnen, jaarrekeningen en/of activiteitenverslagen.	208,5	148,1
Sociale Zekerheid	Er bestaan significante onvervangbare tekortkomingen in de AO/IB rondom de betreffende processen en het ontbreken van voldoende onderliggende controle-informatie.	PM	PM
Andere Uitgaven	Op basis van de geconstateerde onzekerheid bij de sub-post 'Debiteuren Algemeen' wegens geconstateerde tekortkomingen in de interne beheersing, bestaat er bij de post 'Andere uitgaven' eveneens een niet te kwantificeren getrouwheids-onzekerheid.	-	PM
Belastingen	Er is sprake van significante tekortkomingen in de AO/IB rondom de post Belastingen, met name gebrek aan controle-technische functiescheidingen binnen de processen, onbetrouwbare GOS en Asycuda systemen en de door de Interne Audit Functie geconstateerde tekortkomingen in het stelsel van interne beheersingsmaatregelen bij de afhandeling en uitbetaling van restituties.	PM	PM
Schenken en Subsidies	Bijdragen loonkosten Koninklijke Marine en Kustwacht. Deze loonkosten worden door de Shared Service Organisatie (SSO) verwerkt. Er vindt geen controle plaats door de SSO op de gegevens die de Koninklijke Marine en de Kustwacht aanleveren. Hierdoor bevatten de bijdragen voor de loonkosten Koninklijke Marine en Kustwacht onzekerheden die niet te kwantificeren zijn.	PM	PM
	Noodreparatie OWCS-huisvesting. Betreft een toegekend bedrag door Nederland aan het Land voor het project 'Achterstallig onderhoud schoolgebouwen'. In december 2023 is een bedrag van NAf 13,1 miljoen door Nederland toegekend en door het Land als ontvangsten verantwoord in 2023. Aangezien het bedrag niet volledig is besteed in 2023 is het bedrag als een rechtmatigheids- en getrouwheids-onzekerheid aangemerkt.	13,1	13,1
	Diverse overige bijdragen. Er ontbreken diverse onderliggende documenten zoals subsidiebeschikkingen.	2,1	2,1
Andere Inkomsten	Er bestaan tekortkomingen in de interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de inkomsten en het ontbreken van voldoende en geschikte controle-informatie. Het betreft tekortkomingen ten aanzien van pacht- en verhuuropbrengsten, vergunnings- en registratierecht, verkopen goederen en diensten en overige baten, boeten en verbeurdverklaring, vrijval reserves en verkopen goederen en diensten.	91,0	66

Post	Omschrijving van de onzekerheden	Bedrag	
		R	G
	Het bedrag van NAF 66 miljoen is na aftrek van NAF 25 miljoen met betrekking tot speelvergunningenrechten, welke separaat als onzekerheid is opgenomen hierbeneden.		
	<i>Speelvergunningenrechten.</i> Deze vergunningenrechten worden door het Land verantwoord op kasbasis op basis van voorschotbetalingen. Aangezien de laatste gecontroleerde jaarrekening van GCB 2021 betreft er per einde 2023 geen gecontroleerde jaarcijfers van de GCB beschikbaar zijn en wij ook geen saldo bevestiging/reconciliatie hebben ontvangen, bestaat er een niet te kwantificeren getrouwheidsonzekerheid t.a.v. het volgens het Land te vorderen bedrag per einde van het jaar 2023 en ook t.a.v. de in 2023 verantwoorde opbrengsten speelvergunningenrechten.		PM
	Totaal onzekerheden	759,4	1.258,9

Bijlage 2 – Begrotingsoverschrijding per economische categorie per functie per ministerie/SO

Tabel I – SO

	Omschrijving	Rekening	Begroting	Overschrijding
Staten	4700 - Sociale Zekerheid	5.188.763	4.599.600	589.163
Raad van Advies	4200 - Beloning van Personeel	1.298.831	1.263.800	35.031
SER/GOA	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	130.322	60.000	70.322
Ombudsman	4200 - Beloning van Personeel	1.170.157	1.063.300	106.857
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	2.136.364	2.024.600	111.764
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	115.475	0	115.475
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	542.745	300.000	242.745
	5400 - Andere Inkomsten	-202	0	202
Hof van Justitie	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	10.852	0	10.852
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	337.142	299.200	37.942
	5400 - Andere Inkomsten	1.450.291	1.700.000	249.709
Defensie	4200 - Beloning van Personeel	13.673.043	10.983.000	2.690.043
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	304.873	0	304.873
Totaal				4.564.978

Tabel II – AZ

Functie	Categorie	Rekening	Begroting	Overschrijding
Bestuursorganen	4200 - Beloning van Personeel	323.621	271.800	51.821
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	451.925	238.600	213.325
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	21.664	-	21.664
Algemeen Beheer AZ	4500 - Afschrijving Vaste Activa	1.851.019	1.423.900	427.119
	4700 - Sociale Zekerheid	60.000	26.300	33.700
	4950 - Financiering	955.735	-	955.735
	5400 - Andere Inkomsten	133.899	224.300	90.401
Overige AZ	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	1.200.580	1.143.650	56.930
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	226.946	140.300	86.646
	4600 - Subsidies	4.149.000	781.000	3.368.000
	4750 - Andere Uitgaven	676.255	-	676.255
	4950 - Financiering	252.811	-	252.811
	5929 - Financiering	-676.255	-	676.255
Totaal				6.910.662

Tabel III – BPD

Functie	Categorie	Rekening	Begroting	Overschrijding
Bestuursorganen	4400 - Verbruik van Goederen & Dienst	525.618	58.900	466.718
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	39.299	18.800	20.499
Algemeen Beheer BPD	4200 - Beloning van Personeel	26.047.870	24.613.800	1.434.070
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	14.113.658	13.485.900	627.758
	4700 - Sociale Zekerheid	240.000	0	240.000
	4950 - Financiering	1.425.435	0	1.425.435
	5400 - Andere Inkomsten	5.108.668	5.459.800	351.132
Wachtgelden en pensioenen	4200 - Beloning van Personeel	7.678.746	6.739.800	938.946
Statistiek	4200 - Beloning van Personeel	2.484.155	2.138.800	345.355
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	3.096.812	2.715.000	381.812
	4950 - Financiëring	895.709	0	895.709
Overige BPD	4200 - Beloning van Personeel	5.741.951	5.241.100	500.851
	4750 - Andere Uitgaven	712	0	712
	5929 - Financiëring	-712	0	712
Totaal				7.629.709

Tabel IV – JUS

Functie	Categorie	Rekening	Begroting	Overschrijding
Bestuursorganen	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	168.427	76.800	91.627
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	25.429	17.600	7.829
Algemeen beheer Openbare orde en Veiligheid	4200 - Beloning van Personeel	6.244.949	5.485.900	759.049
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	8.211.361	6.697.800	1.513.561
	4700 - Sociale Zekerheid	60.000	0	60.000
	4950 - Financiering	475.244	0	475.244
Rechtswezen	4200 - Beloning van Personeel	9.750.067	9.026.500	723.567
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	5.646	0	5.646
	5400 - Andere Inkomsten	2.550	1.503.300	1.500.750
Politie	4200 - Beloning van Personeel	94.648.885	86.521.000	8.127.885
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	15.174.307	12.046.500	3.127.807
	4700 - Sociale Zekerheid	540.000	0	540.000
	4950 - Financiëring	1.059.104	0	1.059.104
	5400 - Andere Inkomsten	7.804.589	8.841.800	1.037.211
Brandweer en Rampenbestrijding	4200 - Beloning van Personeel	9.665.736	8.467.200	1.198.536
	4950 - Financiëring	85.764	0	85.764
	5400 - Andere Inkomsten	12.782	25.000	12.218
Defensie	4200 - Beloning van Personeel	11.771.752	9.803.300	1.968.452
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	6.509.811	5.389.600	1.120.211
	5400 - Andere Inkomsten	528	14.500	13.972
Ov. Bescher. Maatreg.	4500 - Afschrijving Vaste Activa	4.671	0	4.671
Gevangeniswezen	4200 - Beloning van Personeel	31.086.956	28.783.400	2.303.556
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	10.166.855	10.065.900	100.955
	4700 - Sociale Zekerheid	60.000	0	60.000
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	1.283.806	950.000	333.806
Opvoedingswezen	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	2.510.006	2.105.600	404.406
	4650 - Overdrachten	314.580	0	314.580
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	1.335.045	827.500	507.545
	4950 - Financiëring	42.810	0	42.810
Overig JUS	4650 - Overdrachten	1.115.665	975.100	140.565
	4700 - Sociale Zekerheid	60.000	0	60.000
	4750 - Andere Uitgaven	237.470	0	237.470
	5929 - Financiëring	-237.470	0	237.470
Totaal				28.176.267

Tabel V – VVRP

Functie	Categorie	Rekening	Begroting	Overschrijding
Bestuursorganen	4500 - Afschrijving Vaste Activa	25.429	17.900	7.529
Algemeen beheer VVRP	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	1.660.748	1.116.100	544.648
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	343.956	50.000	293.956
	4950 - Financiering	50.000,00	0,00	50.000
UO Openbare Werken	4200 - Beloning van Personeel	6.705.010	6.116.000	589.010
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	7.547.506	5.345.400	2.202.106
	4950 - Financiering	4.930.103	0	4.930.103
	5400 - Andere Inkomsten	570.128	850.000	279.872
Verkeer en vervoer	4600 - Subsidies	9.781.100	7.781.100	2.000.000
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	264.811	264.000	811
Luchtvaart	4200 - Beloning van Personeel	3.141.691	2.681.200	460.491
	5400 - Andere Inkomsten	33.092	38.000	4.908
Meteorologische aangelegenheden	4200 - Beloning van Personeel	2.354.230	2.222.400	131.830
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	317.135	311.200	5.935
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	225.799	181.300	44.499
	5300 - Schenkingen & Subsidies	140.000	256.000	116.000
Riolering en waterzuivering	4950 - Financiering	1.285.670	0	1.285.670
Ruimtelijke Ontwikkeling, Woning en Bouwgrond Exploitatie	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	6.659.271	1.902.000	4.757.271
	4650 - Overdrachten	5.919.548	767.700	5.151.848
	4700 - Sociale Zekerheid	60.000	0	60.000
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	1.812.125	1.501.000	311.125
Overige VVRP	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	4.040.812	0	4.040.812
	4650 - Overdrachten	6.085.589	1.466.100	4.619.489
	4750 - Andere Uitgaven	16.879.593	0	16.879.593
	5400 - Andere Inkomsten	0	7.080.000	7.080.000
	5929 - Financiering	-16.879.593	0	16.879.593
Totaal				72.727.099

Tabel VI – EO

Functie	Categorie	Rekening	Begroting	Overschrijding
Bestuursorganen	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	542.852	328.200	214.652
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	25.681	19.200	6.481
Algemeen beheer EO	4200 - Beloning van Personeel	4170418	3777600	392818
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	2.835.634	2.025.000	810.634
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	65.575	65.000	575
	4950 - Financiering	48.199,00	0,00	48.199
Handel en Ambacht	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	724.197	158.400	565.797
	4650 - Overdrachten	330.000	0	330.000
	4950 - Financiering	1.610.722	0	1.610.722
	5400 - Andere Inkomsten	-2.066.060	2.217.500	4.283.560
Economische Samenwerking	5400 - Andere Inkomsten	210.000	813.500	603.500
Economische Ontwikkeling en Innovatie	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	185.781	101.100	84.681
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	1.149.389	24.800	1.124.589
	4600 - Subsidies	35.484.000	35.100.000	384.000
Overige EO	4750 - Andere Uitgaven	3.988	0	3.988
	5929 - Financiering	-3.988	0	3.988
Totaal				10.468.184

Tabel VII – OWCS

Functie	Categorie	Rekening	Begroting	Overschrijding
Bestuursorganen	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	317.049	138.800	178.249
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	27.270	17.600	9.670
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	24.995	0	24.995
Algemeen beheer OWCS	4200 - Beloning van Personeel	5.958.313	5.716.700	241.613
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	6.204.845	5.135.800	1.069.045
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	273.205	243.600	29.605
	4650 - Overdrachten	6.465.489	3.617.700	2.847.789
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	433.526	200.000	233.526
Examen-aan- gelegenheden	4200 - Beloning van Personeel	1.655.919	1.464.100	191.819
Openbaar funderend onderwijs	4200 - Beloning van Personeel	22.274.087	19.815.700	2.458.387
	4700 - Sociale Zekerheid	60.000	0	60.000
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	141.960	0	141.960
Bijzonder funderend ond	4650 - Overdrachten	61.086.590	56.236.500	4.850.090
Openbaar speciaal onderwijs	4200 - Beloning van Personeel	9.068.172	7.448.600	1.619.572
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	896.667	403.800	492.867
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	39.247	30.900	8.347
	4650 - Overdrachten	34.325	0	34.325
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	261.186	0	261.186
Bijzonder speciaal onderwijs	4650 - Overdrachten	8.482.090	7.570.900	911.190
Openbaar voortgezet onderwijs	4200 - Beloning van Personeel	38.981.184	34.888.100	4.093.084
	4700 - Sociale Zekerheid	60.000	0	60.000
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	224.108	0	224.108
Bijzonder voortgezet onderwijs	4500 - Afschrijving Vaste Activa	42.640	200	42.440
	4650 - Overdrachten	54.768.798	48.129.400	6.639.398
Bijzonder hoger onderwijs	4650 - Overdrachten	16.500.000	15.000.000	1.500.000
Gemeensch. Uitgaven Onderwijs	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	8.318.873	5.144.700	3.174.173
	4700 - Sociale Zekerheid	627.703	0	627.703
	4950 - Financiëring	2.105.392	0	2.105.392

Tabel VII – OWCS (vervolg)

Functie	Categorie	Rekening	Begroting	Overschrijding
Cultuur en Sport algemeen	4200 - Beloning van Personeel	2.440.740	1.795.100	645.640
	4650 - Overdrachten	7.867.800	7.853.400	14.400
Openbaar bibliotheekwerk	4650 - Overdrachten	3.568.919	0	3.568.919
Sport	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	102.104	0	102.104
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	909.171	615.300	293.871
	4650 - Overdrachten	7.461.213	6.709.600	751.613
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	3.900.000	1.450.000	2.450.000
	4950 - Financiëring	4.000.000	0	4.000.000
Cultuur	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	1.689.500	590.700	1.098.800
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	14.258	7.000	7.258
	4650 - Overdrachten	1.113.500	556.500	557.000
Oudheidkunde en Musea	4650 - Overdrachten	705.000	264.200	440.800
Overige Cultuur en Sport	4750 - Andere Uitgaven	2.606	0	2.606
	5929 - Financiëring	-2.606	0	2.606
Totaal				48.066.150

Tabel VIII – SOAW

Functie	Categorie	Rekening	Begroting	Overschrijding
Bestuursorganen	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	712.628	673.600	39.028
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	38.114	23.100	15.014
Algemeen beheer SOAW	4200 - Beloning van Personeel	5.498.567	5.249.200	249.367
Bijstandverlening	4200 - Beloning van Personeel	3.165.630	2.950.700	214.930
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	187.702	114.300	73.402
	4700 - Sociale Zekerheid	94.349.808	87.700.000	6.649.808
	4950 - Financiëring	7.000.000	0	7.000.000
	5400 - Andere Inkomsten	2.475.518	2.634.700	159.182
Werkgelegenheid	4200 - Beloning van Personeel	1.906.921	1.510.500	396.421
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	10.323	0	10.323
Maatschappelijke Begeleiding en Advies	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	17.663	0	17.663
Bejaardenoorden	4500 - Afschrijving Vaste Activa	383.322	177.900	205.422
Landsbemiddelaar	4200 - Beloning van Personeel	215.054	81.700	133.354
Overige Sociale Voorziening en Maatschappelijke Dienstverlening	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	2.483.017	0	2.483.017
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	1.828.496	872.300	956.196
	4650 - Overdrachten	35.380.637	4.104.000	31.276.637
	4750 - Andere Uitgaven	5.555	0	5.555
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	21.740	0	21.740
	5929 - Financiëring	-5.555	0	5.555
Totaal				49.912.614

Tabel IX – GMN

Functie	Categorie	Rekening	Begroting	Overschrijding
Bestuursorganen	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	578.316	475.400	102.916
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	25.448	0	25.448
Algemeen beheer GMN	4200 - Beloning van Personeel	4.270.839	3.693.300	577.539
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	1.588.712	1.463.168	125.544
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	218.503	108.100	110.403
Prev. en Curat. Gezondheidsz.	4200 - Beloning van Personeel	16.253.891	13.490.900	2.762.991
	4650 - Overdrachten	786.036	736.900	49.136
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	3.878.238	2.335.000	1.543.238
Ambulancevervoer	4650 - Overdrachten	174.334	0	174.334
Agrar. Zaken, Jacht en Visserij	4200 - Beloning van Personeel	2.528.313	2.227.900	300.413
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	3.197.885	2.617.100	580.785
Milieubeheer	4200 - Beloning van Personeel	1.774.341	1.382.800	391.541
	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	1.181.951	1.124.900	57.051
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	289.695	97.700	191.995
	5400 - Andere Inkomsten	300	75.000	74.700
Lijkbezorging	4500 - Afschrijving Vaste Activa	1.587	0	1.587
Overige Uitgaven GMN	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	132.543	0	132.543
	4500 - Afschrijving Vaste Activa	991.158	556.800	434.358
	4650 - Overdrachten	24.916.377	7.630.000	17.286.377
	4700 - Sociale Zekerheid	284.500.000	280.700.000	3.800.000
	4750 - Andere Uitgaven	35.502	0	35.502
	5929 - Financiëring	-35.502	0	35.502
Totaal				28.793.903

Tabel X – FIN

Functie	Categorie	Rekening	Begroting	Overschrijding
Bestuursorganen	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	1.756.015	1.143.900	612.115
Algemeen beheer FIN	4400 - Verbruik van Goederen & Diensten	32.841.241	24.661.900	8.179.341
	4550 - Interest	8.288.958	6.900.000	1.388.958
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	17497692	10710900	6786792
	4950 - Financiëring	4.280.923	0	4.280.923
	5400 - Andere Inkomsten	144	12.900	12.756
Belastingen	4550 - Interest	209.881	95.000	114.881
	4700 - Sociale Zekerheid	241.570	0	241.570
	5400 - Andere Inkomsten	6.520.671	44.114.900	37.594.229
Geldleningen	5400 - Andere Inkomsten	254.625	9.300.000	9.045.375
	5929 - Financiëring	50.925.079	936.733.400	885.808.321
Algemene Uitgaven en Inkomsten	4500 - Afschrijving Vaste Activa	773.514	5.000	768.514
	5909 - Nonfinanciële Activa	77.146.828	90.499.300	13.352.472
Overige Financiële Algemene Dekkingsmiddelen	4550 - Interest	1.038	0	1.038
	4750 - Andere Uitgaven	141.347	0	141.347
	4909 - Verwerving Nonfinan. Activa	1.820.520	1.460.000	360.520
	5400 - Andere Inkomsten	0	137.200	137.200
	5929 - Financiëring	-141.347	0	141.347
Totaal				968.967.699

Bijlage 3 – Lijst Collectieve Sector 2023

Collectieve sector	Laatst ontvangen jaarrekening conform jaarrekening 2023 van het Land
AZ	
Stichting Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economisch Bedrijvigheid	2023
JUS	
Stichting Ambulante Justitiële Jeugdzorg Curaçao	2021
Criminaliteitsbestrijdingsfonds	2021
Stichting Gezinsvoogdij Instelling	2021
Stichting Slachtofferhulp Curaçao	2019
Stichting Vrijwilligers Korps Curaçao (VKC)	2018
VVRP	
Stichting Kadaster en Openbare Registers Curaçao	2022
Stichting Wegenfonds Curaçao	2016
Stichting Monumentenfonds Curaçao	2022
ABC Autobusbedrijf Curaçao N.V.	2019
Bureau Telecommunicatie, Post en Utiliteiten (BTP)	2022
EO	
Curaçao Tourism Development Foundation	2021
Curaçao Investment & Export Development Foundation	2023
OWCS	
Fundashon Material pa Skol	2018
Fundashon pa Planifikashon di Idioma	2018
Sentro pa Inovashon i Guia Edukashonal (SIGE)	2023
Stichting Onderhoud Schoolgebouwen	2022
Stichting Studiefinanciering Curaçao	2022
University of Curaçao (UoC)	2023
Fundashon Biblioteca Publika Kòrsou Frank Martinus Arion	2022
Fundashon Desaroyo Deportivo Kòrsou	2021
Stichting Monumentenzorg Curaçao	2018

Collectieve sector	Laatst ontvangen jaarrekening conform jaarrekening 2023 van het Land
National Archaeological Anthropological Memory Management	2018
SOAW	
Fundashon Tayer Soshal	2018
Fundashon pa Stimula Edukashon i Formashon den Bario	2017
Fundashon Kas Popular (FKP)	2011
Fundashon Fiansa Popular	-
Raad voor Ouderenbeleid	2019
GMN	
Fundashon Kuido di Ambulans (FKA)	2022
Stichting Ontwikkeling Land- en Tuinbouw NA 'Plantage de Savaan'	2019
Fundashon Parke Tropikal	2023
Fundashon pa Maneho di Adikshon (FMA)	2022
Fundashon Perspektiva i Sosten Integral (PSI)	2017
Stichting Opvangtehuis Brasami	2022
Sociale Verzekeringsbank (SVB)	2023
Cessantia Fonds	2023
Selikor N.V.	2023
Stichting HNO Holding	-
HNO Vastgoed en Beheer N.V.	-
HNO Transitie en Exploitatie N.V.	-
FIN	
Stichting Overheidsbelastingaccountantsbureau (SBAB)	2022
Stichting Bureau Toezicht en Normering Overheidsentiteiten (SBTNO)	2023
Fundashon Wegá di Number Kòrsou	2022
Stichting Gaming Control Board (GCB)	2020
Land Curaçao	2023

Bijlage 4 – Reactie van de regering

 REGERING VAN CURACAO	
Zaaknummer: 2025/048534	
Onderwerp: Reactie op conceptrapport Jaarrekening Land 2023	Afkomstig van: Sector Financieel Beleid en Begrotingsbeheer
	Datum: 23 oktober 2025 Kenmerk:
Voorstel van Minister:	Aan Minister van Financiën, Zie inliggend documenten ter aanbieding aan de Algemene Rekenkamer
Minister:	 Sector Directeur Financieel Beleid en Begrotingsbeheer.
Minister:	
Minister:	Akkoord
Minister:	 Minister van Financiën a.i.
Minister:	
Besluit Raad van Minister	Datum:
Nr.:	

Gelieve deze ruimte niet te beschrijven en de omslag voor een onderwerp te gebruiken

MINISTERIE VAN
FINANCIËN
KABINET VAN DE MINISTER

Datum
22-10-2025
Uw brief d.d.
09 oktober 2025
Onderwerp
Reactie op conceptrapport Jaarrekening Land 2023

Contactpersoon
-
Uw kenmerk

Aan
Algemene Rekenkamer Curaçao
T.a.v. mevrouw S.E. Cathalina MSc RA
Ansinghstraat 28
Willemstad
Curaçao
E-mail
-
Ons nummer
-
Pagina
-

Zaaknummer
2025/048534
Aantal Bijlagen
5

Geachte mevrouw Cathalina,

Naar aanleiding van het door u toegezonden conceptrapport van 3 oktober 2025 wordt hierbij de schriftelijke reactie van de Overheid van Curaçao aangeboden. In deze reactie wordt ingegaan op de bevindingen en conclusies zoals deze in het conceptrapport zijn opgenomen.

Hiervoor wordt verwezen naar Bijlage 1: Reactie van de Overheid van Curaçao op het conceptrapport Jaarrekening Land 2023.

Het verzoek wordt gedaan om de bijgevoegde reactie *integraal op te nemen* in het definitieve rapport van de Algemene Rekenkamer (ARC). Indien gewenst, is de Overheid van Curaçao vanzelfsprekend bereid de reactie nader toe te lichten tijdens een overleg.

Daarnaast wordt verzocht om een *samenvatting van de reactie* op te nemen in zowel het onderdeel "*Rapport in het kort*" als in het "*Rapport Resumé*" van het definitieve rapport. Dit is van belang, aangezien deze gedeelten doorgaans door het bredere publiek worden geraadpleegd en in de media worden geciteerd.

Tot slot wordt het belang benadrukt dat de ARC bij het verwerken van deze reactie in het definitieve rapport handelt in overeenstemming met de fundamentele beginselen van professionaliteit, integriteit, objectiviteit, vakbekwaamheid, zorgvuldigheid en vertrouwelijkheid, zoals vastgelegd binnen de beroepsvoorschriften.

Er wordt op vertrouwd u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en de verdere terugkoppeling wordt tegemoetgezien.

Hoogachtend,

C.F. Cooper
De Minister van Financiën *ai*

Pieterstraat 17 | Willemstad, Curaçao | T. (+599 9) 463-0470 | F. (+599 9) 463-0477 | www.gobiernu.cw

MINISTERIE VAN
FINANCIËN
KABINET VAN DE MINISTER

Aan
Algemene Rekenkamer Curaçao
T.a.v. mevrouw S.E. Cathalina MSc RA
Ansinghstraat 28
Willemstad
Curaçao
E-mail

Datum
22-10-2025
Uw brief d.d.
09 oktober 2025
Onderwerp
Reactie op addendum conceptrapport Jaarrekening Land
2023 d.d. 9 oktober 2025

Contactpersoon

-

Uw kenmerk

-

Ons nummer

-

Pagina

Zaaknummer

2025/048534a

Aantal Bijlagen

Geachte mevrouw Cathalina,

Ik heb kennisgenomen van het door u verzonden addendum bij het conceptrapport Jaarrekening Land 2023 d.d. 9 oktober 2025, waarin wordt gesteld dat:

1. de minister van GMN/FIN aan SOAB onrechtmatig een opdracht heeft verstrekt omdat die opdracht buiten de wettelijke bevoegdheden van SOAB zou vallen; en
2. van GMN geen onderbouwing is gevonden voor het afwijken van de aanbestedingsregels uit de Landsverordening financieel beheer.

Ik acht het van belang deze veronderstellingen te corrigeren, nu zij zijn gebaseerd op een onjuiste weergave van de feitelijke en juridische situatie.

1. Verstrekking van de opdracht aan SOAB

De Algemene Rekenkamer (ARC) geeft aan dat SOAB in een e-mail heeft verwezen naar artikel 2 en artikel 3, eerste lid, onder h, van de Landsverordening houdende de aanwijzing van de interne accountant van de Regering van Curaçao (A.B. 2015, no. 48). Daaruit leidt de Rekenkamer af dat de uitvoering van de opdracht niet onder de wettelijke taken van SOAB als interne accountant valt. Die conclusie is juist, maar de veronderstelling waarop zij rust, namelijk dat SOAB zou hebben gehandeld in haar hoedanigheid van interne accountant, is onjuist.

SOAB is niet als interne accountant ingeschakeld, maar als ondersteuningsadviseur op grond van haar ruime kennis en ervaring met overheidsprocessen en eerdere goede ervaringen met vergelijkbare opdrachten. De betreffende werkzaamheden vallen daarmee binnen het statutaire kader van SOAB en niet onder de reikwijdte van de Lv SOAB.

De opdrachtbevestigingen van de projecten "Verhuizing UO G&GZ te Colon" en "Ondersteuning beheer (aanvangs)budget project Nieuwe Kraamkliniek Colon" maken dit uitdrukkelijk duidelijk. Daarin zijn de aard van de werkzaamheden, de verantwoordelijkheden van de opdrachtgever en het toepasselijke vergoedingsmechanisme opgenomen. Ook is expliciet bepaald dat de werkzaamheden geen accountantscontrole, assurance-opdracht of auditwerkzaamheden betreffen.

De gekozen vergoedingsstructuur (2% van het projectbudget) wijkt bovendien af van de reguliere honoraria (op uurbasis) die gelden voor interne-accountantswerk. Dit bevestigt dat SOAB in dit verband is opgetreden als ondersteuningsadviseur en beslist niet als interne accountant.

2. Juridische basis en motivering van de opdrachtverlening

Alvorens de opdracht werd verstrekt, is door de betrokken ministeries beoordeeld of:

- a. de Landsverordening houdende de aanwijzing van de interne accountant van de Regering van Curaçao een verbod bevat voor het uitvoeren van andere dan in artikel 3 genoemde werkzaamheden; en
- b. de statuten van SOAB een beperking bevatten ten aanzien van dergelijke opdrachten.

In beide gevallen is vastgesteld dat geen verbodsbepaling bestaat en evenmin een gebodsbepaling. De aanwijzing als interne accountant beperkt de contractvrijheid van SOAB niet; zij kan, als zelfstandige rechtspersoon, civielrechtelijke dienstverleningsovereenkomsten aangaan met overheden. Dat wordt niet verboden en er geldt ook geen verplichting om dat na te laten.

Voorts bepaalt artikel 3 van de statuten van SOAB dat de stichting tot doel heeft: *"het verrichten van ondersteunings- en advieswerkzaamheden op financieel, bedrijfseconomisch en administratief-organisatorisch gebied aan de overheden en aan instellingen waarin of waarbij de overheden een financieel belang hebben of waaraan zij steun, krediet of garantie verlenen."* Deze bepaling biedt aan SOAB de statutaire grondslag voor de uitvoering van ondersteuningswerkzaamheden zoals de onderhavige, die in geen enkel opzicht samenhangen met de interne-accountantsfunctie.

3. Feitelijk kader van de opdrachten

De door u onderzochte dossiers betreffen specifieke projecten die buiten de reguliere werkzaamheden van de ministeries van GMN en VV&RP vallen. De beperkte uitvoeringscapaciteit binnen de overheid maakte het noodzakelijk externe ondersteuning in te schakelen om de continuïteit en kwaliteit van de uitvoering te waarborgen.

SOAB verzorgt in dit kader administratieve en organisatorische ondersteuning, projectbewaking en capaciteitsversterking. Alle betalingen en verplichtingen vinden plaats onder ministeriële verantwoordelijkheid en na formele goedkeuring door de bevoegde functionarissen van GMN en VVRP. SOAB heeft daarbij geen beschikkingsmacht over publieke middelen. Om de transparantie te waarborgen, is voorts afgesproken dat periodieke rapportages worden uitgebracht aan GMN en VVRP, zodat steeds zicht bestaat op de besteding van middelen en tijdige bijsturing mogelijk blijft.

4. Aanbestedingsaspecten en financiële verwerking

De onderhavige opdrachten sluiten aan bij een decennialange bestendige gedragslijn van achtereenvolgende regeringen waarin SOAB, vanwege haar louter publieke werkzaamheden en bewezen betrouwbaarheid, werd ingezet bij projecten met een vergelijkbare administratieve en financiële structuur (zoals POLNA en het Groeiakkoord). Deze opdrachten zijn steeds uitgevoerd zonder afzonderlijke aanbestedingsprocedure, en daartegen zijn destijds door de ARC noch door andere instanties opmerkingen gemaakt.

Hoewel deze bestendige gedragslijn tot op heden als toelaatbaar, althans niet in strijd met het rechtmatigheidsbeginsel, werd beschouwd, zullen toekomstige opdrachten aan SOAB als adviseur ook worden getoetst aan de bepalingen van de Landsverordening financieel beheer en de daarbij geldende aanbestedingsregels, zodat hierover geen misverstand meer kan bestaan. Voorts zijn de betreffende begrotingswijzigingen in december 2023 vastgesteld en daarom verwerkt in de laatste suppletoire begroting (namelijk de jaarrekening 2023).

5. Conclusie

Gelet op het vorenstaande kan niet worden geconcludeerd dat sprake is geweest van een onrechtmatige opdrachtverstrekking aan SOAB. De werkzaamheden zijn rechtmatig opgedragen, vallen binnen het statutaire doelbereik van SOAB en zijn uitgevoerd onder volledige ministeriële verantwoordelijkheid, zonder overdracht van de beheers- of beschikkingsmacht over publieke middelen. Mitsdien wordt u verzocht de conclusie in uw conceptrapport dienovereenkomstig te corrigeren en in de definitieve versie te vermelden dat de opdrachtverlening aan SOAB binnen de juridische en feitelijke kaders heeft plaatsgevonden.

Hoogachtend,

C.F. Cooper
De Minister van Financiën

Bijlage 5 – Reactie van SBAB

CURAÇAO

21/10/25

Aan:
Algemene Rekenkamer Curaçao
T.a.v. de voorzitter en secretaris
Ansinghstraat 28
Willemstad
Curaçao

Uw nummer (letter):
041-25

Uw brief van:
09 oktober 2025

Ons nummer
2025/02167FIN

Doorkiesnummer
734-2416

Datum
20 oktober 2025

Onderwerp: Reactie op conceptrapport jaarrekening Land 2023
Bijlage: -

Mijne heren,

Met verwijzing naar uw schrijven van 09 oktober 2025, deelt de Stichting Overheids Belastingaccountantsbureau (SBAB) u het volgende mede.
Onderstaand zal puntsgewijs worden ingegaan op de onderwerpen zoals vervat in de bijlage van bovengenoemd schrijven.

- i. In tegenstelling tot het door de Rekenkamer ingewonnen advies inzake artikel 10 lid 5 van de Landsverordening financieel beheer, is het bestuur van mening dat een efficiënte en ordelijke functionering van de overheidsorganisatie weldegelijk een zaak is van Landsbelang. En zeker als de focus gericht wordt op de zwaarwegendheid van de financiële kolom binnen de organisatie, die immers zorg moet dragen voor de middelen om de organisatie draaiende te houden. Zonder financiële middelen belanden zaken zoals nationale verdediging, veiligheid en openbare orde en rechtszekerheid op een zijspoor. Binnen de financiële kolom vormde huisvesting van de Landsontvanger en de Inspectie der Belastingen een acuut probleem die met de nodige snelheid tot een oplossing diende te worden gebracht.

Een aantal medewerkers van de SBAB waren vóór de brand die heeft plaatsgevonden, gehuisvest in zowel het gebouw achterin bij de Regentesselaan (Core gebouw) als in het gebouw dat gedeeltelijk was afgebrand. Daarna waren ze samen met de medewerkers van de Inspectie der Belastingen en de Landsontvanger verhuisd naar het WTC gebouw.

De SBAB begon in 2023 met de coördinatie van de renovatie van het Core gebouw met middelen toegekend door het ministerie van financiën.

Daarna heeft de SBAB, gelet op de gezondheidsproblemen voor het personeel (schimmel en niet goed functionerende airco's) in het WTC gebouw de coördinatie van eerst de restauratie en daarna de renovatie van het belastingdienstgebouw ter hand genomen.

Stichting Belastingaccountantsbureau
Regentesselaan z/n, Willemstad, Curaçao
Nr. KVK. 112280; Cntrbr: 122.329.648; bankrekeningnummer: MCB 163-829-07
Tel (599-9)7342444, Fax (599-9)737-6074
E-mail: financien@stichtingbab.com

Hiervoor heeft de SBAB geen opdracht gekregen in de vorm van de aanneming van het project. De SBAB heeft de werkzaamheden laten uitvoeren door verschillende onderaannemers en de kosten bij het ministerie van financiën gedeclareerd. Deze opzet heeft aanzienlijke besparingen opgeleverd vergeleken met de alternatieven die op tafel lagen.

Het bestuur is dan ook van mening dat de minister, mede gelet op de problemen voor de gezondheid van de medewerkers (schimmel) moeilijk beticht kan worden van handelen in strijd met artikel 10 lid 5 van de LV financieel beheer.

- ii. Er was geen opdrachtverstrekking. De SBAB heeft op verzoek gezorgd voor de coördinatie van de werkzaamheden van restauratie van de belastingdienstgebouwen in het kader van de waarborg van een veilige werkomgeving voor haar medewerkers.
- iii. De SBAB dient oog te hebben voor de gezondheid van haar medewerkers. Er is geen sprake van aanneming van werk of opdrachtverstrekking. De SBAB heeft dus binnen haar doelstelling en bevoegdheden neergelegd in haar statuten gehandeld.

Hoogachtend,

K.E. Ersilia RA

Wvd. Voorzitter

mr. F.M. Hanze

Secretaris

Bijlage 6 – Eerste reactie van SOAB

Shanela Cathalina | Rekenkamer Curaçao

From: Raymond Faneyte <Raymond.Faneyte@soab.cw>
Sent: Friday, October 10, 2025 12:16 AM
To: Shanela Cathalina | Rekenkamer Curaçao; Joël Felida | Rekenkamer Curaçao; Halder Lam | Rekenkamer Curaçao
Cc: Jasmin.Fransina@gobiernu.cw; Luigina Dania; luigina.dania@gobiernu.cw; Quincy Elisabeth; Wouter van Zijl; Renata Sandriman
Subject: Reactie op uw brief d.d. 9 oktober 2025, kenmerk 042-25, met als onderwerp "Conceptrapport jaarrekening Land 2023"
Attachments: 10092025183151-0001.pdf; WJZ19_0282 SOAB-diensten aan de overheid.pdf
Importance: High

Geachte mevrouw Cathalina,
Beste Shanela,

Ik heb kennis genomen van uw brief d.d. 9 oktober 2025, kenmerk 042-25, met als onderwerp "Conceptrapport jaarrekening Land 2023" (zie bijlage). In deze brief komt u tot de conclusie dat er sprake zou zijn van een onrechtmatige uitvoering door SOAB van de ondersteuningsopdrachten inzake middelenbeheer, alsook dat de minister van Financiën een onrechtmatige daad zou hebben begaan door deze opdrachten aan SOAB te verstrekken. U baseert zich hierbij kennelijk op een verkregen juridisch advies. In reactie hierop wil ik met klem het volgende aangeven:

De opdrachten die door SOAB worden uitgevoerd inzake het middelenbeheer bij verschillende projecten ten behoeve van de overheid vinden plaats op basis artikel 3, lid 1, sub d. In artikel 3, lid 1, sub d wordt het volgende aangegeven:

De stichting wordt belast met.....de ondersteuning bij de inrichting van en het toezicht op de administratieve organisatie en de financiële administratie van diensten, afdelingen, bureaus, bedrijven, instellingen en andere instanties die belast zijn met het financieel beheer;

Het zorgdragen voor de middelenbeheer is onderdeel van de financiële administratie en haar inrichting. De inrichting van de financiële administratie omvat alle processen, procedures en systemen die nodig zijn om financiële feiten juist, volledig en tijdig vast te leggen. Ondersteuning hierbij betreft -naast de opzet van grootboek en subadministraties, beheersmaatregelen (AO/IC), informatievoorziening en rapportages- ook het liquiditeitenbeheer. Het beheer van liquide middelen betreft onder meer het ontvangen en uitgeven van geld. Het adequaat zorgdragen voor de ontvangsten en uitgaven van geld heeft een direct invloed op de juistheid en volledigheid van de financiële administratie, waardoor dit proces dan ook functioneel deel uitmaakt van de inrichting van de financiële administratie en hieraan dus onlosmakelijk is verbonden.

Op basis van het voorgaande, is de conclusie dan ook dat het beheer van liquide middelen tot de inrichting van de financiële administratie behoort, omdat het een essentieel onderdeel vormt van de financiële processen en interne beheersing. Hierdoor is de uitvoering door SOAB van de ondersteuningsopdrachten inzake het middelenbeheer dan ook volledig in overeenstemming met de Landsverordening houdende de aanwijzing van de interne accountant van de Regering van Curaçao (AB 2015, No. 48). Op basis van dezelfde landsverordening kan SOAB als interne accountant van de overheid dan ook opdrachten uitvoeren in opdracht van één of meer ministers, dan wel in opdracht

van de Raad van Ministers van het Land Curaçao. Zo ook is de minister van Financiën dan ook bevoegd om opdrachten te geven aan SOAB.

Op basis van het voorgaande is de conclusie dan ook dat de uitvoering door SOAB van de opdrachten inzake het middelenbeheer alsook de opdrachtverstrekking ter zake door de ministers van het Land Curaçao in overeenstemming is met de Landsverordening houdende de aanwijzing van de interne accountant van de Regering van Curaçao (AB 2015, No. 48). Wij zijn dan ook volstrekt oneens met de conclusie van de Algemene Rekenkamer dat er sprake zou zijn van een onrechtmatige daad door zowel SOAB alsook de betreffende minister(s).

Tevens geldt op basis van de Landsverordening houdende de aanwijzing van de interne accountant van de Regering van Curaçao (AB 2015, No. 48) dat SOAB, met uitsluiting van anderen, optreedt als interne accountant ten behoeve van de overheid (artikel 2, lid 1) alsook dat alle werkzaamheden van SOAB worden vergoed op basis van de geldende tarieven van de stichting (artikel 8, lid 4). Hierdoor is een openbare aanbesteding op basis van de aangegeven bepalingen in de aanwijslandsverordening van SOAB dan ook niet aan de orde. Wij baseren ons hierbij tevens op juridisch advies van WJZ. Ik verwijs hierbij naar de brief van WJZ d.d. 18 juni 2019, kenmerk WJZ19/0282, met als onderwerp "Verzoek m.b.t. levering van diensten door SOAB aan de overheid" (zie bijlage).

Het lijkt erop alsof de Algemene Rekenkamer er bewust voor kiest om -verwijzend naar oneigenlijke bepalingen van de Landsverordening houdende de aanwijzing van de interne accountant van de Regering van Curaçao (AB 2015, No. 48) en ondanks dat het voorgaande inzake de ondersteuningsopdrachten met betrekking tot het middelenbeheer toereikend werd toegelicht aan het reviewteam van de Algemene Rekenkamer- de SOAB alsook de minister van Financiën te betichten van het begaan van een onrechtmatige daad. Hiermee wordt op een, onzorgvuldige, niet-professionele en geringschattende wijze voorbijgegaan aan de professionaliteit, objectiviteit en integriteit van SOAB alsook aan de integriteit van de minister van Financiën. Dit is onwaardig en niet-passend voor een staatsorgaan als de Algemene Rekenkamer.

Op basis van het voorgaande verzoek ik u dringend doch beleefd om uw conclusie inzake de zogenaamde onrechtmatige opdrachtverstrekking en opdrachtuitvoering, door de minister van Financiën enerzijds en SOAB anderzijds, te verwijderen uit uw definitief rapport van het onderzoek naar de jaarrekening 2023 van het Land Curaçao.

Mocht u onverhoopt ervoor kiezen om uw onjuiste en ongefundeerde conclusie ter zake toch op te nemen in uw definitief rapport, dan is mijn uitgangspunt dat u -rekening houdend met de fundamentele beginselen van integriteit, objectiviteit, professioneel gedrag, deskundigheid en zorgvuldigheid zoals opgenomen in de VGBA (Verordening gedrags- en beroepsregels accountants)- deze reactie op uw conceptrapport alsnog integraal zal opnemen in uw definitief rapport van het onderzoek naar de jaarrekening 2023 van het Land Curaçao.

Tevens verwijst u naar een zogenaamd juridisch advies ter zake de opdrachtverlening aan en opdrachtuitvoering door SOAB. We nemen graag kennis van de inhoud van dit juridisch advies, temeer wij wel over een juridisch advies beschikken van WJZ welk het tegenovergestelde aangeeft.

Deze reactie wordt -in het kader van transparantie, collegialiteit jegens beroepsgenoten alsook in het kader van zorgvuldigheid- ook gedeeld met alle registeraccountants die bij SOAB als bij het Ministerie van Financiën belast zijn met de jaarrekening 2023 van het Land Curaçao. Hiermee wordt niet gehandeld in strijd met artikel 47 van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao. Immers alle in deze correspondentie opgenomen accountants zijn gehouden aan de fundamentele beginselen van de VGBA, inclusief de geheimhoudingsplicht.

Raymond Faneyte

Asteroidenweg 1-5
Willemstad, Curaçao

drs. Raymond Faneyte RA CIA CFE CICA
Managing Director

T (+5999) 466 9000
M (+5999) 510 2605

The information transmitted in this email and attachment(s) is intended only for the person or entity to which it is addressed and is confidential and may also be legally privileged. If you are not the intended recipient you are hereby notified that any disclosure, copying, distribution or taking any action in reliance on the contents of this information is strictly prohibited and may be unlawful. If you received this in error, please contact the sender and delete the material from any computer. SOAB is neither liable for the proper and complete transmission of the information contained in this communication nor for any delay in its receipt.

Bijlage 7 – Brief van Rekenkamer op eerste reactie van SOAB

		 Algemene Rekenkamer Curaçao
Aan de directeur van Stichting Overheidsaccountantsbureau de heer drs. R.E. Faneyte RA CIA CFE CICA Asteroïdenweg 1-5 Willemstad Curaçao		Arslingstraat 28 Willemstad, Curaçao T +5999 461 1080 info@rekenkamercuracao.cw
Uw nummer: -	Uw email van: 10 oktober 2025	Ons nummer: 049-25
Onderwerp:	Reactie hoor en wederhoor inzake Conceptrapport jaarrekening Land 2023	Willemstad, 17 oktober 2025
Bijlage(n): 1		
Geachte heer Faneyte,		
De Algemene Rekenkamer Curaçao (hierna: Rekenkamer) heeft kennisgenomen van uw email van 10 oktober 2025 met uw reactie op onze brief gedateerd 9 oktober 2025, kenmerk 042-25, met als onderwerp 'Conceptrapport jaarrekening Land 2023', in het kader van het hoor en wederhoor procedure (hierna: Reactie). De Rekenkamer deelt u mede dat wij uw mening dat wij er bewust voor hebben gekozen om te verwijzen naar oneigenlijke bepalingen van de Landsverordening houdende de aanwijzing van de Interne accountant van de Regering van Curaçao (A.B. 2015, no. 48) (hierna: Lv SOAB) en dat wij op een onzorgvuldige, niet-professionele en geringschattende wijze voorbij zijn gegaan aan de professionaliteit, objectiviteit en integriteit van de Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) alsook aan de integriteit van de minister van Financiën niet delen. Juist vanwege onze zorgvuldigheid en professionaliteit hebben wij u ook schriftelijk via email gevraagd naar de volgens u van toepassing zijnde bepalingen. U heeft hierop gereageerd in uw email van 12 september 2025 (zie bijlage) met verwijzing naar artikel 3 lid 1 sub h alsook hetgeen is opgenomen als uitsluitingsbepaling in artikel 2 lid 1. Desondanks uw verwijzing naar deze specifieke bepalingen, hebben wij destijds intern en tevens met onze juridische adviseur alle onderdelen van artikel 3 lid 1 geëvalueerd. Uit onze evaluatie komen wij tot de conclusie zoals opgenomen in ons deelrapport die met u is gedeeld in het kader van hoor en wederhoor.		
		www.rekenkamercuracao.cw <i>20/10/25</i>
		

Dus dat u in uw Reactie verwijst naar artikel 3 lid 1 sub d laat onze eerdere conclusie ongewijzigd. Wij lichten hierbij onze zienswijze nader toe.

U verwijst in de Reactie naar artikel 3 lid 1 sub d van de Lv SOAB, "de ondersteuning bij de inrichting van en het toezicht op de administratieve organisatie en de financiële administratie van diensten". Deze bepaling is gericht op ondersteuning bij de inrichting van de financiële administratie en de administratieve organisatie en niet de uitvoering daarvan. Deze bepaling biedt blijkens de tekst geen grondslag voor het feitelijk beheren van publieke middelen, waaronder het aanhouden van projectgelden op eigen rekeningen of het verrichten van betalingen namens het Land. Het middelenbeheer zoals is voorzien in de opdracht aan SOAB valt niet onder "ondersteuning bij inrichting", maar onder feitelijke uitvoering van financieel beheer. Deze uitvoering behoort, op grond van de systematiek van de Landsverordening Financieel Beheer en de Landsverordening Comptabiliteit 2010, exclusief toe aan de overheid zelf.

Ten aanzien van de betaling op grond van artikel 19 van de Landsverordening Financieel Beheer is de memorie van toelichting eveneens expliciet: "De betaling van schulden van het Land die de ministeries zelf betreffen, vindt plaats door rekenplichtigen van het Ministerie van Financiën. Het gaat hier om het verrichten van de geldelijke betaling."

Indien het de bedoeling zou zijn dat door de SOAB rechtshandelingen kunnen worden verricht die zien op het ontvangen, beheren en op instructie van het Land uitbetalen van middelen uit de landsbegroting, dan zou dat expliciet in de Lv SOAB, de Landsverordening Financieel Beheer of de Landsverordening Comptabiliteit 2010 tot uitdrukking moeten zijn gebracht.

Ook verwijst u in de Reactie naar het WJZ-advies nummer WJZ19/0282 d.d. 18 juni 2019 waarin volgens de SOAB is bevestigd dat opdrachten aan SOAB niet onder de aanbestedingsregels vallen.

Het WJZ-advies is gericht op de vraag of het Land verplicht is om opdrachten aan SOAB via een aanbestedingsprocedure te gunnen, gelet op de exclusieve aanwijzing van de SOAB als interne accountant van de regering van Curaçao krachtens artikel 2 eerste lid van de Lv SOAB. In het WJZ-advies wordt geconcludeerd dat voor werkzaamheden die onder de wettelijke taakomschrijving van de interne accountant vallen, geen aanbestedingsprocedure vereist is, omdat SOAB op grond van de wet "met uitsluiting van anderen" is aangewezen om deze werkzaamheden te verrichten. De conclusie van het WJZ-advies strekt zich niet uit tot werkzaamheden die buiten de wettelijke taakomschrijving van SOAB vallen. De Lv SOAB bevat geen algemene vrijstelling van de aanbestedingsplicht voor alle vormen van dienstverlening door SOAB aan het Land, maar een toelichting op de specifieke wettelijke uitzondering die uitsluitend geldt voor de uitvoering van interne-accountantswerkzaamheden als bedoeld in artikel 3 van de Lv SOAB.

Op basis hiervan concluderen wij dat het WJZ-advies geen betrekking heeft op de vraag of SOAB bevoegd zou zijn om feitelijke beheer van liquide middelen van het Land of het uitvoeren van betalingshandelingen namens het Land te verrichten. Integendeel: de redenering van WJZ is gebaseerd op de exclusieve taak van SOAB als interne accountant van het Land.

Op basis van hetgeen we eerder hebben uitgelegd blijven we bij onze standpunt zoals hetgeen opgenomen in ons deelrapport die wij in het kader van hoor en wederhoor met u hebben gedeeld.

Volledigheidshalve vermelden wij dat de aard van de kwalificatie "onrechtmatige opdrachtverlening" in het deelrapport dient te worden gezien in het kader van het door de Rekenkamer uitgevoerde rechtmatigheidsonderzoek als bedoeld in de artikelen 19 en volgende van de Landsverordening Algemene Rekenkamer Curaçao. Derhalve verwijst de term "onrechtmatig", in het deelrapport naar het onderzoek criteria 'voldoen aan de wet- en regelgeving' en betreft daarmee een constatering van strijdigheid met wettelijke voorschriften die de rechtmatigheid van overheidshandelen normeren en niet naar een civielrechtelijke aansprakelijkheid op grond van artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek van Curaçao.

Uit uw mailbericht d.d. 10 oktober jl. kunnen wij uitmaken dat u het door ons aan u uitgebrachte conceptrapport en de Reactie met derden zijnde mevrouw J. Fransina en mevrouw L. Dania had gedeeld. Dit is in strijd met artikel 47 van onze landsverordening. Immers vermelde artikel omvat een dwingendrechtelijke geheimhoudingsplicht voor eenieder aan wie (delen van) conceptrapporten door ons in het kader van het wederhoor worden verstrekt. De geheimhoudingsverplichting van artikel 47 van de Lv ARC is namelijk een dwingendrechtelijke wettelijke bepaling van publiekrechtelijke aard, die de deelnemers aan het wederhoorproces bindt ongeacht hun beroepsstatus en/of de rechten en plichten die binnen hun beroepsgroep voor hen gelden. In tegenstelling tot uw aanname in uw mailbericht d.d. 10 oktober 2025, kent de bepaling van artikel 47 van de Lv ARC geen uitzonderingsmogelijkheid, ook niet voor derden die op grond van een afzonderlijke wettelijke of beroepsrechtelijke regeling reeds aan een geheimhoudingsplicht zijn onderworpen.

Met betrekking tot uw verzoek om een vergadering met ons te beleggen, berichten wij u hierbij dat wij in onze planning ruimte hiervoor beschikbaar kunnen maken op:

Datum: 20 oktober 2025

Tijdstip: 13.00 uur

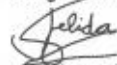
Locatie: kantoor Algemene Rekenkamer Curaçao

Graag ontvangen wij bevestiging van uw aanwezigheid voor een gesprek.

Wij attenderen u erop dat wij alleen met de SOAB zullen vergaderen, daar de met u gedeelde deelrapport inzake hoor en wederhoor procedure strikt aan SOAB gericht was.

Wij ontvangen graag tijdig een bevestiging voor deze vergadering.

Hoogachtend,

mr. J.S.T. Felida
Voorzitter

S.E. Catharina, RA MSc
Secretaris

Bijlage 8 – Tweede reactie van SOAB

Curaçao office
Asteroidenweg 1-5
Willemstad
Curaçao
T +5999 466 9000
E info@soab.cw

Aan de Algemene Rekenkamer Curaçao
T.a.v. de Secretaris,
mevrouw S.E. Cathalina MSc RA,
Ansinghstraat 28,
Willemstad
Curaçao

Willemstad, 22 oktober 2025

Kenmerk : 25/0643C/DS
Referentie : drs. R.E. Faneyte RA CIA CFE CICA
Onderwerp : Reactie op opmerkingen inzake kwalificatie werkzaamheden SOAB

Geachte mevrouw Cathalina,

1. Inleiding

Met verwijzing naar uw brief van 17 oktober 2025 (met nummer 049-25) inzake de kwalificatie van bepaalde werkzaamheden verricht door de Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB), achten wij het wenselijk een nadere toelichting te geven op de aard en juridische grondslag van bedoelde werkzaamheden.

Deze nadere toelichting is gebaseerd op de beschikbare documentatie met betrekking tot de aangenomen opdrachten, de statuten van de SOAB en overleg met de opdrachtgever voor wat betreft de intenties. Daaruit is gebleken dat de desbetreffende werkzaamheden niet zijn uitgevoerd in de hoedanigheid van interne accountant van het Land Curaçao, maar in de rol die SOAB ook heeft en kan hebben als ondersteuningsadviseur voor de overheid op financieel, bedrijfseconomisch en administratief-organisatorisch gebied. De door u genoemde werkzaamheden vallen derhalve binnen het statutaire kader van SOAB. Of de minister bevoegd is die werkzaamheden uit te besteden aan SOAB als ondersteuningsadviseur is een kwestie die aan de minister moet worden voorgelegd.

2. Juridische en statutaire grondslag voor de werkzaamheden van SOAB

De Landsverordening aanwijzing interne accountant (AB 2015 no. 48) bepaalt de aanwijzing en taakuitoefening van SOAB als interne accountant van het Land. Deze regeling voorziet in de bepalingen voor de uitoefening van die functie van SOAB, maar bevat geen bepalingen die SOAB zou verhinderen om buiten die specifieke aanwijzing andere, dat wil zeggen niet aan de interne accountant functie verbonden, werkzaamheden te verrichten. Daar komt bij dat de statuten van SOAB voor die andere werkzaamheden

een juridische grondslag bieden. Artikel 3, onderdelen d, h en i, bepalen onder meer dat SOAB ten doel heeft: *"het verrichten van ondersteunings- en advieswerkzaamheden op financieel, bedrijfseconomisch en administratief-organisatorisch gebied aan de Overheden en aan instellingen waarin of waarbij de Overheden een financieel belang hebben of waaraan zij steun, krediet of garantie verlenen."*

De opdracht waarop uw bevinding betrekking heeft, zoals vastgelegd in de getekende opdrachtbevestiging van 18 december 2023, valt daardoor onder deze statutaire taakomschrijving. Voorts is in de opdrachtbevestiging door SOAB expliciet opgenomen dat de werkzaamheden geen accountantscontrole, assurance-opdracht of auditwerkzaamheden betreffen. De opdracht wordt daardoor gekwalificeerd als een civielrechtelijke dienstverleningsovereenkomst die binnen de statutaire doelstelling van SOAB past en die, voor zover het SOAB betreft, door het Ministerie van Financiën is aangegaan op grond van haar bevoegdheid om externe deskundigheid in te schakelen c.q. werkzaamheden uit te besteden indien (tijdelijk) interne capaciteit ontbreekt.

3. Aard en uitvoering van de werkzaamheden

De door SOAB uitgevoerde werkzaamheden betroffen administratieve en organisatorische ondersteuning, projectbewaking en capaciteitsversterking binnen het kader van het betrokken ministerie. SOAB trad hierbij op als externe uitvoerder zonder beschikkingsmacht over publieke middelen. Alle uitgaven en verplichtingen werden uitsluitend verricht onder ministeriële verantwoordelijkheid en steeds met voorafgaande goedkeuring van het desbetreffende ministerie. Derhalve hadden de werkzaamheden geenszins betrekking op het beheer van gelden van het Land in de zin van de Landsverordening Comptabiliteit 2010, doch slechts op de feitelijke uitvoering van ondersteunende diensten buiten de interne controlefunctie van SOAB. De inzet van SOAB vond plaats binnen de reguliere ministeriële kaders voor externe dienstverlening, zonder feitelijke betrokkenheid van de accountants van SOAB die als interne accountant verificatie- of auditwerkzaamheden verrichten bij het Land.

4. Beoordeling van het (on)rechtmatigheidsoordeel

Gelet op het bovenstaande kan worden vastgesteld dat de in uw concept deelrapport gehanteerde kwalificatie van "onrechtmatige opdrachtverlening" lijkt te berusten op de onjuiste veronderstelling dat SOAB, voor wat betreft de door u onderzochte werkzaamheden, zou hebben gehandeld in haar hoedanigheid van interne accountant. Niets is minder waar. Die veronderstelling is onjuist: bedoelde werkzaamheden vallen niet onder de aanwijzing van SOAB als interne accountant, maar uitdrukkelijk wel binnen de statutaire bevoegdheid van SOAB als zelfstandige rechtspersoon om ondersteunings- en advieswerkzaamheden op financieel, bedrijfseconomisch en administratief-organisatorisch gebied voor overheidsinstanties te verrichten.

Op grond van de relevante regelgeving, intenties van de opdrachtgever en de beschikbare documentatie kan worden vastgesteld dat:

- de door de ARC onderzochte opdrachten betreffen geen werkzaamheden als interne accountant maar externe dienstverlening
- de aanvaarding en uitvoering van de opdrachten binnen het statutaire doelbereik van SOAB plaatsvond;
- en de werkzaamheden geen uitoefening van publieke bevoegdheden of handelingen van financieel beheer inhielden.

Bijgevolg kan de kwalificatie "onrechtmatig", zoals door u gebezigd in het concept deelrapport, juridisch noch feitelijk stand houden en wordt u bij deze verzocht die kwalificatie uit het rapport te verwijderen.

5. Bestuurlijke beschouwing

Voorts heeft de gevolgde werkwijze geen afbreuk gedaan aan de rechtmatigheid, doelmatigheid of controleerbaarheid van de financiële handelingen van de overheid, waarop uw controle in eerste instantie is gericht. Integendeel, de tijdelijke inzet van de ondersteuningsadviseurs van SOAB droeg wezenlijk bij aan de rechtmatigheid, doelmatigheid en controleerbaarheid van de transacties waar het om ging en aan de versterking van de uitvoeringscapaciteit van het ministerie binnen een verantwoord financieel en juridisch kader. De betalingen die door het Ministerie van Financiën in dat verband aan SOAB voor de ondersteuningsdiensten zijn gedaan betreffen vergoedingen voor feitelijk geleverde diensten door personeel van SOAB (niet zijnde accountants) en kunnen ook niet worden aangemerkt als transacties waarbij beheer over publieke middelen werd overgedragen.

6. Conclusie

Gelet op het vorenstaande concluderen wij dat de werkzaamheden waarop het conceptdeelrapport betrekking heeft, zijnde te kwalificeren als *ondersteunings- en advieswerkzaamheden op financieel, bedrijfseconomisch en administratief-organisatorisch gebied aan de Overheid*, rechtmatig zijn uitgevoerd binnen de statutaire bevoegdheden van SOAB. De kwalificatie "onrechtmatige opdrachtverlening" is daarom niet in overeenstemming met de juridische en feitelijke werkelijkheid en dient als gevolg daarvan te worden geschrapt uit het conceptrapport. In ieder geval wordt u verzocht deze nadere toelichting in uw rapportage te betrekken, zodat de feitelijke en juridische context juist en volledig wordt weergegeven.

Mocht u onverhoopt ervoor kiezen om uw onjuiste en ongefundeerde conclusie ter zake toch op te nemen in uw definitief rapport, dan is mijn uitgangspunt dat u -rekening houdend met de fundamentele beginselen van integriteit, objectiviteit, professioneel gedrag, deskundigheid en zorgvuldigheid zoals opgenomen in de VGBA (Verordening gedrags- en beroepsregels accountants)- deze reactie op uw conceptrapport alsnog integraal zal opnemen in uw definitief rapport van het onderzoek naar de jaarrekening 2023 van het Land Curaçao.

drs. R.E. Faneyte RA CIA CFE CICA
Managing Director

algemenerekenkamercuracao.cw

info@rekenkamercuracao.cw

+599 9 461 1080

Ansinghstraat 28 Willemstad,
Curaçao

Algemene
Rekenkamer
Curaçao